

Acerca de este libro

Esta es una copia digital de un libro que, durante generaciones, se ha conservado en las estanterías de una biblioteca, hasta que Google ha decidido escanearlo como parte de un proyecto que pretende que sea posible descubrir en línea libros de todo el mundo.

Ha sobrevivido tantos años como para que los derechos de autor hayan expirado y el libro pase a ser de dominio público. El que un libro sea de dominio público significa que nunca ha estado protegido por derechos de autor, o bien que el período legal de estos derechos ya ha expirado. Es posible que una misma obra sea de dominio público en unos países y, sin embargo, no lo sea en otros. Los libros de dominio público son nuestras puertas hacia el pasado, suponen un patrimonio histórico, cultural y de conocimientos que, a menudo, resulta difícil de descubrir.

Todas las anotaciones, marcas y otras señales en los márgenes que estén presentes en el volumen original aparecerán también en este archivo como testimonio del largo viaje que el libro ha recorrido desde el editor hasta la biblioteca y, finalmente, hasta usted.

Normas de uso

Google se enorgullece de poder colaborar con distintas bibliotecas para digitalizar los materiales de dominio público a fin de hacerlos accesibles a todo el mundo. Los libros de dominio público son patrimonio de todos, nosotros somos sus humildes guardianes. No obstante, se trata de un trabajo caro. Por este motivo, y para poder ofrecer este recurso, hemos tomado medidas para evitar que se produzca un abuso por parte de terceros con fines comerciales, y hemos incluido restricciones técnicas sobre las solicitudes automatizadas.

Asimismo, le pedimos que:

- + *Haga un uso exclusivamente no comercial de estos archivos* Hemos diseñado la Búsqueda de libros de Google para el uso de particulares; como tal, le pedimos que utilice estos archivos con fines personales, y no comerciales.
- + *No envíe solicitudes automatizadas* Por favor, no envíe solicitudes automatizadas de ningún tipo al sistema de Google. Si está llevando a cabo una investigación sobre traducción automática, reconocimiento óptico de caracteres u otros campos para los que resulte útil disfrutar de acceso a una gran cantidad de texto, por favor, envíenos un mensaje. Fomentamos el uso de materiales de dominio público con estos propósitos y seguro que podremos ayudarle.
- + *Conserve la atribución* La filigrana de Google que verá en todos los archivos es fundamental para informar a los usuarios sobre este proyecto y ayudarles a encontrar materiales adicionales en la Búsqueda de libros de Google. Por favor, no la elimine.
- + *Manténgase siempre dentro de la legalidad* Sea cual sea el uso que haga de estos materiales, recuerde que es responsable de asegurarse de que todo lo que hace es legal. No dé por sentado que, por el hecho de que una obra se considere de dominio público para los usuarios de los Estados Unidos, lo será también para los usuarios de otros países. La legislación sobre derechos de autor varía de un país a otro, y no podemos facilitar información sobre si está permitido un uso específico de algún libro. Por favor, no suponga que la aparición de un libro en nuestro programa significa que se puede utilizar de igual manera en todo el mundo. La responsabilidad ante la infracción de los derechos de autor puede ser muy grave.

Acerca de la Búsqueda de libros de Google

El objetivo de Google consiste en organizar información procedente de todo el mundo y hacerla accesible y útil de forma universal. El programa de Búsqueda de libros de Google ayuda a los lectores a descubrir los libros de todo el mundo a la vez que ayuda a autores y editores a llegar a nuevas audiencias. Podrá realizar búsquedas en el texto completo de este libro en la web, en la página <http://books.google.com>

IOANNIS FRIDERICI 4.
HOMBERGK A. Dissi.

4867

zu Bach

IVRIS IN ACADEMIA MARBURGENSI
PROFESSORIS ORDINARII

THEMIS

S E V

DE ORTV LEGIS AETERNAE

SECUNDVM

SENTENTIAM GRAECORVM

LIBER SINGVLARIS.

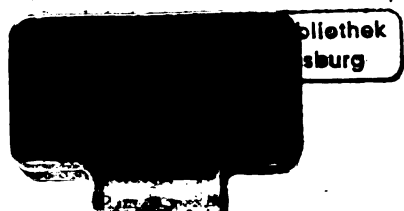
MARBURGI CATTORVM

TYPIS ET IMPENSIS PHILIPPI CASIMIRI MVLLERI
ACAD. TYPOGR. ET BIBL. MDCCXXV.

1871

1872

1873

bibliothek
sburg

V I R O
 NOBILISSIMO ET DOCTISSIMO
 DOMINO
 IOANNI VVERNERO
 HVBERO
 BASILIENSI

PHILOSOPHIAE ET IVRIS VTRIVSQVE DOCTORI
 CLARISSIMO
 IOANNES FRIDERICVS HOMBERGK
 zu Bach
 Χαίρετε.

Nunquam sane de hac commentatione in Themidem
 typis committenda cogitavi, nec ullam unquam fo-
 re causam credidi, quae animum meum ad eam
 edendam concitare posset. Perfunctorie enim laborem hunc
 confeceram, istum saltem in finem, ut ipse in sententiam an-
 tiquissimorum Graeciae sapientum, quam sub fabula de The-
 mide occultare voluerunt, inquirerem. Summam vero eius
 publica, ut nosti, praedicatione studiosis iuris diligentissimis
 mihiqae coniunctissimis proposueram, quo iucundae illius
 fabulae explicatione tractationem controuersiarum iuris ci-
 vilis iucundioram redderem, simul taedia, quae scrupulosi-
 tas istius iuris creare solet, paulisper lenarem. Eum finem

obtinuisse satis mihi fuit: neque enim alius menti meae tum
 temporis obuersabatur. Existare quoque sciebam scriptum Vi-
 ri cuiusdam doctissimi et clarissimi, quo copiose et eleganter,
 quae ad Themidem pertinent, exposita leguntur: huic quae-
 dam addere difficile, doctiora vero et solidiora afferre, supra
 vires et facultates meas positum intelligebam. At vide,
 quid singularis Tuas, VIR NOBILISSIME, erga bonas li-
 teras amor, quid studium et voluntas erga me Tua, quid
 iudicium Tuum apud me valeat. Quod enim ipse a me
 impetrare non potuissem, petitioni Tuae libens concedo, ali-
 quoties iteratae, et plus ponderis momentique apud me ha-
 bentis, quam omnes illae rationes, quae libelli huius diuul-
 gationem impedire, vel plane dissuadere poterant. Quare
 cum, Pindaro teste, ad honestam causam tria verba sufficiant,
 accipe qualecunque hoc munus literarium, quod pro mul-
 tis tibi redditur officiis, virtuti et honori Tuo debitum, di-
 catum et consecratum: sitque illud meae erga Te volunta-
 tis, studii, et amoris monumentum perpetuum. Tu vero *
 sis felix et Tua vita et Tua domus. Huc addat DEVS quam
 plurima, quae Themis olim Antiquis solita est munera ferre
 piis. Vale. MARBURGI CATTORVM D. XXVI,
 MARTII ANNO clō lccc xxv.

* Catull.
 ad Man-
 lium.

THEMIS

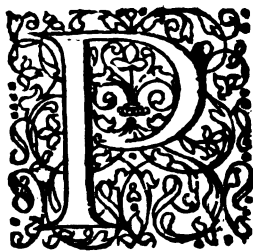

THEMIS

SIVE

DE ORTV LEGIS AETERNAE SECUNDVM SENTENTIAM GRAECORVM

LIBER SINGVLARIS.

Durima nobis quotidie, etiam Multa nobis quotidie offerri ad proficiendum in sapientia. aliud agentibus, diuino quodam munere offerri, quae in veritatis studio proficiendi, animumque ab errore, ignorantia, caecitate, aliisque infirmitatibus liberandi praebent occasionem, ahihi a me dictum est: dignum, quod initio huius libri repetam, quo explicare constitui, quis sit animi mei sensus de Themide, quam Praesidem Iustitiae prisca finxit et statuit Antiquitas.

A

Admi-

*idque Dei
benignita-
te, ut a pra-
uitate libe-
remur.*

Admiranda enim et imperscrutabilis pro-
uidentia diuina omni cura et studio id agit,
ut animum humanum e sordibus, squalore et
tenebris eductum clara luce collustret, atque
ad lumen istud amandum impellat et incen-
dat. Nullius tantum est flumen ingenii, quod
diuinam hanc benignitatem dignis laudibus
celebrare queat. Equidem si ea essemus vo-
luntate ad eam amplectendam, qua ipsa est
bonitate ad nos trahendos et ad contempla-
tionem amoris et sapientiae suae alliciendos,
incredibile dictu, ad quantum felicitatis et per-
fectionis fastigium breui perduceremur, quan-
taeque sapientiae fieremus participes. Contra
ea, nisi diuina clementia saepe nos, vel inuitos,
ad bonum traheret auerteretque a malo, etiam
tum, cum id minime putamus, fieri non posset,
quam ut pravae naturae impetu ablati, in extre-
mam stultitiam, quae nec verbis exprimi, nec
animo concipi potest, rueremus praecipites.

*Modos,
quibus De-
us id effi-
cit, innum-
eros esse.*

Viae autem et modi, quibus diuina vti-
tur prouidentia, innumeri sunt et maximam
partem vel ignoti, vel captum humanum ex-
ceden-

cedentes, vel inexplicabiles. Quam exiguum enim est, quod de Supremi Numinis ineffabili sapientia comprehendimus, qui a teneris non nisi nugis adsueti rerum corporearum rationibus occupamur, iisque obuiis, nec adeo a vulgari intelligentia remotis, sed quae oculis cerni et manibus quasi palpari possunt, imo, qui ne has quidem satis recte intelligimus.

Inter varios illos modos (de quibus prolixè ut agamus, nec tempus, nec locus patitur) maximam admirationem mihi semper mouit, saepissime nobis, de prouidentia diuina parum sollicitis, offerri ea, quae facultatibus, ingenio et conditioni in vniuersum nostrae apprime conueniunt, quaeque nobis in vitae nostrae curriculo peragenda sunt demandata. Sic enim non raro vsuuenit, ut omnibus licet subsidiis destitutis non ipsum solum obiectum, seu materia occupationis suppeditetur, sed etiam media necessaria, ingenium, vires, facultates, caeteraque operi perficiendo accommodata subministrentur, ut

interque illos & hunc, ut media ad scientiam acquirendam necessaria suppeditet.

nihil desit, multa abundant. Qua re fit, vt saepius quis eo se adspirasse miretur, quo se peruenturum vnquam fore, non dicam, sperauit, sed ne cogitauit quidem: vt perficiat, quod nunquam in animum induxit: vt momento scribat, de quo nunquam cogitauit: vt laudet, quod vt laudaret, calamum non sumsit.

Ipsam imbecillitatē nostram huic fini saepe inseruero.

Ipsa quoque imbecillitas naturae et inconstantia nonnunquam felicitatis nostrae laetum praebet exordium. Naturae enim ordo postulat, vt alia sint studia iuuentutis, alia aetatis virilis, alia senectutis. Praeterea ita in iuuentute sumus comparati, vt serua ac taediosa contemnamus, et quae vtilitatem adfectibus nostris conuenientem eamque praesentem non praebent, ceu inutilia abiiciamus. Vnde haec alia saepe nobis aetate felici casu offeruntur, quasi in id tempus reseruata, vt iis tum recte vtamur, quibus antea bene vti per ingenii imbecillitatem non licuit, imo quibus ne nunc quidem recte frui sciremus, nisi olim a nobis studio nostro indigna habita et neglecta iacuissent. Neque enim tum temporis satis

ad ea praeparati eramus, nec animo diligenter culto praediti, nec experientia et scientiarum vsu valide instructi, sed, vt verbo dicam, lumine necessario siue naturae, siue gratiae, destituti.

Mihi quidem certe a multo tempore necessitas imposta fuit, ea conquirendi, quae olim vt vana, inutilia & falsa abieceram, illisque nunc vtor, vel ad solidae scientiae principia exinde petenda, vel ad ea, quae possidere mihi videor, confirmanda & illustranda. Ita omnino se res habet: vt ad scientiam quandam et sapientiam perueniamus, non pendet ab illorum voluntate, quorum institutione vtimur, sed ab animo nostro; animus autem noster vt talis sit, qualis esse debet, non nostri arbitrii res est, sed aliunde expectari debet. Docet id experientia. Quibus enim optima quotidie solemus commendare, et quos de periculis in scientiarum pelago vitandis monemus diligentissime, vereor vt multi ex iis sint, qui ad mediocre quoddam scientiae decus sint peruenturi, suo quidem ipsorum, non nostro certe vitio.

Ab animo nostro non pendet scientiae adquisitio.

Argumen-
tum tracta-
tionis pro-
ponitur.

Verum missis hisce rem ipsam aggrediamur et fabulam de Themide ab ASCRAEO POETA in *Theogonia* et ORPHEO in *Hymnis* celebratam consideremus, olim nullius momenti aut vsus habitam, Qua in re non id ago, quod illi solent, qui diutino morbo vexati, quum variis remediis adhibitis nihil inuenerent, quo morbum aut depellerent, aut lenirent, omni ope & praesidio destituti ac de salute sua desperantes, tandem ad commenta anilia, vanasque delabuntur fabulas. Sed vtar beneficio, quod ab Amico (cui hoc nomine multum me debere lubens confiteor) mihi nihil tale exspectanti oblatum est, et quae de origine diuini et humani iuris olim in mentem mihi venerunt, cum illis conferam & componam, quae Poetae antiquissimi de Themide ejusque parentibus, coniuge et liberis prodiderunt, illorumque sapientiam sub sordido hoc pallio latentem detegere conabor.

ST. PIG-
GHIVS
laudatur.

Exposuit quidem fabulam istam v. CL. STEPHANVS PIGHIVS libro de *Themide Dea*
ad

ad Cardinalem Granuellanum scripto, & generalia quaedam recte et, vt decebat Virum doctum, explicuit. Lubet tamen & mihi, data semel occasione, Veterum sapientiam perpendere, vel in scientiae meae incrementum, vel ad eandem confirmandam & stabilendam auctoritate Sapientum. Quid hac opera profecerim, non exponam, sed ad rem ipsam me accingam. Nam, vt ORPHEI verbis vtar,

Θυμὸς ἰποτρύνει λέξαι τὰ περ' οὐποτε πρόσθεν
εἶπας.

*Mens impellit dicere, quae nunquam antea
Dixi.*

Paucis vero praemittendum, varias vocem Themis, θεμις, habere significationes. Themis
quid? Primum enim idem est, quod *lex, ius et fas*: vnde θεμιστες, *iura* apud HOMERVM & HESIODVM passim. Deinde denotat *vectigalia et tributa, quae Principi solvantur*, HOMERVS *Iliad. l.* item *oracula, vaticinia*, ex nonnullorum sententia; quamvis STRABO *Geograph. lib. 7. in fin.* Homerum nullibi *oracula*, θεμιστας appellare velit, sed *consilia, leges & instituta*:
oracula

oracula vero rectius *Tomoros* & contracte *Tmaros* (vbi male Interpres, *constitutos super Tmaro*) dici. Apud CICERONEM quidem *Oratione in Pisonem cap. 26.* legitur THEMISTA, et apud Graecos ΘΕΜΙΣΤΗΣ, *Themistis*, sed locum Ciceronis suspectum iudicat IVSTVS LIPSIVS *Var. lect. lib. 1. c. 18.* et PIO THEMISTA SAPIENTIOR, legit THEMISIS SAPIENTIOR. Verum alii ex Accusatiuo Graeco nominatiuum *Themista*, vti in aliis vocibus, formatum iudicant. Fuit etiam *Themista* quaedam Lampfacena Leontei vxor, philosophiae Epicureae dedita, ad quam Epicurum epistolas scripsisse refert DIOGENES LAERTIVS in *Epicuro*, LACTANTIUS et CLEMENS ALEXANDRINVS, qui eam ΘΕΜΙΣΤΗΪ vocat. De hac Ciceronem intelligendum putat AEGIDIUS MENAGIVS in *Histor. Mulier. Philosoph. Segm. 69.* et in *not. ad Laert. lib. 10. Segm. 5.* alique. Emendationem Lipsii improbat IANVS GRVTERVS, et merito. Alia est *Themisto* apud HESIODVM *Theogon. vs. 261.* et NONNVNVM *Dionys. lib. 9. in fine.* Alia quoque *Themisto*, quam foeminam indigenam, Homeri matrem Cyprios existimasse, atque

que

que Euclum de ortu Homeri versibus (quibus *Themisto* mentio fit) vaticinatum refert PAVSANIAS *Phociae. cap. 24.* Habet autem Themis eandem originem, quam *Θεομὸς, Θεοίς, Θέμα* etc. Num enim ab Hebraeo *תנ* perfectum esse, deriuari queat, vti GERARDVS ISACVS VOSSIVS *Physiolog.-Christian. lib. 8. c. 18.* existimat, merito quis dubitet.

Fabulam ipsam quod attinet, *Themidem* Veteres finxerunt *Coeli et Telluris* filiam, coniugem Iouis secundam, eique tres peperisse filias, *Eunomiam, Dicen* et *Irenen*. Deam itaque iuris eam esse ferunt. FESTVS voce *Themis*: *Themis Deam putabant, quae praeciperet hominibus id petere, quod fas esset, eamque id esse existimabant, quod et fas est.* His addendi SEXTVS POMPEIVS, HESYCHIVS et alii. Haec etsi in sequentibus pluribus probatum dabimus, nunc tamen obiter monemus, vt ex breui hoc compendio de argumento totius disputationis constet. Originem enim legis aeternae et vniuersalis, quam DEVS omnibus et singulis rebus creatis, homini in primis praescripsit, ex qua diuina et humana iu-

B

ra tan-

ra, tanquam ex fonte deducuntur, indagabimus secundum sententiam Veterum.

*Themidis
parentes.*

Primum itaque THEMIDIS parentes dicuntur *Coelus* et *Terra*, ut HESIODVS canit in *Theogon*, Ψs. 126.

Γαῖα δέ τοι πρῶτον μὲν ἐγένεατο ἴσον ἑαυτῇ
 Οὐρανὸν ἀστερόενθ', ἵνα μὲν περὶ πάντα καλύπτοι,
 ὄφρ' εἴη μακάρεσσι θεοῖς ἕδος ἀσφαλὲς αἰεὶ.
 αὐτὰρ ἔπειτα
 οὐρανῶ ἐυνηθεῖσα, τέκ' Ὠκεανὸν βαθυδίνην,
 θεῖάν τε, ρεῖάν τε, θεμιν τε.

*Tellus vero primum quidem genuit aequalem sibi
 Coelum stellis ornatum, ut ipsam totam obtegat,
 Utque esset beatis Diis sedes tuta semper.*

coeterum deinde
*Coelo concumbens, peperit Oceanum profundos vortices
 habentem,*

Theamque, Rheamque, Theminque.

Et ORPHEVS *Hymno* in *Themidem*:

Οὐρανοπαῖδ' ἄγνην καλέω θεμιν εὐπατέριαν,
 Γαίης τὸ βλάστημα νέον, καλυκώπιδα κούρην.
Coeli filiam castam voco Themis, bonis parentibus

nataam,

Terrae germen nouum, roseam facem habentem puellam.

Coelus quis?

Coelus, teste APOLLODORO Bibliothecae libro 1. in principio, omnium primus mundi vniuersi imperio praefuisse fertur: idque confirmat ORPHEVS in *Hymno* in *Coelum*, vbi eum omnium genitorem vocat, maiorem natu, initium et finem omnium.

Οὐρανε παγγενέτωρ κόσμου μέρος αἰὲν ἀτειρὲς,
 Πρεσβυγένεθ' ἄλ', ἀρχὴ πάντων, πάντων τε τελευτῇ.

Coelum omnium generator, mundi pars semper indomita,

Antiquum principium omnium, omniumque finis.

HESIODVS vero quanquam Coelum omnium regum antiquissimum expresse non statuat, omnium tamen Deorum generationem illi tribuit, atque ita illum omnium facit parentem. Sic enim ille in Theogonia vs. 44. et seqq.

Θεῶν γένος αἰδοῖον πρῶτον κλειούσιν αἰοιδῷ
 Ἐξ ἀρχῆς, οὓς Γαῖα καὶ Οὐρανὸς εὐρὺς ἔτικτεν.

Deorum genus venerandum imprimis celebrant cantilena,

Ab exordio, quas Tellus et Coelum latum genuerunt.

Initium igitur omnium rerum Poeta refert ad *Coelum* et *Tellurem*, idemque postea vs. 105. repetit, mox tamen quasi immemor eorum, quae ante cecinit, *Chaos* primum existitisse refert, deinde *Tellurem*, *Tartara* atque *Aëream*; Deorum pulcherrimum: *Tellurem* vero, vt alia mittam, genuisse sibi similem *Coelum stellatum*, et deinde ex eodem multos peperisse liberos, ac inter eas THEMIDEM. Quare videndum, quale istud sit et an nulla huic insit contradictio. Nam si historiam; siue fabulam illam specte-

mus, non *Coelus*, sed *Chaos*, vel potius *Amor* pro antiquissimo Deorum omnium habendus esset: quod ipsum etiam PLATO variis in locis affirmat, nec non ORPHEYS in *Argon.* vs. 14.

- - καὶ διΦυῆ, περιωπεία κυδρὸν ἔρωτα

Νυκτὸς ἀειγνήτης πατέρα κλυτὸν ὄν ῥα Φάνητα

Οπλότεροι καλέουσι βροτοί. πρῶτ' ὅ γὰρ ἐφάνθη.

- - et *excelsum duplex cui robur amorem,*

Quique frequens genitae est nobis pater inclutus,
hunc se

Quod prior ostendit, nostri dixere Phæneta.

Sed vix est, vt credam priscos sapientes initio figmentorum suorum contraria secumque pugnantia proponere voluisse: sensus potius abditos plenosque variae sapientiae hisce inuolucris tegi et occultari existimauerim: qui licet penitus erui posse haud videantur, ex ipso tamen fabulae contextu quid desumi forte poterit, quod dubium tollat.

*Quid Phæ-
nes Orphici.*

Antequam vero, quid hac de re sentio, exponam, paucis sententias veterum de *Phæneta* indicabo, quas collegit VOSSIVS d. lib. 8. c. 3. Alii enim statuerunt *Phæneta* esse *Tempus*, quod principium omnium rerum esse SIMPLICIVS Orpheum celebrare credidit. Alii eum *Diem*, vel dici auctorem

Solem crediderunt, in qua sententia esse Diodorum Siculum lib. 1. notat VOSSIVS *d. l.* Alius *praefectum prolificae potestatis* interpretatur, PROCLUS VERO *lib. 4. in Tim. Platon.* simpliciter DEVM mundi opificem intellexit, eumque ideo *Phaneta* vocatum putat, quia patefaciat intelligibiles vnitates. LACTANTIUS VERUM DEVM et magnum *πρωτόγονον primogenitum* appellat, quod ante ipsum nihil sit genitum, sed ab ipso cuncta generata. Sic illi, VOSSIVS quidem *dicto loco* rem in medio relinquit: monendi tamen sumus sententiam eorum, qui per *Phaneta* Solem intelligunt et *praefectum prolificae potestatis*, conuenire cum illis, quae ORPHEVS tradit in *Hymno in Primogenitum*, vbi diserte eum *Solem* et *Priapum* nominat. Intelligibiles vnitates, quas ab illo pateferi scribit Proclus, Orpheum in animo non habuisse satis apertum est. Et licet recte cum Lactantio omnia, quae per vniuersam naturam ordinata sapienter et prouide constituta sunt et producta (quod vim et opus Amoris existimo) DEO vero tribuamus: parum tamen apte id fit ad mentem Orphei explicandam. Nam ille

Amorem post Chaos, Saturnum et Aërem demum apparuisse, eumque biformem fingit, quod de DEO sine scelere cogitari nequit. Quid de Amore Plato senserit, exponere nunc non vacat.

*Sub fabulis
phaenome-
na naturae,
politica, et
moralia oc-
cultari.*

His praemissis evidens puto, Veteres tota illa fabula, quam Theogoniam vocat Hesiodus, mundi creationem et variorum in hoc vniuerso occurrentium phaenomenorum naturam, vel etiam eorum causam explicare voluisse, ita tamen vt eadem (quod obiter addo) ad alia quoque, et quidem ea, quae mores attinent, item Politica et Ius applicari saepe possit. Prius, quod dixi, probat HESIODVS in *Theogon.* Musas suas inuocans vs. 108.

Εἶπατε δ' ὡς τὰ πρῶτα θεοὶ καὶ γαῖα γέγοντο,
καὶ ποταμοὶ, καὶ Πόντος ἀπείριτος ὀϊσματι θυῶν
ἄστρα τε λαμπρόωντα, καὶ οὐρανὸς εὐρύς ὑπερθευ.

*Dicite insuper, vt primum Dii et terra fuerint,
Et flumina, et Pontus immensus; aestu furens,
Astraque fulgentia et coelum latam superne.*

*Cur Coelum
Hesiodus
dixerit an-
tiquissimum
Deorum?*

Posterius vero explicare adgressus est BACO DE VERVLAMIO, qui videri potest. Hoc posito sciendum, satis Hesiodo fuisse, si Deorum visibilibus et primorum faceret mentionem eo in loco,

loco, quo de fine et scopo poematis sui declarando agit, quamvis deinde quis omnium primus exstiterit, ostendat. Ex istis autem iuxta hypothesein fabulae, primi utriusque fuerunt *Coelum* et *Terra*, Horum enim beneficio sensibus nostris illi primum occurrunt, et ex utriusque coniunctione res creatae sublunares conseruantur et propagantur. Originem igitur Deorum in sequentibus explicaturus Hesiodus, initium rerum statuit *Chaos*, ac praeterea causam aliquam potentissimam, qui ex rudi indigestaque mole euoluit rerum creatarum formas. Hanc causam dixerunt *Amorem*, uti videre est apud PLATONEM in *Symposio*, *Timaeo*, et *Phaedro*, item ARISTOPHANEM in *Auibus*.

Haec et reliqua, quae Hesiodus narrat, exstiterunt, antequam mundus formaretur ex *Chao*, cum vnus adhuc esset toto naturae vultus in orbe, necdum discreta elementa, nec actio aut imperium vnus in alterum. Deinde exponit ea, quae ad mundum hunc visibilem, qualis nunc est, pertinent, quatenus scilicet eius pars prior exstiterit, quidue postea fuerit productum.

ductum. Nam, quod notandum, semper illi agens aliquod et patiens ponunt, atque inter ea matrimonium quoddam fingunt et societatem. Quare si hunc ordinem consideremus, recte dixerunt *Coelum* antiquissimum Deorum visibilium in mundo formari iam coepto, a Tellure sine patre (nullam enim HESIODVS d. l. vs. 126. patris mentionem facit, nisi *Amoris*, de quo in praecedentibus dixerat) genitum. Nam, ut idem Poeta ait, *Tellus* procreavit *Coelum* stellarum, ut ipsam totam obtegeret. Vnde et *Orpheus* *Coelum* appellat, *omnium genitorem, et celestem atque terrestrem custodem, omnibus circumdatum, vel omnia complectentem.*

Coelus primus imperium tenuit.

Coelus igitur primus tenuit imperium, cum mundus formari coepisset, quod facile intelligitur. Separatis enim ab inuicem quatuor elementis *Coelum* non solum summum locum tanquam subtilior pars nata est, quod pulchre ita expressit OVIDIUS *Metam. lib. 1. vs. 26.*

*Igneae conuexi vis et sine pondere coeli
Emicuit, summaque locum sibi legit in arce.*

Sed et vim agentem in terram matrimonii vinculo sibi copulatam accepit, quam ambitu suo comple-

complecteretur et foueret variasque ex ea rerum formas produceret. Quo ex connubio quot filii, filiaeue fuerint procreati, explicare nostrum non est, ea saltem consideraturi, quae ad *Themidem* a *Coelo* et *Tellure*, vt Hesiodus refert, genitam pertinent.

Quem in finem inuestigandum ante omnia venit, an per *Coelum* res quaedam inuisibilis, et per *Tellurem* inuisibilis tellus, vt vult ST. PIGHIVS laudato loco, an vero *Coelum* istud stellatum et *Terra* haec pedibus nostris subiecta intelligi debeat. Ac mihi quidem non nisi visibilia hic accipienda videntur. Neque enim Orpheus vllibi *Tellurem* dicit inuisibilem, nec *Coelo* alia tribuit, quam quae adspectabili huic *Coelo* conueniunt. Sic enim *Coelum* dicit incorruptibilem, et immutabilem: moueri in orbem circa terram: sinu suo continere naturae necessitatem intolerabilem: coeruleum esse, valde variura et multiformem, HESIODVS quoque *d. l. vs 45. Coelum* appellat *latum*, item *stellatum vs. 106.* et terram obtegere ait *v. 127.* Quibus accedunt ea, quae de scopo Poetae paulo ante diximus. Veteres

C enim

Per Coelum et Terram res visibiles intelligendae.

enim occasione rerum visibilium, quas multarum aliarum causas existisse arbitrabantur, ansam arripuerunt, tantam deorum turbam sibi fingendi. Necessse igitur non est, vt vel Coelum, vel Terram quandam inuisibilem concipiamus; id quippe ad originem aut natales iuris parum aut nihil facit. Nam fabula res visibiles repraesentat, ex quibus iudicium de rebus inuisibilibus formandum.

Veteres originem iuris alte repetisse.

Magis intellexisse iuuabit, quam ob causam Veteres originem iuris tam alte repetierint, idque ortum statuerint, cum praeter Coelum et Terram, Oceanum, Coelum & Creum reliquosque Titanas, ac Saturnum et filias, quae Titanides appellantur, nihil existeret. Quamquam igitur, ut breuis sim, de nascendi ordine, quem THEMIS inter fratres et sorores, ex eadem matre a Coelo susceptos, fortita est, nihil constet: ratio tamen postulat, vt Saturnum, qui inter fratres illius natu minimus est, praeter genere humano, coeterisque creaturis, quas tellus fert, existisse statuamus, ac proinde natales quoque Themidis origine generis humani

ni

ni antiquiores ex opinione Gentilium fateamur. Nam diserte HESIODVS d. l. vs. 137. Saturnum Themide iuniorem facit, utpote vltimum liberorum Coeli, et post filias, inter quas THEMIS, natum.

Ipsa vero iuris rerumque creatarum ostendit ratio, ius vna cum ipsis rebus creatis ortum esse. Nam ab Amore, pulcherrimo, felicissimo & potentissimo deorum, ut eum vocat PLATO in *Symposio*, cuius imperio homines pariter atque deos subiici ibidem ait, non nisi pulchra, ordinata, bona, iusta et recta proficisci possunt, quae vocabula omnia *Ius* indicant, eiusque existentiam probant. Iam autem, ne duae quidem res creatae simul esse et subsistere valent, nisi ius sit, secundum quod vel iuxta se consistant, vel in se mutuo agant. Ius quippe nihil aliud pro fine habet, quam rerum, quibus praest, conseruationem, neue haec in operationibus suis se inuicem impediunt et turbent. Quando ergo vnum quid per omnia sibi simile tantummodo existitisse cogitamus, nullus iuris vsus potest concipi. At vero simul atque Coelum et Terra ex Chao

Iuris constitutio an hoc postulet

prodierunt (inter quae summam intercedere coniunctionem ante diximus) eodem quoque momento ius seu lex adfuit, quae modum operandi ac limites secundum communes vel proprias vires determinaret.

*Ius etiam
ex rebus
creatis in-
vestigandū.*

Non absurde igitur Veteres Themidem ex *Coelo* et *Tellure* natam finxerunt. Siue enim quis terram intelligat omnigena rerum varietate instructam et cultoribus suis ornatam, siue incultam, rudem et horridam, qualis fuit cum *Coelo* in altum sublato ipsa in imo subsideret, perinde nobis est, qui non plus mysterii fabulae tributum volumus, quam verba Poetarum prae se ferunt. Quare si cui prior sensus arridet, patet primo, quod vulgo etiam notum, non aliunde ius colligi posse, quam ex rebus creatis, quae coelo et terra continentur. Deinde, cum inter omnes creaturas amicitia quaedam sit constituta, qua per tot annos et secula conseruantur, mutuamque sibi praestant opem et officia, ius illis in ipso ortu praefinitum esse, secundum quod vna stare et tanquam partes totius finem eius adsequi possint, tum ad propriam

priam caeterarumque specierum conseruationem, tum ad totius vniuersi ornatum maximum. Atque hac ratione proxima iuris origo recte, vt arbitror, declaratur. Sin autem quis terram malit rudem et incultam intelligere, manifestum est id, quod dixi, ius scilicet eo iam tempore exstitisse, quo nihil fuit, nisi coelum et terra iners. Coelum enim ambit terram, circa illam mouetur, eamque vegetat et grauidam reddit. Terra patiendi vim habens virtutes coelestes recipit, suisque se continet finibus: quae omnia iuris sunt officia. Vnum habet rationem partis, alterum totius: vnum circuli, alterum centri. Nec id mirum videri potest; nihil enim existere potest sine iure, non magis quam corpus sine materia et forma. Sine iure nihil potest dici bonum; at bona statim fuerunt omnia.

Apposite hanc in rem HIEROCLES in aurea *Sententia Hieroclis*
 carmina Pythagorae: τάξις δὲ ἔννομος, ἡ κίπὸ τοῦ πα- *verbis eius*
 τρὸς τῶν ὄλων, καὶ δημιουργοῦ τοῖς ἀθανάτοις θεοῖς ἐπεισελ- *exponitur.*
 θῶσα, καὶ ποιῶσα ἐν αὐτοῖς τοὺς μὲν πρώτους, τοὺς δὲ δευτέ-
 ρους. Εἰ γὰρ καὶ, ὡς ἐν παντὶ λογικῷ διακόσμῳ, τὴν ἀκρότατα
 ἔλαχον, ὅμως ἐν ἑαυτοῖς ποικίλλονται, καὶ εἰσὶν ἄλλοι ἄλλων
 θεῶ.

Θειότεροι. Μήνυμα δὲ τῆς κατ' οὐσίαν αὐτῶν ὑπεροχῆς τῆ, καὶ ὑπερβάσεως, ἢ τῶν οὐρανίων σφαιρῶν τάξις, κατ' οὐσίαν καὶ δύναμιν τῆν θεῖσιν διαλλαχοῦσα, ὡς ἐν τῇ οὐσίᾳ αὐτῶν κείσθαι τὸν νόμον, καὶ τὴν τάξιν ὁμοφυῆ εἶναι αὐτῶν τῇ εὐταξίᾳ.

Ordo autem legi consentiens, ille ipse, qui a parente omnium et opifice diis immortalibus attributus est, et quo inter eos alii quidem primi, alii autem secundi sunt. Quamvis enim, ut in uniuerso rationis particeps ornatu, principatum sortiti sunt, in se ipsis tamen variantur, et sunt alii aliis diuiores. Indicat vero quod est in eorum natura superius atque inferius ordo ipse coelestium orbium, ita ab essentiae et uirium ratione situm adeptus, ut in eorum essentia lex ipsa iaceat, ordo cum praestanti eorum distinctione natus sit.

*Sententia
Ciceronis
de Legē
aeterna.*

Legem aeternam et coelestem. M. T. Ciceronem lib. 3. d. republ. pene diuina uoce depingere ait LACTANTIUS *Instit. diuin. lib. 6. cap. 8.* cuius uerba subiici: „Est quidem uera Lex, „recta ratio, naturae congruens, diffusa in omnes, constans, sempiterna: quae uocet ad „officium iubendo, uetando a fraude deterreat: quae tamen neque probos frustra iubet, „aut uetat: nec improbos iubendo aut uetando mo-

de mouet. Huic legi nec promulgari (forte subrogari) fas est, neque derogari ex hac, aliquid licet: neque tota abrogari potest. Nec vero aut per senatum, aut per populum, solui hac lege possumus. Neque est quaerendus explanator, aut interpret eius alius. Nec erit alia lex Romae, alia Athenis, alia nunc, alia posthac, sed et omnes gentes et omni tempore vna lex et sempiterna et immutabilis continebit, vnusque erit communis quasi magister et imperator omnium Deus: ille legis huius inuentor, disceptator, lator; cui, qui non parebit, ipse se fugiet, et naturam hominis adspernabitur: atque hoc ipso licet, maximas poenas, etiamsi caetera supplicia, quae putantur, effugerit."

Neque haec solum, credo, efficient, ne quis absurdum existimet, veteres Sapientes Themidis natales adeo antiquos finxisse, sed etiam illud, si consideremus, vniuersi iuris, cui operam damus, origines iuxta disciplinam Graecorum alias in propinquo positas esse, alias vero remotiores. In illis acquiescere

*Origo iuris
varia
videri potest.*

escere possumus et plerumque solemus, quando de vera iusti et aequi scientia non admodum sumus solliciti. At si ipsa diuini & humani iuris penetralia adire velimus, indicare illi uoluerunt, nisi fallor, eundem nobis esse, quo progredi possumus, et si progrediamur, in eum tandem, quo hic versamur, deueniemus locum. Licet enim, cum solum coelum et terram existitisse animo concipimus, nihil eo tempore iuris, quod quidem homines attinet, proditum appareat: non inutile tamen videtur, si omnibus, quae ad ius ullo modo faciunt, excussis, ab o-uo, quod aiunt, philosophari inceperimus.

Obscurissima quaeque ad ius pertinentia enolenda,

In illis porro iuris partibus, quae maximis tenebris inuolutae latent, minima quaeuis eruenda, ac altissimas quasque radices euellendas esse patet; et licet ne sic quidem perfectam eius scientiam nos adquisiuisse possimus gloriari, necesse tamen est, ut omnes vias, omniaque subsidia habeamus cognita. Hoc etenim pacto in Mathematicis multa, antea incognita, inuenta et detecta esse constat. Aliquam igitur rationem inuenimus, ob quam
 Graeci

Græci Themidis natiuitatem connubio Coeli et Terræ adscripserunt. Nam, vt paucis repetam, quod dixi, natales et incunabula Themidis eo in loco et tempore quaerenda sunt, quando vnum aliquod iuris principium existere coepit: ne ius ante Themidem existisse dicendum sit.

Inquirendum nunc est, cur Veteres ortum iuris magis ad Coelum et Terram, quam Amorem referre maluerint; cum tamen id, quod pulchritudine, ornatu atque ordine constat, magis Amori tribuendum videatur, quam Coelo et Terræ. Si quid video, Veteres nobis quasi visibiles iuris natales proponere, atque in vniuersa mundi machina collocare voluerunt, cum ibi officium suum ius præstare deberet. Itaque originem eius altius reperiisse non fuit opus. Extra controuersiam enim positum, credo, habuerunt, a prima et vniuersali omnium rerum causa ius originem traxisse, quod vt hodie tanquam rem nouam et antea incognitam inculcemus, nulla est necessitas, quia per se patet. Quod si ergo ius ad

Cur Veteres iuris originem Amori non adscripserint?

D

Amo-

Amorem seu DEVM ipsum (quod Religio Christiana jubet,) referamus, et inde id deducere velimus, recurrendum est ad mentis diuinae ideas aeternas, inuisibiles, nobisque incognitas, ex quibus, quantum scio, nihil probari potest, nisi visibilia earum indicia et vestigia alicubi deprehendantur. Haec vero vestigia existere coeperunt, cum in principio crearet DEVS coelum et terram; atque ex horum mutua virtute vltcrius propagata et manifesta facta sunt, vti hodie illa oculis cernimus. Caeterum, quidquid virtutis in Themidem conferre Coelum et Terra, tanquam parentes, potuerunt, id certe non aliunde habuerunt quam ex Archetypo et aeternis rerum ideis virtute diuina ipsis impressum: quod deinde, ex hypothefi Poëtarum, communicarunt cum illis creaturis, in quas vt vires suas transfunderent, ab Amore, seu Archetypo et primo Iuris fonte ipsis concessum est; non secus, ac quaeuis animalia speciem omnesque suas facultates ad foetus suos transmittunt.

Id

Id vero mirum plane videtur, quod terra Terra ad
iuris ortū
quid contu-
lerit. corpoream licet et pondere grauem ad
generationem iuris quid contulisse fingere vo-
luerint fabularum Architecti. Ac quamuis a-
lias sine causa saepe nos torquere soleamus
in omnibus et singulis circumstantiis expli-
candis, vbi ad scopum eius, qui ficta oratio-
ne mentem suam tegere voluit, collimasse eam-
que indicasse sufficit: quanquam etiam fieri
vix posse videatur, tam apte fabulam concin-
nare, vt nihil alieni ab illis rebus contineat,
quas significare volumus: in hac tamen, qua
nunc versamur parte, pulchrae et vtilis obser-
uationis materiam reperiri credimus.

Quare cum haec sit Naturae lex, vt libe- Ius duplici
NATURA
praeditum. ri parentum imaginem referant, eiusdem na-
turae cum illis participes fiant, atque in vir-
tutes eorum et vitia succedant, quid im-
pedit, quo minus dicamus, Veteres ea re hoc
significare voluisse, Themidem, seu Ius, tam
patris quam matris sui naturam accepisse, ac
duplicem quasi forma, corporea et incorporea,
praeditam, tam menti, quam corporis oculo-
lis

lis conspicuam se praebere. Incorpoream naturam a patre traxisse, corpoream matri acceptam referre. Promanare illam a diuina patris intelligentia, imo ipsam esse rationem (vt cum Cicerone loquar) summi Iouis, qui fons est omnis pulchritudinis, omnis boni, aequi, iusti et decori. Vim vero illam diuinam, cum in immensae virtutis actiuitate consistat, ex inuisibilibus per varios gradus innumeras produxisse rerum materialium species, donec in materia omnis motus per se experte desineret, quae ipsa vt aliquid diuinae virtutis haberet, nec plane ab origine sua separaretur, spiritum, quo viueret et conseruaretur, sibi conuenientem acceperit.

*Creaturae
sunt simula-
cra suae
causae.*

Atque hae creaturae summae illius pulchritudinis sunt imagines et simulachra. Solent enim res principiatae ab origine et principio suo aliquid virtutis retinere. Omnia ergo hic ordinata, composita, pulchra, iusta et bona. Porro cum diuina virtus ex aeternis, quas habuit, rerum ideis varias produxerit creatorum species, non potest non inter illas conue-

conuenientia quaedam, harmonia et societas esse. Cuiuslibet enim rei creatae vis et facultas non repugnat facultatibus reliquarum. Sunt enim vel sibi subordinatae, vel aequales; quaelibet autem proprium habet actiuitatis centrum, propriam sphaeram, in qua uiuit et agit sine alterius impedimento.

Quare si singularum specierum naturam et rationem, qua constant, et congruo loco collocatae sunt, tam generalem, quam particularem consideremus, societatem item cum aliis, ac simul relationem earum ad totum uniuersum, tam visibile, quam inuisibile, contemplemur: facile coniciemus, ubi ius omne, diuinum et humanum, lateat absconditum, quod utriusque naturae corporeae et incorporeae vim continet, cum utrumque idem habeat fundamentum et principium. Quae enim corpore constant ex inuisibilibus originem ducunt; inuisibilia vero subsistere faciunt illa, prout sunt et existere atque durare debent, ordinata, composita, pulchra. Ius ergo quod in visceribus coeli et terrae latere

*Inter illas
est amicitia.*

et ab his ad omnes creaturas extensum et productum existimabant, Themidis nomine celebrarunt Veteres.

*Iuris vocabulum,
hoc loco
ius uniuersum
comprehendit.*

Illud autem vltro intelligitur, hoc nomine non venire vnus forte populi aut vnus rei ius, sed vniuersum illud, quod sub iuris vocabulo comprehendi potest, quo coelum et terra, omnesque, quae in iis sunt et viuunt creaturae, reguntur; cui consequens est, omnium etiam et singulorum hominum iura hac appellatione contineri. Nam si semen illud primum et vniuersale spectes, non differunt hominum caeterarumque rerum iura; quemadmodum et alias omnes species, diuersissimae licet formae et materiae, sub vno genere comprehendi non miramur.

*etiam id,
quo materia
continetur.*

Quid igitur Tellus ad ortum iuris contulerit, obscurum esse nequit. Neque enim nullae eius in producendo iure partes esse poterunt, ob plures rationes, quas clarius proponere annitar. Nam tellus, siue natura corporea, seu materia, non minus iure regitur et regi debet, quam ipsum coelum. Ius autem, quod

quod ei imperat, naturae eius conuenire, atque ad eam conseruandam tendere oportet: ac proinde ex ipsis quasi terrae penetralibus enatum fingi debuit, non minus, quam ex intelligibili quodam principio. Porro omnis ordo, pulchritudo et bonitas creatorum omnium, quae corpore constant, consistit in iure, et per illud in res creatas inducitur, seu fructus et effectus iuris est. Maxima autem pars istius iuris rationibus corporeis continetur; atque has finxerunt contulisse Tellurem, seu materiam, qua mediante in singulas species et genera creatorum diffunderetur. Quin nisi aliquid corporei suo modo ius haberet, non potuisset illud naturae corporeae accommodari.

Num hac mente et contemplatione *Veteres Themidem* *θείαν σωματικήν* et *σοματοειδή*, *Sententia Pighii proponitur.* *corpoream* appellarint, nec affirmare, nec negare ausim. STEPHANVS PIGHIVS *d. lib. pag. 64.* Morillonum loquentem faciens, hoc mysterio non carere ait, quia Plato *σῶμα* velit denominari a *σῆμα*, quod non modo corpus sit seipsum pulchrum animae, sed et signum monumentumque,

„tumue, per quod *συμείνω*, id est, significat,
 „quaecunque significare potest. Somaticam
 „ergo deam vocari Themidem, quia velut si-
 „gnum et *νόμα* voluntatis diuinæ sit, rerum-
 „que agendarum terminus a Deo constitutus:
 „vel, quod seruet animam et corpus lex diui-
 „na, nam Orphicos et Pythagoricos *σῶμα* id-
 „eo corpus vocare, quod anima in eo *σώζεται*,
 „seruetur et custodiatur, teste Platone in Cra-
 „tylo. Quin imo eam corporalem deam id-
 „eo dici posse, quod procreationem rerum
 „promoueat, quae legem a Deo constitutam
 „excedere non possit. Monstra interdum et
 „portenta nasci, quibus ira diuina significetur
 „ob legem coelestem spretam et violatam.
 „Non abs re igitur Somaticam deam illos vo-
 „casse Themidem, quando ad eius proporti-
 „onem iustam elementa rerum congregantur,
 „coaceruanturque ad corporum generatio-
 „nem. *Σωματῶσθαι* enim idem esse quod con-
 „crescere,, Haec ille: cuius verba eo luben-
 „tius retuli, quod lucem ex iis foenerantur,
 „quae antea disputauī,

Cunt

Cum autem eundem Pighium *d. l. pag. 66.* ^{*Duae Themides.*}
 et 70. hac occasione duas Themidis virtutes et
 tanquam binas leges a DEO latas agnoscere
 videam, quarum vna sit corpori praescripta,
 quam *σωματικὴν θεάν* appellarint, quaeque ele-
 menta ex quibus corpora inferiora compo-
 nuntur, recte disponat et aequè dirigat: alte-
 ra menti data, quam *νοητικὴν* dixerint, quae a-
 nimos ad pietatis aequi bonique cognitionem
 ac regulam formet, actusque hominum ad
 hunc scopum dirigat: duas item Themides
 multos antiquorum statuisse affirmet, inpri-
 mis Romanos, quas Carmentas vocarint, mi-
 nus dubitandum puto, quin Veteres profun-
 diores, ac forte quis opinetur, spectauerint,
 quando Somaticam Deam vocarunt Themid-
 em, quod affirmare non audebam nondum
 inspectis Pighii verbis. Quare vt eo melius de
 Veterum sententia constet, ex eodem aucto-
 re decerpam, quae ad duas illas Themides,
 seu Carmentas pertinent. Num ea conueni-
 ant cum iis, quae antea quasi diuinando dixi,
 alii iudicent.

E

Sic

Sacra Themidis duplicia cur instituta fuerint.

Sic autem ille: „Bina Themidum, quae Carmentae vocentur, sacra Carmentalia a Numa Rege mense Ianuario instituta fuisse, vnum Pontificum ad animorum curam pertinens, alterum matronarum ad corporum sanitatem, generationisque felicitatem expectandam: eandem Themidem esse cum Carmenta ex Dionysii Antiquitatum libro 1. et Plutarchi problematibus et Ouidio in Fastis abunde probari, vtpote quae ea de re hanc referant fabulam: Arcadicam Nympham Themida (quam et Nicostratam Graeci appellant) ex Mercurio Euandrum peperisse, intelligentes, pulchram generosamque virtutem (*Ευανδρίαν*) nasci naturae lege, motuque diuinae rationis, qui Mercurius sit. Deinde eam cum filio Euandro ex Arcadia pulsam in Italiam nauigasse 60. annis ante bellum Troianum, atque ibi Palantium oppidum, vbi nunc Roma, in colle Palantino postea dicto extruxisse, ibidemque mansisse et Aborigines, rudem incultamque Italiae gentem, deorum cultum, leges, mores bonos atque literas docuisse

cuisse, rationisque gubernaculis subiecisse.,
 Vnde illam propter diuinam sapientiam, va-
 ticinandique peritiam latino nomine pro-
 Themide, vel Nicostrata appellarint Car-
 mentam, a mentis raptu vel priuatione.,
 Hinc metra, quibus oracula legesque edebat,
 diuino afflata numine nominasse carmina, et,
 Dionysium graece Carmentam *θερπιωνδην* ab,
 oraculorum cantu dictam existimare.,

Licet autem quis existimet, opus non esse *An male*
 duas fingere Themides, cum vnum sit lumen, *duae The-*
 vnum semen diuini et humani iuris, etiam illi- *mides fin-*
 us, quod caeteras creaturas regit et conseruat, *gancur?*
 ipso Pighio *d. l. p. 73.* id probante, vnumque
 principium, ex quo omnia propullulant, vna
 item ratio recta, quam Cicero perpetuam di-
 cit, atque a numine deorum tractam, cum
 mundo natam, vniuersitati singulisque rebus
 conuenientem: tamen, quia ipsa rerum natu-
 ra perpetuam obseruat differentiam inter vi-
 sibilia et inuisibilia, inter corpus et spiritum,
 non absurdum est, si ab origine iuris ad ea, quae
 iuri subiecta ab eo reguntur, progrediamur,
 E 2 eiusque

eiusque formam seu rationes visibiles intueamur, duas illas Themides in hac fabula nobis propositas retineamus. Habet enim haec distinctio vsum alibi indicatum; liberum praeterea cuique est, varias rerum diuisiones instituire secundum variam earum considerationem; imo, vt id faciamus (pro humani ingenii modulo) omnino necesse est, si rerum naturalium causas, operationes, originem ac vincula, quibus vniuersa continentur, recte cognoscere, si caecitatem imbecillitatemque ingenii humani, et quam angustis istud finibus sit circumscriptum, penitus nosse, et quam infinita sit, immensa et inscrutabilis sapientia ac potentia diuina praeclare intelligere, denique si vberissimis, dulcissimis, nec vnquam perituris fructibus ex harum rerum consideratione oriundis beari volumus et desideramus.

*Carmenta
eandem cum
Themide.*

Carmentam vero quod attinet, hanc eandem esse cum Themide probauit Pighius in Commentario Faetorum *d. l.* et constat ex PLUTARCHO *Quaest. Roman. p. m. 278.* Τῆν δὲ Καρμένην

οἱ μὲν

οἱ μὲν Εὐάνδρου μητέρα λέγουσιν ὕσαν ἐλθεῖν εἰς Ἰταλίαν ὀνομαζομένην Θέμιν, ὡς δὲ ἔνιοι, Νικοστράτην. ἑμμέτροις δὲ χρησμοῖς ἄδουσαν, ὑπὸ τῶν λατίνων καρμένταν ὀνομάζεσθαι. Τὰ γὰρ ἔπη, κάρμινα καλοῦσιν. -- ἔστι δὲ τοῦ ὀνόματος τὸ ἔτυμον, ἑστρημένη νῦν διὰ τὰς θεοφορήσεις. ὄθεν οὐ τὰ κάρμινα τῇ καρμέντη τοῦνομα παρέσχεν, ἀλλὰ μᾶλλον αἰπ' ἐκείνης ἐκλήθη, διὰ τὰ τοῖς χρησμοῖς ἐν ἔπεσι καὶ μέτροις ἐνθουσιῶσαν ἄδειν,

Ea Carmenta Euandri mater fuit, nomine suo Themis, aut, ut alii volunt, Nicostrata. Quae cum in Italiam venisset, oraculaque versibus illigata caneret, a Latinis Carmenta dicta est, voce a carmine deducta. - - ratio autem nominis haec est, carens mente, ob instinctus videlicet diuinos, quibus ad fatiloqua fundenda carmina impellebatur. Et

STRABONE Geogr. lib. 5. pag. 222. Τὴν μητέρα δὲ τοῦ Εὐάνδρου τιμῶσι Ῥωμαῖοι, μίαν τῶν Νυμφῶν εἶναι νομίσαντες καρμέντιν μέλωνομασθεῖσαν: *Romani Euandri matrem Nympharum unam existimantes, praecipuis venerantur honoribus, transmutato pro Nicostrata nomine, eam Carmentin appellarunt.* A VIRGILIO *Aeneid. lib. 8.* vocatur *Carmentis Nymphā*, eamque a suis ita appellatam ait SERVIVS in notis ad illum locum, quod diuinatione fata caneret, quia antiquae vates Carmentes dicebantur, et librarii, qui dicta eorum perscriberent, *Car-*

mentarii : alios comites eius Porrimam et Postuortam tradere, quia vatibus praeterita et futura sint nota. Hinc porta *Carmentalis* Romana apud eundem Poetam, et *Carmentalia sacra*, de quibus praeter PLVTARCHVM in *Romulo* et *Quaestionibus Romanis* videri potest OVIDIYS *Fastor. lib. 1. vs. 617.*

Carmentalia sacra.

Fiebant illa singulis annis a matribus familias 18. Calend. Februarii, in quibus scortum et morticinium quid inferre fas non erat. *vid. ALEX. AB ALEX. Genial. dier. lib. 6. c. 8.* Templum ei positum fuit in infima parte montis Capitolini versus Tiberim, vbi habitaculum eius fuerat, teste SOLINO *Polyhist. cap. 1.* Aedificasse illud dicuntur matresfamilias, cum vsu vehiculorum Senatus ipsis interdixisset. Conspirarunt enim inter se, vt refert PLVTARCHVS *d. l.* neque vterum gestare, neque parere vellet, donec vsus vehiculorum ipsis concederetur. Hoc reddito, cum foecundae parerent, et copia liberorum abundarent, Carmentae templum posuerunt. Alia fuit Carmentis Eubuli filia, de qua PAVSANIAS *lib. 2. c. 30.* Alia quoque

que fuit Carne Phoenicis filia, Numinis instar culta Argis, de qua vid. ANTON. LIBERAL, *Metam. c. 40.* Elegans imprimis est fabula, qua Themis ex Mercurio Euandrum suscepisse fingitur, id est, bonum virum, Apte quoque ad rem fingitur Themidem cum Euandro filio Arcadia relicta in Italiam venisse, ibique oppidum extruxisse Palantium in monte Palantino, qua de re videatur VIRGILIUS *d. lib. 3.* ibique Seruius, varias opiniones de origine nominis Palatini referens.

Euander filius Themidia

Observare hic licet Diuini Numinis benignitatem, quae vti singulos homines eximiis et excellentibus plane donis atque virtutibus ad finem, quem intendit, obtinendum, prae aliis saepe ornat, ita integris quoque populis similia confert munera, vt ab illis exculta in alicuius etiam nationum commodum et utilitatem redundant. Sic enim DEVS veram sui et salutarem cognitionem dedit Iudaeis, eosque maximorum mysteriorum custodes constituit: Graecis Philosophiam contulit, eloquentiam et alia; Romanis Themidem, seu

Iuris-

Iurisprudentiam largitus est, in qua prae aliis excelleret. Mirum enim, quam ingenia illorum ad ea, quae ius attinent, e latebris naturae eruenda apta nata fuerint, quantumque perspicaciae habuerint in abditissimis rerum causis, proprietatibus et relationibus inuestigandis, ut ne vnus quidem sit populus, apud quem vel vestigia non simulatae illius artis reperias, quae apud Romanos tota existat.

Pighii sententia de duabus Carmentis.

Haec, ad Pighii verba, supra allata, mone-
 nere libuit. Addam his etiam reliqua, quae
 idem auctor habet, cum ad scopum nostrum
 plurimum faciant. „Poetas, ait, pro duplici
 „Numinis, id est Themidis, potestate duas
 „Carmentas finxisse, idque Augustinum de
 „Civitate Dei lib. 4. ex Varrone notare; has de-
 „as Ioui adesse, quae fata nascentibus canant:
 „per fata naturae leges nascentibus rebus a
 „DEO datas, non vero primas causarum ne-
 „cessitates, (quibus et hominum actiones re-
 „gantur) intelligendas: eodem modo oracu-
 „la, quae sint leges diuinae, fata vocari, quod a
 Deo

Deo fantur, et in historia iudicii Paridis Io-
uem medium inter hasce deas sedentem con-
spici, eoque signari diuinitatis has esse ap-
tissimos comites, illique adhaerere et sine eo,
non esse,,

Carmentam et Themidem vnam ac ean-
dem esse ostendimus. Sequitur, vt et hoc
moneamus, Themidem atque Nomon aequa-
li potestate ius denotare, quod ex hymnis in
vtrumque ab Orpheo scriptis apparet. Num
autem inter se differant, et quantum inter e-
os intercedat discrimen, id quidem dubium,
Veteribus certe non infrequens est, vtriusque
sexus deos comminisci eadem potestate praec-
ditos. Ita enim, quod nunc quidem in men-
tem venit, finxerunt *Lunum* et *Lunam*. Volu-
erintne illi hoc ipso qualitatem actiuam et
passiuam, ac mutuum inter illas qualitates re-
spectum significare, an aliud quid, non sa-
tis liquet. Opinabar aliquando Themidem
generaliter pertinere ad omnia creata, Nomi
vero imperium ad certas quasdam res et for-
te homines tantum restrictum esse: sed dubito

*An Nomos
et Themis
differant?*

F

an id

an id defendi possit. Orpheus quippe Nomon
immortalium et mortalium regem vocat, e-
umque coelo, astris, terrae, mari, homini-
bus, omnibusque animantibus praeesse asserit.
Verba eius haec sunt:

Ἀθανάτων καλῶ καὶ θνητῶν ἀγνὴν ἀνάκτα,
Οὐράνιον Νόμον, ἀστροθέτην σφραγίδα δικαίαν
Πόντου τ' ἰναλίου καὶ γῆς φύσεως το βέβαιον.
Ἄκλινη, ἀσπασίαστον, αἰεὶ τηρῶντα νόμοισιν,
οἷσιν ἀνωθε φέρων μέγαν οὐρανὸν αὐτὸς ὀδεύει.
καὶ φθόνον οὐ δίκαιον ροίζου τρόπον αὐτὸς ἐλαύνει.
Ὁς καὶ θνητοῖσιν βιοτῆς τέλος ἐσθλὸν ἐγείρει.
αὐτὸς γὰρ μῦνος ζῶων οἴκηκα κρατύνει.

Γνώμαις ὀρθοτάταισι συνῶν, ἀδιάστροφος αἰεὶ.
Ὠλύγος, πολύπειρος, ἀβλάπτως πᾶσι συνοικῶν
τοῖς νομίμοις, ἀνόμοις δὲ φέρων κακότητα βαρεῖαν.
ἀλλὰ μάκαρ πάντιμε, φερόλβιε, πᾶσι ποθεινὲ,
εὐμένες ἦτορ ἔχων μνήμην σέο πέμπε φέριστε.

*Immortalium vero et mortalium castum regem,
Caelestem legem, astrorum positorem, signaculum
justum,*

*Pontique marini, & terrae naturae firmum.
Inflexibilem, seditione carentem, semper servatam
legibus,*

*Quibus supra ferens magnum coelum ipsa it,
Et invidiam non iustam stridoris modo ipsa insequitur:
Quae et mortalibus vitae finem bonum excitat.
Ipsa enim sola viventium gubernaculum firmat,*

Senten-

*Sententiis rectissimis conuersans inconuersibilis semper:
Antiqua, peritissima, sine laesione, omnibus cohabitans
Legitimis, illegitimis vero ferens malitiam grauem.
Sed beata, ubique honorata, diuitias ferens, omni-
bus desideranda.*

*Beneuolum animum habens, memoriam tui mitte
optimam.*

Id vero praecipuum Themidi tribuit Orpheus, quod artem vaticinandi prima hominibus monstrauerit, et Delphico oraculo praesit, imo, ipsum etiam Apollinem regem oracula fundere edocuerit: item quod homines sacris et deos colendi ritu ac mysteriis imbuerit, de quibus in hymno in Nomum nihil legitur. Hymnus ORPHEI in Themidem ita se habet:

Themis artem vaticinandi et sacrorum ritus homines prima docuit.

Οὐρανόπαιδ' ἀγνὴν καλέω Θέμιν εὐπατέριαν,
Γαίης τὸ βλάστημα νέον, καλυκώπιδα κούρην,
Ἡ πρώτη κατέδειξε βροτοῖς μαντήιον ἀγνόν
Δελφικῶ ἐν κευθμῶνι, θεμιστεύουσα θεοῖσι,
Πυθίῳ ἐν δαπέδῳ, ὅθι Πυθίῳ ἐμβασίλευεν.
Ἡ καὶ φοῖβον ἀνακτα θεμιστοσύνας εἰδίδαξε.
Πάντιν, ἀγλαόμορφε, σεβάσμιε, νυκτιπόλευτε.
Πρώτη γὰρ τελετὰς ἀγίας θνητοῖς ἀνέφηνας,
Βακχιακὰς ἀνὰ νύκτας ἐπευάζουσα ἀνακτα.
Ἐκ σοῦ γὰρ τιμὰ μακάρων μυστήρια θ' ἀγνὰ.

*Coeli filiam castam uoco Themim, bonis parentibus
natam,*

Terrae germen nouum, roseam faciem habentem puellam,

Quae prima ostendit hominibus vaticinium purum,

Delphico in penetrati vaticinata diis,

Pythico in solo ubi Pythio regnavit:

Quae et Phoebum regem vaticinia docuit.

Omnibus honorata, praecleara, forma colenda, noctivaga.

Prima enim caeremonias sanctas mortalibus declarasti,

Bacchantes per noctes lugens regem.

Es. te enim honores beatorum, mysteriaque pura.

Ratio quaedam differentiae inter Themidem et Nomum.

Probabile tamen imo certum videtur, vnam atque tandem potestatem per utrosque significari, duplici tamen nomine ex arbitrio et more Veterum insignitam propter diversos forte iuris effectus vel diuersa obiecta, quae considerarunt. Licet enim, si generalem vniuersi gubernationem spectemus, vnam Themidis potestatem fateri necesse sit: attamen si animi humani cultum consideremus, et quemadmodum is ad boni et recti normam conformatur, non vna, sed duplex Themis existimari potest. Accedit, quod Nomus magis earum legum, quibus corpora continentur, et naturae praeses videri, Themis vero omnium

omnium in vniuersam, imprimis quibus mentes humanae reguntur, princeps haberi possit. Nam et IAMBlichvs de *Mysteriis Aegyptiorum* Sect. 5. c. 14. et 17. deos aliquos statuit materiales, id est, qui materiam regunt, Nomus quoque, vt et hoc addam, considerari posset vt lex posita et lata rebus, Themis vero vt dea et praeses iuris. Nam Orpheus Nomum non dicit deum, sed *ἀντα* regem, eumque rectis consiliis interesse, rectoque iudicio omnia regere, quibus praest.

Sed nihil definitio, nisi existimem, *Themidem* ob vaticinandi facultatem, caeteraque, de quibus in sequentibus acturi sumus, *Nomus* augustiorem esse nobilioremque. Nam et alias certum est, priscam Gentilium Theologiam idolorum sexum non semper distinguere. Illorum enim *Mystris* sagacioribus alte persuasum fuit, Lunam, Venerem, aliosque deorum suorum grege vtramque naturam continere. Quare ut sacra omnia deo, quem *ἀνδρῶν γυνῶν* existimabant, eo magis conuenirent, Sacerdotes omnes alterius sexus apparatus

Dii Gentilium duplicis sexus.

induere voluerunt, quo vtrumque sexum continere et dei sui naturam proxime referre viderentur. vid. SPENCERVS *de Legib. Hebr. lib. 2. c. 16. Sect. 2.* Pari modo SELDENVS *de Diis Syris* monet Strabonem *lib. 12.* non infrequenter meminisse τὸν μῆνος, dei in Asia minore, eumque et Σελήνην deam esse, et Caluam apud *Macrob. Saturnal. lib. 3. c. 8.* Venerem pollentem deam, Aristophanem vero eandem Aphroditum appellare,

*Quod porro
probatur.*

Addendus his ORPHEVS, qui in Hymno Mineruae *vs. 10.* eam marem et foeminam dicit:

Ἀρσην μὲν καὶ Θῆλυς ἔφους, πολεμάτοκε μῆτι.

Masculus quidem et foemina es bellorum susceptrix prudentia.

Idem tradit MERCVRIVS TRISMEGISTVS in *Poemandro lib. 2. p. m. 6.* de mente aeterna: οὐδὲ νόου ἰσθὺς, ἀρρηνοθῆλυς ὦν, ζωὴ καὶ φῶς ὑπάρχων, ἀπεκύησε λόγῳ ἕτερον νόον δημιουργόν. *Mens vero Deus, mas foemina existens, vita et lux cum sit, parturiiit verbo aliam mentem opificem.* Prolixe hanc rem persequitur, multisque aliis testimoniis, praeter ea, quae modo attulimus, confirmat G. I.

VOSSIUS

VOSSIUS *de Physiol. Christian. lib. 7. cap. 6.* ad quem Lectorem remitto, ubi etiam Synesium Episcopum Ptolemaidis de vero DEO Israelis Hymno 2. ut et de Natura intellectuali hymno 3. idem affirmare ostendit.

Neque etiam Nomus concilio deorum ^{Themidis} interesse, nec consilia illis suppeditare, nec ^{Epitheta} coelum habitare dicitur, qua de re constare poterit, si vel sola epitheta, quae utriusque, tam Nomo, quam Themidi tribui solent, consideremus. Themidem sane HOMERVS *Iliad. O. vs. 87.* vocat καλυπαρήαν, *pulchras genas habentem*, et in *Hymn. in Apoll. vs. 94.* ιχναίην, *vestigiatricem*. HESIODVS *Theogon. vs. 901.* eandem λιπαρήν *splendidam* nominat. APOLLONIVS RHODIVS *Argonaut. lib. 4. vs. 800.* πρεσβείραν, *venerandam* appellat, idque vel propter aetatem, quia est ουρανόπαις *Coelo genita* et παλαιγενής *vetusta* Aeschilo, vel propter meritum et ordinem, quia est πρέσβειρα θεῶν, iudicio Hoeltz *fini* in notis ad illum locum. PINDARO *Isthm. 8. v. 68.* dicitur εὐβουλος, *consilio vovens*, *Olymp. 8. vs. 28.* Σώτριάς Διὸς ξενίου πάριδος, *Sospita Ioui hospitali assidens*

dens, et *Pyth.* II. vs. 15. *ἱερὰ* sancta. OVIDIUS *lib.* 1.
Metam. eam fatidicam, et CLAUDIANUS *lib.* 1.
de Rapt. Proserp. longaeuam praedicat.

Смъ іеро-
 σκόπος
 vocetur ab
 Орфео.

Elogia, quibus Themidem ornat OR-
 PHEVS, videri possunt in Hymno eius ante alla-
 to, vbi eam vt castam, omni honore dignam,
splendida forma praeditam, venerandam etc. lau-
 dat, et in *Precibus ad Musaeum* vs. 23. *ἱεροσκοπον*
ἀνδρῶν, sacra obseruatricem hominum, vertente ita
Pyghio d. l. quippe quae hominum cogitatio-
 nes et acta inspicere et aruspicias in morem di-
 uini Numinis voluntatem ipsis patefacere so-
 leat. IOSEPHVS SCALIGER vertit *Iuritis Cortumi-*
onem, quo ipso quid diuinandum nobis pro-
 ponere voluerit, nescio. Mihi haec sedet sen-
 tentia *ἱεροσκοπον* denotare *Sacerdotem*, quae si-
 gnificatio optime Themidi conuenit. Nam
 ipsa quidem vox alibi, quantum quidem scio,
 non occurrit, HESYCHIUS vero *ἱεροσκοπί* exponit
ἱερᾶται, hoc vero est *Sacerdotio fungi, Sacerdo-*
tem agere. Simile quidpiam est *θεμισκοπος*, quo
 nomine a PINDARO *Nem.* 2. vs. 69. insignitur
 Neoptolemus sub limine fani Delphici sepultus.

Vt

Vt enim fabula fert, quendam ex Aeacidis Regibus cum Apolline ibi habitare oportuit, qui vna cum Themide (quod addit Scholiastes Pindari) esset θεμίσκοπος hostiarum, quae in solenni festo, ad quod Apollo solos Heroas conuocabat, offerebantur. Scholiastes Graecus θεμίσκοπον explicat per ἔφορον, et Neoptolemmum ait ἐπισκοπεῖν τὰς τελουμένας θυσίας τοῖς ἥρωσι. Subiiciam verba vtriusque. PINDARVS d. l.

Ἐχρῆν δὲ τιν' ἔνδον ἄλσει παλαιάτα

Λιακιδᾶν κρέοντων τὸ λοιπὸν ἔμμεναι

Θεοῦ παρ' εὐτειχέα δόμον,

Ἡρώαις δὲ πομπαῖς

Θεμίσκοπον οἰκεῖν ἔοντα πολυθύτοις.

At oportebat quendam intra lucum vetustissimum.

Aeacidarum Regum in posterum esse

Dei iuxta bene munitam domum,

Heroicisque pompis

Inspector qui esset habitare, refertis hostiis.

Ad haec SCHOLIASTES: Γίνεται ἐν Δελφοῖς ἥρωσι ξένια, ἐν οἷς δεκῆ ὁ Θεὸς ἐπὶ ξένια καλεῖν τοὺς ἥρωας. εἶναι οὖν μόρσιμον, ἐν ταῖς πομπαῖς ταῖς ἡρώαις, καὶ ταῖς πανηγύρεσιν ἐναεῖς ἐκθύρυσσον τοὺς ἥρωας, θυσίαις ταῖς πολυθύτοις ἐπισκοπεῖν μετὰ Θεμίδος. Καὶ τὰ νομίμως γινόμενα αὐτοῖς ξένια ἐφορᾶντα, ὁ δὲ νοῦς. Ταῖς δὲ ἡρωικαῖς πομπαῖς καὶ πανηγύρεσι ταῖς πολυθύτοις, ἀικεῖν προσῆκον τὸν Νεοπτόλεμον. ὄντα δίκαιον ἔφορον.

Cur iero-
σκοπος
ἀνδρῶν
νοceται.

Cur autem *ιεροσκοπος ἀνδρῶν τιτονηται*, non
ἀνθρώπων, βοτμηται vocetur Themis, videndum.
Ac constat *ἀνδρῶν* ibi positum pro *ἀνθρώπων*; hoc
enim sensu vox illa passim accipitur, ut apud
HOMERVM *Odyss.* π. vs. 264.

ὡτε καὶ ἄλλοις
Ἀνδράσι τὲ κρατεύουσι. καὶ ἀθανάτοισι θεοῖσι.

quique et aliis
Hominiibus dominantur, et immortalibus diis.

et DYONYSIVM in *Periegesi* v. 261.

Πηληῖος πτόλιεθρον ἐπώνυμον ἄνδρες ἔχουσι
Ἐξοχα ναυτιλῆς δεδαημένοι. οὐ μὲν ἐκείνοι
Ἀνέρες ἐν λιβύεσσιν ἀρίθμοι.

Pelei oppidum cognomine omnes tenent
Egregie navigationis periti: non tamen illi
Homines inter Afros nominandi.

Plura exempla in sequentibus occurrent. Non
possum autem quin ὡς ἐν παρῶν hic notem,
quod STRABO *lib.* 7. in fine tradit, olim viros
solum esse vaticinatos. Sic enim verba illa,
κατ' ἀρχὰς μὲν οὖν ἄνδρες ἦσαν οἱ προφητεύοντες, vertenda,
quamvis Interpretes, quibus vtor, Guarinus
et Trifernas aliter eum locum acceperint, verte-
rentes: *Ab ipso autem primordio mortales fuerunt*
præfagia præscinentes. Nec melius illi verte-
runt, quæ sequuntur: *et hoc forsitan poeta ipse*
declarat

declarat de iis, quos *Hypophetas* vocabant, quibus *Prophetæ* imperabant. Nam postrema ita vertenda sunt, quibus annumerabantur etiam prophetæ. Est enim in Graeco, ἐν οἷς τάρτοτρο γὰρ οἱ προφῆται. Sequitur: *Posteriore inde tempore tres designarunt aniculas, postquam et Ioui Dione* (de qua vid. HESIOD. *Theogon.* vs. 353.) eiusdem templi comes dicata est, etc. verte, postea vero apparuerunt, vel exstiterunt tres aniculae etc. et paulo post, concomitatae enim plurimae sunt foeminae, quorum e stirpe prognatae sunt foeminae, quae hac tempestate prophetides diuinandi officium gerunt. Verte: *Insecutae sunt vero plurimae foeminae etc.*

Sed ut ad superiora reuertar, HOMERVS Varia de Themide afferuntur. *Hiad.* 20. in principio Themidem refert iussu Iouis deos ad concionem vocare, et in hymno in Iouem, seorsum cum Ioue sedere et crebros cum eo miscere sermones. QUINTVS CALABER *lib.* 12. eandem narrat deorum pro Troianis et Archiuis pugnantium contentionem diremisse. De *Nomo* nihil legi, praeter ea, quae in Orphei hymno supra exhibito exstant. Praeterea dicatum Themidi fuit templum in Boeo-

tia iuxta Cephisum amnem, ad cuius oraculum Deucalion cum coniuge Pyrrha accessit post diluuium pro consilio recuperandi generis humani, STIBLINVS *in not. ad Euripid. Iphigen. act. 5.* sortemque accepit, ut ossa magnae matris, id est, lapides, post tergum iacerent: quae de re vid. OVID. *Metam. lib. 1. vs. 379.* ARNOB. *aduers. gentes lib. 5.* Athenis quoque sanum Themidi sacrum existisse post templum Aesculapii, quae ad arcem iter est, eidemque in Elide aram positam fuisse in loco, quem *Stomium* nominant, testatur PAVSAN. *Attic. c. 2. pr.* et *Iliac. cap. 14.* qui et arae Themidum mentionem facit *Corinth. cap. 31.*

*Themisbo-
ne veſta.*

Non desunt et alia de *Themide* a Veteribus tradita. *Suidas* voce *Θέμις* et *Βούχεται* narrat *Bucheta* esse urbem Epiri, quam *Philochorus* sic dictam velit, quod *Themis* tempore diluuii *Deucalionis* boue veſta illuc venerit. Cur boue veſta fingatur indagandum eſſet, ſi modo tanti referret omnium fabularum, quae ab antiquis conſictae ſunt, rationem quaerere, eaque reddi poſſet. MICHAEL APOSTOLIUS *Pro-
verb.*

verb. *Centur.* bouem mansuetum animal esse tradit, indeque bubulcos caprariis meliores et mansuetiores censerit. Boues a Veteribus in pretio habitos multis probat PAVSAN, *Messen. cap. fin.* qui et in *Boeotic. cap. 12.* eos Apollini olim immolatos fuisse refert, Cadmumque ex oraculi responso Delphis in Phocidem venientem ducem habuisse bouem foeminam, utroque latere candida nota in speciem lunae plenae insignitam. Apollinem quoque iis delectatum cecinit quondam Alcaeus hymno in Mercurium, eumque boues pauisse testatur EVRIPIDES in *Prolog. Alcest. add. ORPHEI Argonaut. vs. 138.* Hinc Achaeos Apollinis simulacrum ex aere nudum pedibus tantum calceatis fecisse, quorum altero bouis cranio insistit, eiusque figmenti de cranio bouis rationem ex verbis Neptuni Apollinem in Homeri Iliade alloquentis sumsisse refert PAVSAN, *Achaic. cap. 20.* Fabulam de bobus a Mercurio furtim abactis prolixè narrat HOMERVS *Hymn. in Mercur.*

*Aegyptii
bouem colu-
erunt.*

Aegyptios bouem coluisse, et quidem Heliopolitas Mneuin, Memphitas vero Apin, testis est STRABO *lib. 7.* et PLVTARCHVS *de Isid. et Osir.* Idem affirmat TIBVLLVS *lib. 1. Eleg. 7. vs. 27.*

Te canit, atque suum proles miratur Osirin

Barbara, Memphitem plangere docta bouem.

Ac boues quidem nares Osiridi, vaccas vero Isidi dicatas fuisse, a multis traditum, in quorum messem falcem inmittere nolumus. Videantur quae eruditi ad dictum Tibulli locum annotarunt. Osiridem aratra primum fecisse et ferro sollicitasse humum refert idem Tibullus *d. 1. vs. 29.* Bobus Veteres ad arandum vsos, eosque summo in honore habuisse, vt iis ne quidem vesci voluerint ex Arato constat. Quare cum Themidem agriculturæ quoque fauere et Apollinem bobus gauisum esse, creditum fuerit, non absurde fingitur illa boue vecta Bucheta venisse.

*Themis O-
raculorum
Praeses, et
vaticinio-
rum.*

Quod autem ante dictum, Themidem mentes hominum agitare et oracula fundere, id non ex Orphei solum hymno ante exhibit-
to con-

to constat, sed etiam AMMIANI MARCELLINI *histor. lib. 21.* manifestum est. Verba eius adscribemus, vt de nobili hoc Themidis officio constet pluribus, „Elementorum, ait, omnium spiritus, vtpote perennium corporum, „ praesententi motu semper et vbiq̄ue vicens, „ ex his, quae per disciplinas varias affectamus, „ participat nobiscum munera diuinandi, et „ substantiales potestates, ritu diuerso placatae, „ velut ex perpetuis fontium venis, vaticina „ mortalitati suspeditant verba: quibus nomen praesesse dicitur Themidis. Quam ex eo, quod fixa fatali lege decreta praescire fas „ sic in posterum (quae tethimema sermo Graecus appellat) ita cognominatam in cubili solioque Iouis vigoris viuifici Theologi veteres collocarunt. „ Huc faciunt etiam, quae EYSEBIUS *Praepar. Euangel. lib. 3. c. 11,* tradit: ἐπεὶ δὲ τῆς καὶ μαντικῆς δυνάμεως τις μέτοχος ἦν δύναμις, θεῖος μὲν κέκληται ἡ δύναμις, τῶ τὰ τεθειμένα καὶ ἑκάστῳ κείμενα λέγειν: *Et quoniam vis quaedam vaticinandi particeps erat, Themis quidem vocatur illa vis, quia singularis τὰ τεθειμένα et cuiuslibet posita atque constituta dicit.* Hinc DIODORVS SICVLVS *Histor. lib. 5.* Apollinem

linem oracula edentem θεμιστεύειν dicit, quod Themis prima diuinationes, sacrificia et oracula induxerit, ac leges pacemque ostenderit mortalibus. Et HΑΡΡΟCΡΑΤΙΟΝ in verbo θεμιστεύειν verbum illud dictum ait, ἀπὸ τοῦ θέμιν ἐσχηκέναι ποτὲ τὸ μαντεῖον πρὸ τοῦ Ἡλίου, quod Themis olim oraculum tenuerit ante Solem, idque Aeschylum referre Eumenidum principio,

*Agitur
in sequenti-
bus de fu-
rore Poeta-
rum et ali-
orum.*

Non alienum ab hoc loco, quo in exponendis iis, quae ad Themidem pertinent, versamur, fore puto, ut de re ipsa, seu agitatione mentis et furore, quem non Poetis tantum, sed et aliis tribuunt Philosophi antiquissimi, nonnulla dicam. Neque id iniucundum futurum arbitror, cum ad cognitionem nostri, (quae sine dubio verae sapientiae non infima pars est) quodammodo pertinere videatur, ut sciamus, quid Veteres hac infauti admodum omissis voce indigitare voluerint. Igitur quae hac de re in mentem mihi venerunt, breuiter exponam, ad perfectam licet rei obscurae doctrinam stabiliendam haud sufficientia.

Ac

Ac primum quidem dissimulare nequeo, me, cum olim furoris, inprimis Poetici, a Platone mentionem fieri viderem, istud si non inter deliria et fabulas Gentilium, saltem ut rem incredibilem, vel ad solos forte Poetas veteres (de quorum furore agit Plato in Ione) pertinentem, insuper habuisse. Sed vix est, ut negari possit, menti interdum humanae aliquid eiusmodi accidere, quod non veri quidem furoris, quo homines insanos et mente destitutos agi videmus, nomen et appellationem mereatur, sano tamen sensu, etsi statum illum animi cum quotidiana et communi eius conditione comparemus, furori simile videri queat.

Etenim mentis nostrae vitam perpetuo quodam motu carere, neutiquam mihi videtur, qui non nisi cum vulgo et Veteribus philosophari nunc possum. Nihil enim, meo iudicio, quod vivit omni plane motu destituitur. Menti vero humanae motus et agitatio eo minus deneganda, quod corporeae molis expers, agilis, celerrima, et si essentiam eius

H

specte-

ſpectemus, vix cum alia re, quam natura quadam ignea et luce comparanda ſit. Quando autem moueri dicimus animum, non eo, quo corpora mouentur, modo, ſed alio et naturae ſuae conuenienti id fieri, facile intelligitur. Nam quando mente quid volumus et reuoluimus, tam in ipſa mente, quam corpore eiufque organis mutationem quandam perſentiscimus; qua cogitatione ceſſante, ad quietem quaſi et tranquillitatem rediſſe videtur animus: quod tamen aliis clarius explicandum relinquo.

*Motus ille
varius eſt.*

Quicquid autem hac de re ſit, motus ille, quo anima cietur, non eodem ſemper modo ſe habet. Alio enim indigemus ad vitam vegetabilem viuendam et corpus mouendum; alio opus eſt ad vitam rationalem, veritatisque inueſtigationem; atque hic iterum vel ordinarius et communis, vel extraordinarius eſt et peculiaris. Itaque quando mens ultra regulas et leges vulgares omnibus hominibus inditas, ad ſtudia veritatis eiufque contemplationem impellitur, trahitur, rapitur, ita vt
magna

magna cum facilitate, rerumque vtilium, nec ita vulgarium vbertate, cogitata sua vel re ipsa explicet, vel certe ad ea explicanda se aptam sentiat et idoneam, id, Veteres furorem, de quo loquimur, significasse existimo. Qua autem ratione ille excitetur et vnde originem trahat, non satis exploratum habeo. Furorem quidem Poetarum Deo adscribit PLATO in *Ione p. m. 534.* his verbis: *κοῦφον γὰρ χεῖμα ποιητὴς ἐστὶ, καὶ πτηνόν· καὶ ἱερόν· καὶ οὐ πρότερον οἶστέ ποιεῖν πρὶν αὖν ἐνθεός τε γένηται καὶ ἔκφρων, καὶ ὁ νοῖς μηκέτι ἐν αὐτῷ ἐνῆ.* *Poeta enim res leuis et volatilis est, et sacra: neque potest prius versus condere, quam correptus deo fuerit, et extra mentem suam positus, ac proinde ipse mens in se ipso amplius minime fuerit.*

Monendum hic est, quicquid hac de re ^{varias esse} dicturus sum, id non nisi verbis ad res cor- ^{animi no-} ^{stri facult-} ^{ates.} poreas pertinentibus me facturum, cum aliis aeque commodis haec res vix explicari queat: quod semel monitum volo, ne quis iniquius dicta accipiat. Non inepte autem, nisi fallor, dixerim, praeter facultates animi omnibus communes, alias adhuc singulares,

rariores easque excellentiores dari facultates, restrictas tamen et ad certum finem opusque pertinentes, paucis datas et concessas; praeterea, licet menti humanae, tanquam microcosmi parti diuiniore, insita sint rerum diuinarum et humanarum semina, quaedam tamen altius impressa difficulter sese exserere, quaedam vero non ita abdita, sed in superficie quasi posita, et leui humo contacta facilius progeminare laetiusque adhibita cura et cultura efflorescere; porro, vniuscuiusque animum certis et definitis limitibus, intra quos se continere debet, circumscriptum, certumque perfectionis gradum illi adsignatum esse, ad quem ei adscendendum, et quo adepto adquiescendum sit, vt talis euadat, qualis ex voluntate summi omnium rerum opificis esse debet.

*Haec suo
tempore
parturire
incipiunt.*

Haec itaque facultates, haec semina, vbi ad maturitatem mens peruenit, parturire incipiunt, in lucemque proferre, quae in ipsis latent recondita. Pulcherrime id expressit Plato, quando animum toties, ni fallor, dixit, doloribus partus cruciari. Nam probabile omnino

omnino est, vt reliquis rebus, ita et animo suam non deesse foecunditatem. Cumque non nobis solum nati simus, sed ad consociationem hominum et ad naturalem communitatem facti, animis nostris quidpiam inseri necesse omnino fuit, quo veluti stimulo quodam incitati, quidquid virtutis et scientiae possident, ad communem generis humani utilitatem promouendam, et sapientiam naturae explicandam conferant. Scientiarum vero illarum femina, vt dixi, naturae insunt: at certo vitae spatio non experientia solum et doctrina, sed, quod non omittendum, diuina virtute excitantur, vt suo tempore fructus suos fundant. Furorem igitur illum nihil aliud esse existimo, quam impetum, quo animus definito tempore impellitur, ad proferenda ea, quae intra se agitat, et ad species ac rationes rerum inuisibilium alta mente repositas explicandas, easque per verba quasi visibiles reddendas. CICERO *lib. I. Diuinat.* furorem dixit mentem diuina quadam vi concitatam; inesse animis praesagitionem, extrinsecus in-

iectam atque inclusam diuinitus : quae si exar-
ferit acrius, furorem appellari, quum a corpore
abstractus animus, diuino instinctu concitatur.

*Et scientiã
saepe no-
uam pari-
ant.*

Sistunt sese eo tempore quamplurimae
cogitationes de rebus animo tum praesenti-
bus, tantaque copia, vt altera alteram trudet,
veluti exercitus quidam irrumpens. Pandunt
sese meditationes vltro, animo etiam nolente,
imo repugnante. Offeritur scientia saepe
noua rerum, de quibus nunquam cogitauit
animus et rationes clara luce fulgentes se prae-
bent conspiciendas, quas eo intuetur modo,
quo deinde aut nunquam, aut raro eas cernere
valet. Irruunt vero nonnunquam et tanta cele-
ritate pertranscunt, vt nulla ratione aut pre-
hendi aut retineri queant. Hoc tempore facile
est eloquio pollere, si rerum solum curam ge-
ras, ac id agas, vt manibus teneas, quod habes,
ne auolet. Mirum proinde videri debet illud
Oratorum genus, quod eloquentiam adfectat
ex phrasium libellis hoc furore destitutum.
Recte enim dixit Vir quidam doctus, absur-
dam et ineptam esse quamuis orationem, quae
non in animo nascitur. Abyf-

Abyssum quandam rerum et scientiarum ^{Necesse est,}
 mentem nostram continere persuasus sum. ^{ut abyssus}
 Hanc recludi necesse est, vt effundantur aquae, ^{mentis no-}
 quae vniuersa obducant. Quid autem ad aperi- ^{strae reclu-}
 endos istos mentis recessus, tum ad vtilia sci- ^{datur.}
 entiarum dogmata manifestanda, tum hone-
 sta, iusta et bona declaranda, multum conferre
 queat, non video praeter discessum mentis a
 rebus corporeis, abnegationem sui, ac con-
 temptionem rerum optimarum. Animo e-
 nim rerum terrestrium cura et passionibus or-
 dinatis liberato, verae rerum rationes pandun-
 tur. Non tamen vnum natura tramitem
 seruat.

Quae haecenus dixi, ad veram sapienti- ^{Quasdam}
 am monstrant iter, atque ad diuina, nec non ^{facultates}
 humana, caeteris paribus, ducunt: quan- ^{sola aetate}
 quam haec quidem tum sordere incipiunt. ^{maturefce-}
 Ipsa quoque aetas huc aliquid confert. In- ^{re.}
 niuersum enim obseruare licet, si vel vna ea-
 que praecipua animi facultas ad maturitatem
 perfectionemque peruenit, vbique illam prae-
 ponderare, ac vires pene omnes ad se trahe-
 re,

re, nisi impetum eius aliae facultates aequalis roboris sustineant et frangant. Fieri quippe solet, ut plures animi facultates ex penu atque thesauro suo optima quaeque proferant, instar soli fertilis, quod non unius generis herbas aut flores producit, sed infinitarum specierum vi abundat.

Furor pluribus describitur.

Atque tali furore plurimae artes a priscis sapientibus sunt inuentae, ut tamen non unus omnia, sed quisque singula, quibus instructus erat, bona in medium protulerit. Furorem autem ideo eum appellari existimo, quod qui eo agitantur, quid dicturi sint, saepe nesciant, sed ventis veluti alto in mari vela permittant; imo non raro ignorent ea, quae dixerint: in tantum, ut si forte relegerint, quae literis mandarunt, credibile ipsis non videatur, haec a se profecta, nisi memoriam argumenti et facti, se de tali argumento aliquando scripsisse, mente tenerent. Idem quoque ex eo confirmatur, quod in nostra potestate non sit positum, eiusmodi cogitata in nobis excitare caeteraque paulo ante indicata procurare.

curare. Accedit, quod furor iste non desinat, sed dies noctesque instet, vrgeat, impellat, vt effundamus, quae habemus, hoc facto quiescit, mentemque relinquit lassam et *εκλελυμένην*.

Elegans hanc in rem est locus SCALIGERI *Testimoniū Scaligeri.*
de Arte poetica lib. 3. c. 26. in quem diu, postquam haec scripseram, casu quodam incidi: Legimus, inquit, in libris Pythagoreorum, quos Platonici (vt de Roma Augustus) e latinitatis aureos fecerunt: duos nobis assistere Genios, alterum bonum, alterum malum. Boni ductu atque consiliis boni viri, ac lecti, coniungunt sese Deo, a quo illum ministrum atque sequestrum acceperunt. Is Heroibus, quibusdam sese ostendit. Aliis nunquam visus, sed auditus est: id quod non in vno loco apud Platonem de suo Socrates profiteatur: quibusdam diuinis ingeniis neque videtur, neque auditur, sed se ipsum, ita offert atque ingerit, vt sua luce retegat intentiones rerum arcanarum, quas describant. Quapropter euenit saepe numero, vt cum deferbuerit calor ille coelestis in nobis, nosmet-

„metipſi noſtra illa vel admiremur, vel non
 „agnofcamus, aliqua etiam non intelligamus
 „ad eam rationem, ad quam directa dictata-
 „que ſunt ab illo. Neque aliter puto conti-
 „giſſe Platoni, cuius ſcriptis additum ſit lu-
 „men ab Interpretibus multo maius, quam
 „quantum plebeiis iudiciis debeat. Ego
 „vero, qui ne cum minimis quidem me con-
 „ferendum cenſeo: ſi quid vnquam nobis ex-
 „cidit imprudentibus, tantumdem poſtea non
 „ſperem a me praefari poſſe. Quae cauſa eſt,
 „vt ad ſcriptionem, aut commentationem
 „nunquam accingamur, niſi ab ipſo Genio
 „inuitati, qui nobiſcum loquitur, neque au-
 „ditur, oſtendens diuinitatis late patentes
 „campos in animis noſtris: quos ab officiis
 „corporis ſuſpenſos atque abſtractos aliis di-
 „ſtinet functionibus, vt non penitus temere
 „dixerit, qui Ariſtotelis intellectum agentem
 „eundem cum Platonico Genio exiſtimauit.

*Quare ſin-
 guli motus
 excitentur.*

Quenam vero motuum omnium et ſin-
 gulorum ſit cauſa, et an ſemper probandi et
 ſequendi ſint, non ſatis apud me conſtituere
 valeo.

valeo. Excitantur certe variis modis, v. gr. sermone alterius aliud plane spectantis, item Musica, adfectibus quoque quam maxime. Excitari autem nequeunt, nisi mens iam ante ita sit comparata, ut data occasione excitari, propelli, ferri et ruere possit in ea, quae bona sunt, pulchra, honesta, et vtilia ad scientiarum studia. Num aliae corporis adfectiones idem efficere possint, nunquam diiudicare potui. Animus sine dubio non sustentatur cibo visibili, sed aliam nobiliorem et praestantiorē escam accipit ex mundo invisibili: cuiusmodi autem est nutrimentum istud, talem quoque edit partum patiturque furorem. Ipsam etiam diuinam lucem et virtutem nos saepe mouere, incitare, impellere extra dubium positum est.

Verum omnibus illis furoribus indistincte Non omnes motus sequendos esse, sed quosdam cohibendos. satisfaciendum non dixerim, quin potius non paucos cohibendos esse arbitror. Neque enim vnus sunt generis, sed vti ex eadem omnines origine non proficiscuntur, ita nec ad eundem finem tendunt. Non loquor de instinctibus diuinis, vel qui mala, iniusta, vitiosa, dira inspirant: facilis enim in vtrisque

decisio. Sed illas puto commotiones, animi quæ naturæ vi excitantur. Nam et sola natura nonnunquam impellit ad diuinarum rerum contemplationem, inspirat solatium, instillat gaudium, honestas suppeditat cogitationes, amorem boni infundit, ac propositum et ardorem incredibilem illud sequendi excitat. Sed illa mendax est et hypocritica. At quod a diuina luce profectum nobis insinuat, nec sensu percipi, nec ratione diiudicari potest, nisi plane sit extraordinarium: ac proinde non facile existimandum, diuino nos instinctu duci, quando animum commoueri contingit. Feruor quippe imaginationis a vero iudicio abducit, et sensum interiorem, quo non in turba, nec in vento, sed in tranquillitate summa constitutis utendum, obnubilat et opprimit. Vnde fit, ut non solum nos ipsos decipiamus, sed et naturali quoque impetu sæpissime abutamur et seducamur ad vana opera, ex quibus non nisi ingens damnum et dedecus nos manet.

Plures animi commotiones

Etenim omnes eiusmodi furores, præter diuinum, vanitati sunt subiecti, spiritu, quo

quo mouemur, suum sibi quaerente regnum. *vanitati
subiectas
esse.*
Si hunc sequimur non operamur in regno DEI,
sed naturae, in perniciem et detrimentum a-
nimae. Quod enim haec exinde ad se allicit
et trahit, purgatorio medicamento euacuan-
dum est. Bene cum eo agitur, cui post ebri-
etatem et crapulam ex amore rerum humana-
rum earumque commercio contractam, vo-
mitus contingit et purgatio, quanquam haec
molestiam afferant non exiguam. Cauendum
itaque ne instinctui nimium indulgentes, ceu
vis fluminis abrepti vasto quodam gurgite hau-
riamur, vt emergendi spes nulla superfit. Sa-
tius enim est ad bonum, certum et recte ab
initio constitutum finem actiones dirigere,
quam naturae impetu vago ad inane ferri: vel
si instinctui satisfaciendum est, vanitatis con-
templatione animum ab amore eius abduce-
re, ne quid labis contrahat, magnifice de se
sentiatur, ac superbia efferatur.

Haec de furore: ex multis pauca. Neque *Car Veteres
Themidi
artem va-
ricinandi
tribuerint?*
enim necesse, haec latius exponere. De eo
nunc agendum, qua ratione Veteres Themidi va-

di vaticinandi artem atque furores excitandi facultatem tribuerint. Mirum autem id videri nequit, si omnia recte perpendamus. Memoria igitur repetendum, quid sit Themis, quid ius, quid oracula. Ac Themidem diximus fingi deam, vel praesidem iuris diuini et humani: ius vero, cui praest, legem esse diuinam et aeternam ab ipso summo Bono vniuersae naturae inditam, secundum quam non tantum formata sit et ordinata, sed et cuius ope facta tecta conseruetur, cuiusue vestigia et *χρησίσματα* impressa habeat euentissima. Et si humanum solummodo ius intueamur, idque siue ut iam definitum et constitutum, siue in speciebus postea emergentibus definiendum consideremus, est illud immensa quaedam vis rationum, secundam quas actiones humanae dirigendae et iudicandae sunt. Oracula porro, teste CICERONE in *Topicis* dicta sunt, quia in his sit deorum oratio, quemadmodum *fata* a fando et *λόγια* a *λόγω* appellantur: indeque et τὸ τεθειμένον dicitur, id est, *positum*, *sancitum*, et *θεσμός*, *θεσμός* et *θεμής* ipsa nomen traxit.

traxit. Eiusmodi oracula, seu deorum ad homines orationes existisse crediderunt Gentiles, vt in vulgus notum, licet Sibylla Erythraea testetur:

- - - ἐπεὶ πλάνη πάντα τὰδε ἐστίν
 Ἀπερ ἄφρονες ἄνδρες ἐρευνῶσι κατ' ἡμᾶρ.

- - - *Omnia illa erronea esse*
Quae stulti homines quotidie scrutantur.

Considerandum porro, vnicuique rei natura ius suum definitum esse, nec factum aliquod dari, siue praesens, siue futurum, quod certo modo destituatur, quo vel legi aeternae conforme, vel ab ea deficere et recedere iudicari possit. Imo hoc ipsam, vt a causa aliqua per multas demum consecutiones hic vel ille euentus sequatur ad ius vniuersale rerumque omnium legem pertinet. Quidquid autem huc spectat, nec cognosci, nec praevideri potest, nisi a mente, quae rerum omnium notitiam habet, et scientiam, quae stabiles atque aeternas rerum rationes complectitur. Haec vero notitia, haec scientia, a qua natura abhorremus, adquiri non potest, nisi DEO ipsam vltro offerente, hominemque ad inui-

Futura intelligi nequeunt, nisi a mente, quae rerum omnium rationes aeternas complectitur.

inuisibilium et coelestium contemplationem
 euehente et rapiente. Audiamus IAMBlichVM
 de Myster. Aegypti, Sect. 3. cap. 31. Ὅσοι μὲν θεοὶ τῆς
 ἀληθείας, τῶν ἀγαθῶν εἰσι μόνως δοῦρες, μόνοις τε τοῖς ἀγα-
 θοῖς ἀνδράσι προσομιλοῦσι, καὶ τοῖς διὰ τῆς ἱερατικῆς ἀποκεκα-
 θαρμένοις συγγίνονται, ἐκκόπτουσι τε ἀπ' αὐτῶν πᾶσαν κακίαν
 καὶ πᾶν πάθος. τούτων δὲ ἐπιλαμπόντων, ἀφανὲς τὸ κακὸν καὶ
 δαιμόνιον ἐξίσταται τοῖς κρείττοσιν, ὥσπερ φῶτι σκότος.
*Dii quotquot veri sunt, dant vera tantum bona,
 et bonorum virorum tantum consuetudine utuntur;
 et cum iis solis conuersantur, qui per sacra rite pur-
 gati fuerunt, a quibus etiam omne vitium et omnem
 passionem praescindunt. Hi quoties adfulgent in
 bonorum mentes, quidquid erat malum, aut dae-
 monicum fugit ad conspectum meliorum, veluti te-
 nebrae ante solem. vid. et Sect. 5. cap. 15. vbi ho-
 mines dupliciter operari ait, vel vt liberos a
 corpore (eos scilicet, qui summopere pur-
 gati sunt) vel vt corpore deuinctos.*

*Hinc pote-
 statem ali-
 quam, quae
 scientiam
 illam conse-
 rat, post De-
 um existe-
 re credide-
 runt.*

Mirum itaque videri non debet, Veteres vt
 in aliis naturae viribus et virtutibus; ita et hic
 potestatem aliquam DEO subordinatam con-
 stituisse, quam Themidem, (seu Ius) appella-
 runt, quae mentes hominum ad puram et
 since-

sinceram veritatem percipiendam, ad diuinum lumen cernendum, deorumque sermonem intelligendum aptas reddat et idoneas. Videri hac de re meretur IAMBlichVS de *Myster. Aegypt. Sect. 3. c. 18. et 19.* vbi vaticinium mere diuinum opus esse statuit. Quo autem nomine eam potestatem rectius compellarent, quam quod id ipsum exprimit, cui eam praeesse voluerunt? Sicuti enim ius est, quod deus semel voluit, vt esset, et secundum quod mundus perpetuo et inmutabili ordine ad finem vsque duraret: ita certe ius quoque est id, quod futurum est de iis, quae contingentia vocamus. Ab eodem enim fonte vtrumque deriuatur.

Sed vt paulo clarius, quod dixi, exponam, constat non iisdem omnes animi facultatibus et donis a natura instructos, sed singulis praecipua quaedam et singularia data esse munera, quibus excellerent. Singulae vero facultates ex sententia Veterum proprium quasi centrum habent, proprium fontem, propriumque motorem et ductorem. Mentem
 K quippe

Quod testimoniis probatur.

quippe nostram aequè nutriri et sustentari cre-
 diderunt ex mundo spirituali, ac corpus no-
 strum ex hoc visibili. Testem produco ΙΑΜ-
 ΒΛΙΧΥΜ *d. Sect. 3. cap. 18.* Πάντά γε μὲν ἐνὶ γέ τινι
 τῶν κρείττωνων ἐπιέτραπται τῶν θεοπρεπῶν πράξεων ἢ κατόρθω-
 σις. ἐπεὶ οὐδὲ λόγον περὶ θεῶν ἄνευ θεῶν λαλεῖν δυνατὸν, μὴ τοι-
 γε δὴ ἰσόθεα ἔργα, καὶ πᾶσαν πρόγνῳσιν ἄνευ θεῶν τὸς ἄν ἐπι-
 τηδεύσεις. τὸ γὰρ ἀνθρώπινον φύλον ἀσθενές ἐστι καὶ μικρὸν,
 βλέπει τε ἐπὶ βραχὺ, σύμφυτόν τε οὐδὲν κέκτηται. μία δὲ ἐ-
 στίη ἐν αὐτῷ τῆς ἐνυπαρχούσης πλάνης καὶ ταραχῆς, καὶ τῆς
 ἀστάτου μεταβολῆς ἰατρεία, εἴ τινα μελουσίαν θεοῦ φῶς κατα-
 τὸ δυνατὸν μεταλάβοι. ὁ δὲ ταύτην ἀποκλείων, ταυτοῖον ποιεῖ τοῖς
 ἐξ αἰψύχων ψυχὴν παράγουσιν, ἢ τοῖς ἀπὸ τῶν ἀνοήτων, νοῦν
 ἀπογενῶσι. καὶ γὰρ αὐτοῖς ἀπὸ τῶν μὴ θεῶν τὰ θεῖα ἔργα ἀιναι-
 τίως ὑφίστησι. *Omnino debita diuinorum operum ad-
 ministratio alicui superum permittitur. Quoniam
 autem non possumus vel verbum loqui recte de diis
 sine diis; multo minus quis instituerit opera diis di-
 gna, et vaticinationem diis non fauentibus. Nostra
 enim natura infirma est, et imbecillis et parum pro-
 spicit, cognatamque habet nullitatem; et unica est
 ei medela erroris et tumultuationis et instabilis trans-
 mutationis, si possit aliquam diuini luminis particu-
 lam haurire. Qui autem secludit diuinum lumen
 in hoc negotio, perinde mihi facere videtur, ac ii,
 qui*

qui velint ex inanimis animam producere, aut mentem ex iis generare, quae omni mente carent: id enim facit, qui ex non diuinis diuina opera sine ratione producere velit. Idem testatur HOMERVS, qui talem cuiusque animum dixit, qualem Iupiter singulis diebus ei largitur. Et PYTHAGORAS in carminibus aureis optauit, vt homines intelligerent, quo spiritu regerentur:

Ζεῦ πάτερ, ἢ πολλῶν τε κακῶν λύσειας ἀπάντας.

Ἡ πᾶσιν δειξαῖς οἷα τῶ δαίμονι χρῶνται.

Iupiter alme, malis iubeas vel soluer omnes:

Omnibus vtantur vel quonam daemone monstra.

Quidquid igitur est, quod volente et dispendente ita summo rerum omnium arbitro homines reddit participes sapientiae diuinae et scientiae rerum, quae vere sunt eodemque semper modo se habent, vti et rerum futurarum contingentium (sive id fiat modo quodam ordinario, naturae omnium hominum communi, sive extraordinario, per furores diuinos, oracula et similia) id Veteres Themidem dixerunt.

Placuit nimirum Veteribus singula dei munera singulis numinibus inferioribus, ve-

luti distributoribus adscribere, quorum beneficio a Supremo Numine in nos deriuarentur, secundum legem ab eo praescriptam. Ne quis a me haec fingi existimet, ex M. Ficino ea deinde probaturus ero, nunc vero praemittam Porphyrium apud EVSEBIUM *Praepar. Euangel. l. 3. c. II.* ubi symbola veterum Graecorum, quibus Terrae vis indita declaratur, explicans, Themidis mentionem facit his verbis: „ Et quoniam vis „ praeterea diuinandi quaedam inerat, Themis „ ipsam nominarunt, quasi singulis τὰ τεθεμμένα, „ hoc est, res fato constitutas euenturasque „ praenuntiet. Atque hunc in modum vim „ illam Terrae tot symbolorum varietate explicatam venerantur; ac Virginis quidem Vestaeque nomine, quatenus ea centrum vniuersi complectitur; Parentis, quatenus alimenta suppeditat; Opis, quatenus lapides generat, montibusque prominet; Cereris, quatenus virentia germina procreat; ad extremum Themidis, quatenus fundendis oraculis vsui est. Vim autem seminis, quod ipsius „ in gremium effunditur, in Priapi speciem effin-

effinxere, sic tamen, ut quod siccis frugibus producendis aptum esset, Proserpinam, quod vero ad humidiores arborumque foetus pertineret, Bacchum appellarent. Sic, igitur Proserpina quidem sementis tempore a Plutone, hoc est, a Sole sub Terras, commente rapitur: Bacchus autem cum germinare incipit, idque pro qualitatibus, quibus vis illa afficitur, quae tenerior, adhuc, tamen ad fructus excellentis productionem idonea, sub terra delitescit: tum, vero suam ei virtuti commodat operam, quae, ut floribus excludendis praestit, Attis symbolo; ut autem maturarum frugum messi, Adonis nomine adumbratur. Praeterea vis, illa spiritalis, quae uniuersa permeat, Sileni; quae vero cunctis paulatim educendis ac, magis magisque proferendis continetur, Bacchantis in speciem conformatur: quemadmodum etiam impetus, qui ad Venerem excitat, Satyrorum effigie solet exhiberi. Atque haec symbola sunt, quibus Terrae vis, insita declaratur., Haecenus Porphyrius.

Themis Apollini vaticinandi facultatem largita.

Neque praetermittendum hic est, antiquos sapientes Themidem finxisse ipsis quoque diis, interque eos Apollini, vaticinandi facultatem largitam. Varie tamen haec fabula referri solet. Quidam enim Apollinem narrant, nescio quibus caedibus pollutum et diuina potestate spoliatum Olympoque eiectum, nouem annis in Thessalia exfulasse, ibique Admeti regis boues pauisse. Ita EURIPIDES in *Prologo Alcestis*, et HORATIUS *Carm. lib. 1. Od. 20.* Alii vero Apollinem in alium orbem migrasse, ac nouem annorum curriculo purgatum, purum rediisse, indeque eum *Phoebum* dictum esse, atque oracula apud Delphos fundendi facultatem eo tempore accepisse adfirmant. Vid. PLUTARCHVS *d. oracul. defect.* Ab his in alia omnia discedit HOMERVS in *Hymno in Apollinem vs. 120.* vbi eum a Latona in Delo recens editum, deas alba aqua caste et pure lactasse, vesteque candida indutum, aurea fascia ornasse, et Themidem nectar ac ambrosiam ei praebuisse canit his verbis:

Ενθά σε ἦε Φοῖβε θεὰ λουὸν ὕδατι καλῷ
 Ἀγνῶς καὶ καθαρῶς, σπάρξαν δ' ἐν Φάρει λευκῷ
 Δεπτῷ, νηγατέω· περὶ δὲ χεύσειον στρόφον ἦκαν.
 οὐδ' ἄρ' Ἀπόλλωνα χρυσάρα θήσαλο μήτηρ,
 Ἀλλὰ θέμις νέκταρ τε καὶ ἀμβροσίην ἐρατεινὴν
 Ἀθανάτησιν χερσὶν ἐπήρξαλο.

*Vbi te o iaculator Phoebe deae lauabant aqua alba
 Caste et pure, fascinauerunt autem in veste candida,
 Temui, pulchra, circa vero auream fasciam iniecerunt.
 Neque utique Apollini enseni habenti auream mam-
 mam praebuit mater,
 Verum Themis nectarque et ambrosiam amabilem
 Immortalibus manibus propinauit.*

Quo in loco nollem cum Pighio libro fac-
 pius laudato p. 89. existimare, per nectar et
 ambrosiam nihil aliud intelligi quam legis di-
 uinae virtutes, innocentiam atque immorta-
 litatem, quod τὸ *nectar* dictum sit, quasi mi-
 nime destruens vel occidens, et *ambrosia* im-
 mortalitatem significet, quod ex Etymologicis
 adstruere conatur; sed potius ipsam sapienti-
 am diuinam et perfectam cognitionem eo-
 rum, quae vere sunt, nec praesentium solum
 et praeteritorum, sed et futurorum scientiam
 iis significari arbitror, quo etiam Vir ille cla-
 rissimus inclinare videtur pag. seq. 91. Idque
 mani-

*Quid per
 Nectar et
 Ambrosiam
 intelligen-
 dum sit, ex
 Platone
 probatur.*

manifeste satis probat elegans locus in PLATONIS *Phaedro*, ubi animas, quae immortales vocantur, alato curru in sublime euectas, cum ad coeli fastigium animae gubernatore solo intellectu peruenerint, praeter alia, scientiam eorum, quae vere sunt, contemplari ait, et his quasi epulis enutritas intra coelum redire, et cum redierint, aurigam equis ad praesepe alligatis ambrosiam eis obiicere, et nectar potandum praebere. Atque hanc esse deorum vitam. Alios vero animos adfectantes quidem superiorem coeli locum ascendere, eo etiam adspirare, sed praepotentia submergi, et dum alter alterum praecire contendit, se inuicem calcare: tandem post tumultus, certamina et sudorem extremum, dum alii aurigarum prauitate claudicant, aliorum pennae confringuntur, omnes irrito conatu discedere, eius, quod vere est, contemplationis expertes, et post discessum alimento uti opinabili, cuius quidem gratia multus adsit conatus, ut videant, vbinam sit veritatis campus, etc. Opponit hic Plato alimentum

mentum opinabile, quo vtuntur animi, qui praesentia
 impotentia caput ultra coelum extollere ne-
 sciunt, nectari et ambrosiae, quod alimen-
 tum dicit immortalium animarum, quae sa-
 pientiam diuinam et quae vere sunt, conspe-
 xerunt. Vnde, ni fallor, liquido patet, per
 nectar et ambrosiam nihil aliud, quam ipsam
 sapientiam diuinam et scientiam eorum, quae
 vere sunt, felicitatemque ex illis oriundam
 intelligendam esse.

Facit huc, quod IAMBlichVS de *Myst. Aeg-* Sententia
Iamblichij
de triplici
hominis vi-
ta.
gypt. Sect. 5. cap. 18. de triplici hominis vita tra-
 dit, intellectu, naturali et media. „Ma-
 xima, inquit, hominum turba naturae sub-
 iicitur, eiusque potentiis gubernatur, ver-
 gitque fere ad naturae opera, fati leges ex-
 plet, cogiturque in ordinem earum rerum,
 quae fato fiunt, et practicam rationem in-
 solis naturalibus rebus exercet. Pauci inte-
 rim sunt, qui supernaturali vti mentis po-
 tentia, naturam supergrediuntur, ad sepa-
 ratam puramque mentem adspirantes, qui,
 proinde potentiis naturalibus praestantiores,
 L euadunt.

„euadunt. Nonnulli vero ab his vtrisque re-
 „cedentes medium tenent inter puram men-
 „tem et naturam, et horum alii quidem vi-
 „cissim ab vtraque se reducunt, alii mistam
 „quandam ex illis vtrisque vitam amplectun-
 „tur, alii ab inferioribus soluuntur, et ad me-
 „liora se transferunt,„ Indeque varia cultus
 diuini genera oriri ostendit in sequentibus,
 quae ibi videnda.

*Quid Nec-
 tar et Am-
 brosia sit, ex
 Homero
 probatur.*

Quod de nectare et ambrosia diximus
 clarius adhuc probatur ex eodem HOMERI Hy-
 mno vs. 127. seqq.

Αὐτὰρ ἔπειδ᾽ ἦ Φοῖβε κατέβρωσ ἀμβροτον εἶδαρ
 οὔσ᾽ ἔπειτ' ἰσχον χρύσειοι στρόφοι ἀσπαιρόνῃα,
 οὐδέ τι δέσμα τ' ἔρυκε, λύνοντο δὲ πύρανῃα πάντα.
 Αὐτίκα δ' ἀθανάτοισι μέληδ' ἀ Φοῖβος Ἀπόλλων.

*Coeterum postquam Phoebe comediisti immortalem
 cibum,*

*Non te utique amplius retinuerunt aureae fasciae
 palpitantem,*

*Neque vincula detinere, soluebantur autem funes
 omnes,*

Statim autem immortales allocutus est Phoebus Apollo.

Nihil euentius hic est, quam per immorta-
 lem illum deorum cibum Poetam intellexisse
 scientiam diuinam, cuius toties mentionem
 fecimus,

fecimus, et praesentium, praeteritorum ac futurum cognitionem, cuius ope ac virtute Iovis consilia Apollo eloqui potuit hominibus, statim ac natus fuit.

Obiter hic notandus dissensus Veterum An illa sine de nectare et ambrosia, an cibus, an potus, an utrumque. potus, an utrumque. PLATO quidem *d. l.* ambrosiam equis apponi, nectar vero illis potandum praeberi ait. HESIODVS vero utrumque cibum esse dicit in *Theogon. vs. 640.*

Νέκταρ τ' ἀμβροσίην τε, ἴαπερ θεοὶ ἀσπίοι ἔδουσι.

Nectar ambrosiamque, quibus Dii ipsi vescuntur.

et *vs. 642.*

Ὡς νέκταρ δ' ἐπάσαντο καὶ ἀμβροσίην ἐραλεινήν.

Vbi nectar comederunt et ambrosiam amabilem.

item *vs. 796.*

οὐδέ ποτ' ἀμβροσίης καὶ νέκταρος ἔρχηται ἀσσαν βρώσει.

Neque ambrosiae et nectaris fruitur

Cibo.

quanquam tres hosce posteriores versus pro supposititiis habendos velit *Guietus*: quam ob causam, ipse viderit, HOMERVS contra *Odyss. l. vs. 359.* utrumque potum esse adfirmat:

Ἀλλὰ τὸδ' ἀμβροσίης καὶ νέκταρος ἔστιν ἀπερρώξ.
Verum hoc ambrosiae et nectaris est latex.

Non nego Veteres hac in re parum sibi constare: sed quod Poetas attinet, sentio cum Eustathio a I. CLERICO *ad d. vs. 640.* allegato, qui Homerum synecdochice locutum, et *lati-ccm* ad solum nectar referendum esse notat. Idem ergo de Hesiodo iudicandum.

*Fabulam
 de Apolline
 aliter nar-
 rat Luca-77. seqq.
 Themidem refert
 Delphis celeberrimum
 et Dionysius Periegetes.*

Sed ut ad fabulam reuertar, aliter adhuc eam narrat LVCANVS. In *Pharsal. enim lib. 5. vs. 77. seqq.* Themidem refert Delphis celeberrimum oraculum habuisse, eique Apollinem successisse, quem iuuenem adhuc interemto Pythone serpente, qui Iunonis iussu Latonam e Ioue grauidam et partui vicinam persecutus fuerat, vatem factum tradit, cum Themis regna tripodisque teneret, eumque vel fata canere, vel, quod iubet, canendo fata facere. Apollini caedem draconis tribuit etiam D Y O N I S I S *in Perieg. vs. 441.*

Τῷ πάρα, Πυθῶνος θυόεν πέδοι, ἤχι δράκοντες
 Δελφύνης τριπόδεσσι θεοῦ παρακέκλιται ὄλκος,
 Ὀλκος ἀπειρεσίησιν ἐπιφρίσσαν Φολίδεσσι,
 Νηῶ ἐν ἰμερῶ. ὄθι πολλάκις αὐτὸς Ἀπόλλων,
 Ἡ ἀπὸ Μιλήτου ἢ ἐκ κλάρου ἄρτυ βεβηκῆς,
 Ἰσταμένος χρυσεῆς ἀναλύεται ἄμμα Φαρέτης.

Apud

*Apud quem Pythonis nidorosum solum, ubi draconis,
Delphines tripodibus dei adiacet spira,
Spira infinitis inhorrescens squamis,
Templo in amabili: ubi saepe ipse Apollo,
Aut e Mileto, aut e Claro quum recens aduenit,
Subsistens aureae soluit vinculum pharetrae.*

Haec optime explicat Eustathius in Scholiis, qui hac de re consuli meretur. Pulchre eandem fabulam depingit quoque EVRIPIDES *Iphigen. in Taur. Act. 5.* ubi simul causam exponitur cur Themidem Apollo a tripode Delphico aruerit.

Neque tamen vaticinabatur Apollo, nisi quae Iupiter ei praediceret, vnde Iouis Patris *Apollo Iouis
Propheta
dictus,* Propheta appellatur ab Aeschilo. Eleganter TIBULLVS *lib. 3. Eleg. 4.* Apollinem ita loquentem facit:

*Sed proles Semelae Bacchus, doctaeque sorores
Dicere non norunt, quid ferat hora sequens.
At mihi fatorum leges, aeuque futuri
Euentura pater posse videre dedit.*

De Apollinis veracitate videantur, quae ILLVST. EZECH. SPANHEMIVS ad *Callimachum* notavit in *Hymnum Apollinis vs. 68. pag. 88.* Sane Iupiter scientiae humanae, ac omnium vaticiniorum

fons et origo existimatus fuit, vti constat ex dicto loco Tibulli, item VIRGILIO *lib. 3. Aeneid.*

vs. 208.

*Accipite ergo animis, atque haec mea figite diæa:
Quae Phoebus pater omnipotens, mihi Phoebus Apollo
Praedixit.*

et ARATO in *Phoenom. vs. 768.*

- - - - πάντα γὰρ ὄψα
Εκ Διὸς ἀνθρώποι γινώσκωμεν, ἀλλ' ἔτι πολλὰ
Κέκρυπται. τῶν αἰκε θελή, καί εἰσαοτικά δάσει
Ζεὺς. ὁ γὰρ οὖν γενεὴν ἀνδρῶν ἀναφανδὸν ἰφέλλει,
Πάντοθεν εἰδόμενος, πάντη δ' ὄγε σήματα φαίνων.

- - - - Omnia enim nondum
*E Ioue mortales didicimus, verum adhuc multa
Occulta sunt: quorum aliqua cum libuerit, etiam in
posterum dabit*

*Jupiter. hic enim genus hominum aperte iuuat,
Undique conspectus: passim vero hic signa ostendens.*

his signis, de quibus Poeta loquitur, addenda quoque vaticinia et oracula.

Atque haec sane cum iis, quae de Themide ex Homero aliisque attulimus, neque secum pugnare, nec Lucanum loco modo citato minus recte prodidisse arbitror, Phoebum hausto Delphici hiatus spiritu vatem factum, quamuis aliter sentiat vir quidam doctus in notis

An Lucanus fabulā recte narret?

notis ad Tibullum *d. l.* Sic enim nec Homerum, nec reliquos recte rem narrare dicendum esset. Et quid impedit, quominus Iupiter sit fons oraculorum, ipseque praesidem eorum constituerit Themidem, haec vero vaticinandi facultatem concesserit Apollini, vel recenter nato, ut vult Homerus, vel postea in antro Delphico, secundum Lucanum? Constat certe Poetas variis verborum figmentis eandem rem tegere et occultare.

Causam autem cur Apollini vaticinandi artem a Themide concessam statuit fabulosa antiquitas, exponam verbis PLUTARCHI *de Oracul. defect.* pag. m. 433. Cur Veteres Apollini vaticinandi artem tribuerint? Οἱ μὲν πολλοὶ τῶν προγενεστέρων ἕνα καὶ ἴσον αὐτὸν ἡγοῦντο θεὸν Ἀπόλλωνα καὶ ἥλιον. οἱ δὲ τὴν καλὴν καὶ σοφὴν ἐπιστάμενοι καὶ τιμῶντες ἀναλογίαν, ὅπως σῶμα πρὸς ψυχὴν, ὄψις δὲ πρὸς νοῦν, φῶς δὲ πρὸς ἀλήθειαν ἔστι τοῦτο, τὴν ἡλίου δύναμιν ἕκαστον εἶναι πρὸς τὴν Ἀπόλλωνος φύσιν, ἐκγονοὺς ἐκείνου καὶ τόκον ὄντος αἰεὶ γινόμενον, αἰεὶ τοῦτον ἀποφαινόντος. ἐξάπτει γὰρ καὶ προάγει καὶ συνεχορματίζει τῆς αἰσθήσεως τὴν ὀρατικὴν δύναμιν οὗτος, τῆς ψυχῆς τὴν μαντικὴν ἐκείνος. *Multi antiquiorum esse unum eundemque deum Apollinem et Solem putaverunt. Qui vero proportionem, pulchram ac sapientem sane rem, cognitam habent ac magnificiunt: ii, sicut corpus*

corpus ad animum, visus ad mentem, lux ad veritatem se habet, ita solis facultatem se habere censent ad naturam Apollinis. Illam huius propaginem foetumque existimantes, illam semper ab hac, quae semper est, procreari. Ille enim accendit, producit atque excitat videndo sentiendi vim: hic animi diuinatricem facultatem. Soli idem tribuit AMMIANVS MARCELLINVS Histor. lib. 21. cap. 1.

„Aperiunt, inquit, tunc quoque ventum, cum
 „aestuant hominum corda, sed loquuntur diuina. Sol enim, vt aiunt Physici, mens mundi in nostras mentes ex se velut scintillas diffunditans, cum eas incenderit vehementius, futuri conscias reddit. Vnde Sibyllae crebro se dicunt ardere, torrente vi magna flammaram. „ Et IAMBlichVS de *Myster. Aegypt. Sect. 7. cap. 2. et 3.* solem omnia gubernare docet.

Apollinem mentes hominum scientia illustrare crediderunt Veteres.

At non in sola vaticinandi facultate Apollinem hoc praestare Veteres voluerunt, sed et diuinarum et humanarum rerum scientia animos humanos eum illustrare crediderunt, teste PLYTARCHO de *sera Numinis vindicta p.*

m. 566.

m. 566. vbi ductorem, nescio quem, Thespe-
sio refert lumen ex tripode Delphico per The-
midis sinus in Parnassum emissum ostendere
voluisse, quod tamen ille prae splendore vi-
dere non potuerit. Vnde et Apollini cum
nocte nihil commune esse idem auctor *d. l.* af-
firmat; quo ipso significare voluerunt, non
nisi diuina sorte sapientes viros nasci, et DEVM
solum verae sapientiae et scientiae largitorem
esse distributoremue. Hinc CALLIMACHVS *Hym-*
nno in Apollinem vs. 9.

Ὁ πόλλων ἐν παντὶ φαίνεται, ἀλλ' ὅ τις ἐσθλός.

Ὅς μιν ἴδῃ, μέγας οὗτος. ὅς οὐκ ἴδῃ, λιτὸς ἐκείνος.

Ὀψόμεθ', ὦ Ἐκδέργε, καὶ ἰσόμεθ' ὅποτε λιτοί.

Apollo non cuiuis apparet, sed ei quisquis vir bonus.

Qui ipsum videt, magnus hic: qui non videt, ab-
iectus ille est.

Videbimus te, o Apollo, et nunquam erimus abiecti.

Qua praeterea ratione vtriusque sexus va-
rēs imaginatione futurorum impleantur, pro-
lixè exposuit PLVTARCHVS *de Oracul. defect. p. m.*
431. seq. qui videndus, IAMBlichVS quoque
de Myster. Aegypt. Sect. 3. cap. 16. vnionem et sym-
pathiam inter partes vniuersi, motusque non
minorem concordiam esse ait, quam sit vni-

*Quomodo
vates scien-
tia futuro-
rum imple-
antur.*

M

uscu-

uscuiusque animalis, in membris etiam longe distantibus etc. indeque esse, vt a diis ad homines per coelos primum et deinde per aera vaticinia destinentur. *add. tot. cap. seq. 17.*

Themis quoque ipsum fatum moderari dicitur.

Nec tantum vaticiniis claruisse fertur Themis, sed et hac quoque re a Graeciae sapientibus celebratur, quod consilio et prudentia sua ipsum quoque fatum, causarumque naturalium consecutiones moderetur, et pro sapientia sua aliud constituat, vtilitati generis humani promouendae accommodatius. Non obscure hoc indicat PINDARVS *Isthm. Od. 8. vs. 65. et seqq.* Iouem enim et Neptunum refert Thetidis amore flagrantes de nuptiis eius contendisse: at deos audito Themidis consilio valentis oraculo, coniugium istud non perfecisse. In deorum enim coetu edixisse Themidem, in fatis esse, vt Thetis filium patre praestantiorum ederet, qui telum fulmine Iouis et tridente Neptuni potentius manu versaret: mortali potius viro Thetidem in matrimonio collocandam esse; huic immortalibus superciliis annuisse deos, atque Thetidis cum Peleo (Achillis

lis patri) nuptias curasse. Versus Pindari, quia prolixiores, non adscribam, ut tempori et chartae parcam. Eandem fabulam narrat *Apollon. Rhod. lib. 4. Argon. lib. 4. vs. 799.* cuius verba, quia breviora, subiiciam:

Εμπης δ' οὐ μεθίσσκειν ὀπιπτεύων ἀέκουσαν,
 Εἰσότε οἱ πρέσβερα θέμις κατέλεξεν ἅπαντα.
 Ως δὴ τοι πέπρωτο, ἀμείνονα πατρός ἐγὼ
 Παιῖδα τεκεῖν.

Nec tamen missam fecit, aut parcius inhiavit auer-
santi

Donc veneranda Iuritis rem illi ipsam aperiret,
In fatis omnino esse suo potiore[m] patre
Edat filium.

Ex quibus omnibus nunc pace aliorum Confectaria
quaedam
ex diis
deducta varia confectaria elicere liceat. Primum sit: aliam esse Theoriam iuris, quae in eo consistit, ut quis multas leges aut sententias ab hominibus constitutas et prolatas memoria teneat: aliam, quae cognitione ordinata causarum et rationum continetur, quibus cuncta reguntur. Alterum: talem esse cuiusque scientiam in iure, qualem DEVS illi dedit. Nam UT HESIODYS *in scuto Herculis vs. 88. et 94.*

Γείνομεθ', οὔτε Φρὴν ἐγαλίχθαι, οὔτε νόημα.

Αὐτὰρ ἐμοὶ δαίμων χαλεπὸς ἐπέτελλετ' αἰθέλους.

Nati sumus, neque statura similes corporis, neque ingenio.

Mihi vero daemon imperavit difficiles labores.

Hinc optimum semper visum votum Pythagorae supra exhibitum, ut homines intelligerent, quo spiritu regantur. Tertium: infinitarum consequentiarum seriem, unde euentus pendet, DEI consilio et prouidentia regi, Gentiles etiam agnouisse, idque vel hanc fabulam ostendere. Recte quoque Homerum dixisse, deorum munerā, etiam minima, non esse contemnenda. Nulla enim scientiae humanae pars adspernanda, nulla facultas animi parui ducenda est, quum quaelibet utilissima sit et laude sua digna, si ea recte et ut par est utamur. Porro, omnes excellenter malos furoribus agi ad malum: confer, IAMBlich. *de Myster. Aegypt. Sect. 4. cap. 10.* vbi ostendit homines viribus naturae et diuinis muneribus ad malum abuti, et principium amoris toti vniuerso insitum et ad finem honestum a natura constitutum arte et fraude sua ad inonestum

nestum pertrahere posse, de quo agit *cap.*
seq. 12.

Addam et hoc, statum illum mentis, de *Alia ad-*
quo supra actum, furorem quidem appellari, *huc.*
reuera autem summam animi esse tranquilli-
tatem, quum hic ad seria, bona et laudabilia
abripitur. Vix enim eo mentem concitari
puto, quae negotia humana magnificat iisque
delectatur, non animaduertens nihil, aliud ea
esse, quam pueriles nugas. Nam vt eleganter
CICERO lib. 1. de Diuinat. „Vigilantes animi,
vitae necessitatibus seruiunt diiunguntque se,
a societate diuina, vinculis corporis impediti,
Rarum est quoddam genus eorum, qui se a,
corpore auocent, et ad diuinarum rerum,
cognitionem cura omni, studioque rapiantur,
Praeterea, vim furorum naturalium elidi non
posse aut auerti, nisi vi quadam potentiore
ac diuina; ad summum peruenisse eum, qui
eos si non frangere, et debilitare queat, saltem
despiciat et contemnat. Quin non paucos da-
ri furores, qui profectus vitae spiritualis im-
pediant, hominesque incautos a perfectione

M ;

mentis

mentis abducant: interdum tamen ad maiora eos gradum facere, si vera bona a falsis et imaginariis sollicitè distinguamus, illaque, his reiectis, amplectamur. Latet enim anguis in herba, qui cum paleis et stipulis igne comburendus.

*Vnam esse
Themidem,
et unam
Legem æ-
ternam.*

Sed ut in viam redeamus, supra dictum est, vnam esse Themidem, (licet duas nonnulli finxerint) idque pro primo et indubitato principio merito ponendum nunc videtur. Vti enim sol adspectabilem hunc mundum illustrat, eumque oculis nostris conspiciendum præbet; ita quoque, vna est Themis, omnis iuris, legumque fons et scaturigo. Hanc optime CICERO passim, in primis *lib. 1. de republ.* et *lib. 2. de Nat. Deor.* rationem rectam summi lovis appellat, cum mundo natam, vniuersitati, singulisque rebus conuenientem. Idem docet Plato, mundum nempe caeteraque omnia, quae eo continentur, vna lege gubernari et ad vnum bonum finem perduci: hanc a DEO promanare, tanquam fonte summi boni et patre luminum, et per inferiorum deorum et ordinum potestatem, corporumque coelestium et
elemen-

elementorum species diuersis radiis diffundi, variisque riuis profluere, indeque in mentes nostras, animasque, ac corpora deriuari, et singula pro cuiusque conditione, natura et materiae qualitate plus minusue a Themide accipere muneris, prout supremo rerum omnium gubernatori placuerit.

Admodum notabilis est haec Platonis sententia et diligenti consideratione digna. Nam, ^{Quarrior gradus Legis aeternae secundum Platonem.} uti alibi exposui, sunt quidam gradus iuris, ipsumque ius, in se vnum et simplex, in multa diffunditur genera et species: aliud in eo primum est, aliud vltimum. Hos gradus cum ex eodem Platone nonnulli explicatius protulerint, alia tamen, quam fieri par erat, serie, lubet eos hoc loco perpendere, quum et Pighium ex M. Ficino, (quem pulchre ex ipso Philosopho gradus collegisse ait) illos referre non piguerit. Legem autem vnam, aeternam ac penitus immutabilem statuunt, apudque omnes gentes eandem de iisdem rebus. Nam quae temporibus, locis, opinionibus permutatur, non legem sed constitutionem verius dici. Legis

gis vero illius aeternae species quatuor Platonem ponere, quarum prima est diuina, in summa Dei mente posita, quam prouidentiam et ex Orpheo Saturni legem appellat: secunda coelestis in superiore animae mundi parte, quam fatum vocans Iouis legem dicit: tertia mouens in mouente, inferioreque illius potentia, quam primae Veneris: quarta in hominis mente animaque rerum creatarum, quam secundae Veneris legem nominat. Primam a summo bono, quod supra mentem est, profluere in vniuersa: secundam a mente et summo bono: tertiam ab vniuersali anima, mente et summo bono: quartam ab eodem, mente et anima, omnesque ad ipsum bonum quoque reflecti. Primam versari in ideis circa summum bonum supra rationes: secundam in rationibus circa ideas supra semina: tertiam in seminibus circa rationes supra formas: quartam vero in notionibus et formis circa rationes supra actus atque artes. Hanc regiam a Platone appellari legem, supernae legis imitatricem, qua homines reliquaque anima-

animata gubernentur. Sic Platonici, ex quibus illa Themidi suae inseruit PIGHIVS *d. l. p. 75. 76.*

Non dubito fore plerosque, qui magnam huius doctrinae partem haud exigua obscuritate inuolui, nec satis cum Philosophia nostri temporis et disciplina Iuris Naturae, prout hodie a doctis tradi solet, conuenire, sed longo ab ea interuallo distare, mecum sint iudicaturi. Licet enim duo extrema in confesso sint, et primus atque vltimus gradus in dubium vocari nequeat, vix tamen constat, qua ratione duo intermedii gradus defendi queant. Quare quidquid vel ex ipso Platone, vel eius sequacibus obscurae huic rei lucis affundere poterō, id, quantum hoc quidem tempore, quo ne mediocrem quidem curam, et diligentiam adhibere vacat, afferam, aliis accuratiorem diligentio remque huius rei inuestigationem relicturus.

Hi gradus obiter examinandi.

Ac PIGHIVS quidem *d. l. p. 77. seqq.* de illis ita iudicat: „Aduertendum, duas priores species sapientiam illam diuinam in se complecti, hoc est, cognitionem earum rerum, de quibus

Pighii sententia de illis gradibus.

„vix a nobis haberi scientia potest : vt sunt
 „summa rerum principia et aeternae rationes,
 „quas diuinas appellat Plato, qui diuinarum
 „rerum scientiam asserit esse sapientiam ab-
 „solutam. Ex his duabus itaque prior virgo
 „etiamnum Themis Caeli, vel Solis filia, su-
 „premi boni contemplationem sacratissimam
 „praestat, Saturni aureum saeculum menti re-
 „praesentans. Altera in rationibus circa ideas
 „versatur et oracula diuina pandit, et nunc Iouis
 „coniunx esse Themis dicitur, atque in eius
 „habitare cubili, Parcasque producere, vt
 „tradit Hesiodus. Reliquae duae species ad
 „inferiora haec pertinent: quarum prior Ho-
 „ras Ioui atque Mercurio Euandrum protulit,
 „circaque rationis motum potens supra for-
 „mas versatur, quam Plato primae Veneris
 „appellat. Posterior in notionibus ac formis
 „efficax, secundae Veneris Platoni, poetis
 „Eurinome dicitur, atque Ioui Gratias gignit,
 „generationi actibusque praefecta. Atque
 „hae duae non diuinarum rerum, sed huma-
 „narum scientiam docent, quam Plato pru-
 dentiam

dentiam appellat. Harum quidem specie-
 rum quatuor legis diuinae claram perceptio-
 nem atque intellectum sine diuini numinis o-
 pe nemo poterit assequi; nemo Themidis
 huius nostrae virtutes recte cognoscere nisi
 a vitiis purgatus, mentem animae nobilissi-
 mam partem lumine coelitus demisso illu-
 stratam habeat. Quamuis faculam rationis,
 nobis Deus sit largitus, qua caeteris ani-
 mantibus praestamus, quae, vt Homerus
 ait, τὸ τῆς ψυχῆς κίεον, hoc est, illud animae cor,
 non habet. Haec sola nos aptiores reddit ad
 percipiendam deae virtutem, cui radius di-
 uini luminis si accedat, magis etiam viget,
 causas consecutionesque rerum facilius vi-
 det, celerrime multa simul agit, similitu-
 dines transfert, disiuncta coniungit, praes-
 teritis praesentia comparando, mox futura
 simul concipit. Hinc Romanis, vt Ma-
 crobius refert, Anteuorta et Postuorta, vel,
 vt Ouidius, Porrina et Postuenta deae, quae,
 fatidicae illius Themidis, seu Carmentae so-
 rores ne fuerint, an comites, poeta dubitat.

„Fastorum libro primo.,, Haec ille: quae cum non videantur clariora, quae de gradibus ipsis tradidit, suo loco relinquo.

A Deo bona in homines per intermedios daemones derivari.

Video autem Platonicos in ea esse sententia, cuncta a DEO ad quacuis minima per media quaedam derivari, quorum vim et ideas in se continet. Utar hanc in rem testimonio MARSILII FICINI *in Comment. ad Convivium Platonis Orat. 6. cap. 4.* ubi ideas, seu diuinae mentis conceptiones, munera sua per deos et daemones intermedios hominibus largiri statuit. Conf. IAMBlich, *de Myster. Aegypt. Sect. 1. cap. 6. et 7.* Cumque horum munerum praecipua sint septem, DEVM septem etiam diis, qui planetas mouent, horum potentiam tribuisse, ita ut singuli singula praecae caeteris capiant. Illos septem daemonum ordinibus sibi subseruientibus, singulis singula exhibere; hos vero hominibus ea deinde tradere. Idem auctor in argumento Platonis Ioni, seu de furore, praemisso, in omni ordine sex gradus existere affirmat: (1) ipsum vnum, rerum omnium terminum et mensuram, infinitatis et

et multitudinis expers : (2) mentem, multitudinem quidem, sed stabilem et aeternam : (3) rationem, multitudinem quidem mobilem, sed finitam : (4) opinionem, multitudinem mobilem, infinitam, sed substantia punctisque unitam : (5) Naturam similiter, nisi quid per corporis puncta diffundatur : (6) corpus, infinitam multitudinem, motui subiectam, substantia, punctis, momentisque diuisam. Iam quidquid a primo ad vltimum labitur, necessario per quatuor media cadere. Hinc animae humanae lapsum ab ipso vno omnium rerum principio per quatuor gradus intermedios perfici, eamque iisdem gradibus per quatuor superiores ad DEVM rursus euehi et retrahi.

Aliis gradibus iidem Philosophi vtuntur, vt ostendant pulchritudinem esse splendorem diuinae bonitatis. Hac ratione DEVM, seu ipsum vnum et bonitatem in centro collocant; pulchritudinem vero in quatuor circulis extra centrum, assidue circa illud reuolutis, constituent, mente scilicet, anima, natura et materia, Mentem dicunt immobilem orbem, quia

*Pulchritudo rerum
quatuor
circulis
continetur
iuxta Platonem.*

tam operatio eius, quam substantia semper eadem permaneat et similiter operetur. Animam mundi et quamvis aliam, circulum mobilem esse statuunt, quod discurrendo cognoscat et temporum curriculis operetur. Naturam affirmant vim animae esse in generando locatam; materiam vero orbem ab alio et in alio mobilem. Pulchritudinem nunc dicunt DEI radiū esse, quatuor illis circulis, circa DEVM assidue reuolutis, insitum, qui omnes rerum species in illis effingat, in mente ideas, in anima rationes, in natura semina, in materia formas. vid. M, FICIN. d. l. Orat. 2. cap. 3.

An utilitatem aliquā habeant gradus illi iuris?

Clarius forte ex his intelligi poterunt gradus, quos ex eodem Ficino Pighius loco ante allegato iuri assignauit, statuens primo DEVM: deinde mentem animae mundi partem superiorem: tum partem eius inferiorem, animam: denique mentem humanam, et animam reliquarum rerum creatarum, consequenter quatuor etiam species iuris. Num hi gradus ad ius pertineant, quidue ad eius intel-

intelligentiam faciant, aliis diiudicandum permitto. Prima species, in summa DEI mente posita, ab ordine graduum remouenda videtur, quia DEVS basis est et fundamentum reliquorum graduum, atque fons omnis iuris. Itaque primum gradum constituet mens, et sic vnus deficiet, nisi materiam addamus. Neque adeo sollicitè de ipsis gradibus laborandum puto, quum a Philosophis declaratum non sit, qua ratione ius sese habeat in duobus gradibus intermediis; vt taceam de mente et anima vniuersali nobis parum constare, sicque doctrinam hanc non nisi iis aliquid adiumenti praeberè, qui animam mundi statuunt. Quatenus menti humanae ius insitum rectè dicatur, cuiusuis conscientiae relinquo. Quale vero istud sit. quod humana ratione excogitatum ore vel scripto tradi solet et proponi, notum est. Quid autem tres illi priores gradus huc conferant, me quidem latet. Ideas in mente diuina latentes, aeternas et immortales, nos, qui mortales sumus et nuper nati, explicare qui audebimus? Sequentes du-

os

os gradus vel ignoramus, vel certe quid ad ius faciant, nescimus. Exploratum enim esse debet, quomodo ius a coelo tanquam ancile delapsum, formam perceptibilem adsumferit. Subsistendum ergo in quarto gradu, operaque danda ut ibi id recte intelligamus: quod si erimus adsecuti, non in minima felicitatis humana parte id ponendum.

Et quam?

Neque tamen istam Platonis doctrinam, laude sua, qua digna est, priuabimus, aut contemnemus, sed vtilia exinde nonnulla obseruabimus, si quidem ad formam et imaginem iuris cognoscendam minus facientia, alibi tamen certe profutura. Nam recte primum Philosophi illi in gradibus istis obseruarunt, inferiores a superioribus ortos sine his stare non posse, primum vero solum per se consistere, nec alio quodam indigere. Quamuis enim quis gradus istos non admittat, alio tamen in loco vtilis futura haec obseruatio; quum certum sit ad theoreticam iuris cognitionem non nisi per diuersa systemata perueniri, quorum vnum ab altero regatur.

Est

Est et hoc ab iisdem recte notatum, quemadmodum a superioribus et primo omnium rerum principio ad inferiora et extrema (quorum cognitione contenti esse solemus) descendimus, ita quoque ab inferioribus nos posse et debere ad summa rerum principia, ipsumque DEVM adscendere.

Nec male Pighius videtur statuere, duas priores Themides earum rerum cognitionem complecti, quarum scientia hominibus denegata. Quo propius enim a DEO quid abest, eo magis ab humana intelligentia id remotum, mentique nostrae minus peruium est. Unde et Themidem oracula pandere atque Ioui Parcas peperisse, ratione secundi gradus idem recte statuit. Recte etiam *Σωματικὴν* Themidem ad duos inferiores gradus pertinere dixit, ac priorem quidem Ioui Horas, Mercurio vero Euandrum peperisse: secundam vero Eurinomen dici, quae Ioui Gratias gignit, generationi actibusque praefectam: hos item posteriores rerum humanarum, priores vero diuinarum scientiam docere, Quantum ta-

O

men

men ad hoc, subsisto. Inest enim etiam infimo gradui certo modo quid diuini, minimum quod diuinitatis cognitionem praebet, quia illius speculum est et totam iuris compagem continet. Latent etiam ibi summa quaedam principia, tum theoriam, tum praxin spectantia, quae merito diuina appellamus: secus enim Iurisprudencia rerum diuinarum et humanarum notitia non recte diceretur.

*Cognitio
vera Iuris
sine Deo nulla
est.*

Ultimo loco notandum, graduum horum, vel potius perfectae iuris theoriae cognitionem, legisque diuinae verum intellectum neminem assequi posse, ut Pighii verbis utar, sine diuini Numinis ope, et nisi a vitiiis atque affectibus purgatus mentem animae partem nobilissimam lumine coelitus illustratam habeat. Nam facula rationis nostrae, quam Homerus τὸ τῆς ψυχῆς κέρας, *cor rationis* sapientissime dixit, absque diuini luminis radio tantum lucis non praebet, quantum scientia haec indiget: et vinculis corporis constricta mens nescit sese a terra extollere, sed humi repens, negotiorum turba delectatur, opinionibus hominum

minum gaudet, ea vero quae supra eam sunt, nihil ad se pertinere existimat. Hae de gradibus legis aeternae. De Anteuorta, Postuorta, Porrina et Postuenta, deabus, videatur *Seruius*. Num illae Themidis sorores, an comites fuerint, de quo *OVIDIUS lib. 1. Fastor.* dubitat, nunc non disquiram. Veteres enim de diis suis et deabus varie sunt locuti, eidemque potestati varia nomina pro variis officiis atque virtutibus indidere. Nunc reliqua persequar.

Expositis igitur virtutibus et facultatibus Themidis, consequens est, ut coniugium eius *Tria Iouis
coniugia.* consideremus. Dicitur autem illa Iouis secunda coniux, quam nuptias eius fugientem et apud Ichnas Macedoniae deprehensam in matrimonium duxit. Non praetereundum hic est, Poetas tres imprimis Ioui uxores attribuisse. Primam dixerunt Metin, quae consilium denotat, quod et *HESIODUS Theogon. vs. 886.* indicare videtur:

Ζεὺς δὲ θεῶν βασιλεὺς πρῶτην ἄλοχον θέτο Μητιν
πλεῖστα θεῶν εἰδῦαν ἰδὲ θνητῶν ἀνθρώπων.

*Jupiter autem deorum rex primam uxorem duxit
Metin*

Plurimum ex diis edocetam et mortalibus hominibus.

Altera Iouis coniux fingitur Themis, HESIODVS d. l. vs. 901.

Δεύτερον ἠγάγετο λιπαρὴν Θέμιν, ἣ τέκεν Ωρας.

Postea duxit splendidam Themin, quae reperit Horas.

Tertium eius coniugium idem describit HESIOD. d. l. vs. 920.

Λεισθοτάτην δ' Ἠρην θαλερὴν ποιήσατ' ἄκοιτιν.

Postremam vero Iunonem floridam duxit uxorem.

*Quid per
Iunem Ve-
teres intel-
lexerint.*

Non frustra haec tria Iouis coniugia hoc ordine collocata videntur, vt primum consilium, deinde ius, denique Iunonem matrimonio sibi copulasse fingatur Iupiter. Ex Veterum autem Philosophorum sententia per Iouem non intelligitur supremum Numen, vt ipsi id vocant, sed mens animae mundi, atque vis illa benefica DEI, rebus omnibus prospiciens: et quemadmodum illi coelo plures tribuerunt potestates, ita et Ioui, vt hic primo sit anima sphaerae tertiae, secundo mens animae mundi, tertio voluntas benefica, omnibus prouidens, quarto Numinis adspectus ad inferiora. Sic illi. Nobis vna hic significatio sufficit, eaque generalis, qua Iouem non pro summo DEO acceperunt, sed potestate subordi-

ordinata, cuius in hoc vniuersum magna sit vis, et cui imperium mundi vna cum conseruatione et motu eius commissum; siue ea anima mundi sit, siue alia quaedam potestas, perinde nobis est. Hanc sententiam etiam fouet Pighius *l. 1.* qui Iouem, quantum ad coniugium eius, in secunda et tertia significatione considerat. Allegoricam Iouis explicationem tradit EUSEBIUS *Praepar. Euangel. lib. 3. cap. 9.*

Quod itaque Ioui primam coniugem Me-

Metis prima Iouis coniux, et cur eam deuorasse fingatur Iupiter.

tin tribuant Poetae, haec forte ratio dari potest, quod inter coniuges arctissima sit societas, et vna eorum virtus, facultas et potentia ad propagandum genus humanum. Connatam igitur, vt ita dicam, propriam et quasi naturalem Ioui adiungere voluerunt sociam, qualis est prudentia, sapientia, consilium, nemini certe magis conueniens, quam tali potestati, qualis ab illis fingitur. Huc, ni fallor, pertinet, quod Iouem primam coniugem deuorasse fingunt; qua re nihil aliud indicare voluisse videntur, quam summam

louis intelligentiam, summum consilium, et iudicium. ἡγεμονικὸν et δημιουργικὸν, ac veram et perfectam sapientiam penes solum DEVM residere, cum potestate inferiori, aut homine mortali non communicandam. Elegans hac de re est locus apud PLUTARCH, *Isid. et Osir. princ.* vbi DEVM scientiam et prudentiam, vt sibi propriam possidere praeclare asserit.

Vnde etiam est, quod Iupiter Metin grauidam, cum Mineruam esset paritura (quae deinde ex capite Iouis prodiit) ideo quoque deuorasse fingatur, ne illa potentio rem aut sapientio rem deum pareret, quod in fati s esset, nasciturum ex Metide, qui patre esset prudentior, vtī HESIODVS *d. l. vs. 887.* canit:

Αλλ' ὅτε δὴ ῥ' ἤμαλλε θεῶν γλαυκῶπις Ἀθήνη
 Τέξασθαι, τότε ἔπειτα δόλω φρένας ἔξαπατήσας.
 Αἰμυλίισι λόγοισιν ἐὴν ἐγκάτθετο νηδὺν
 Γαίης φραδμοσύνησι, καὶ οὐρανοῦ ἀσπερέοντος.
 Τῶς γὰρ οἱ ἐφρασάτην ἵνα μὴ στασιλήϊδα τιμῆν
 ἄλλος ἔχη, Διὸς ἀντὶ, θεῶν αἰαιγενεταίων.

Ex γὰρ τῆς ἔμαρτο περίφρονα τέκνα γενέσθαι.
*Seu cum iam esset deam caesiis oculis Mineruam
 Paritura, tum demum dolis animo decepto
 Blandis sermonibus in suam candidit aluam,*

Telluris

Teluris consiliis, et Coeli stellati.

Sic enim ei consuluerunt, ne regium honorem.

Alius haberet Iouis loco decorum sempiternorum.

Ex hac enim in: fatis erat prudentes liberos nasci.

Quod autem Mineruam non naturali modo, quem reliquis diis non indignum iudicarunt, sed alio plane singulari, atque ex cerebro Iouis editam fabulati fuerint Poetae, singulare quippiam hoc ipso significari multis visum fuit.

Hanc autem fabulam L. BARLAEVS *ad Variorum sententiae de Minerva ex capite Iouis nata.* *Theogon. Hesiodi* ita explicat: prudentiam, id est Mineruam, comparari experientia, hanc vero sensibus acquiri, qui in capite sedem habeant, et species rerum ad intellectum deferant. Aliter illam exponit B. DE VERVLAMIO *de Sapient. Veterum cap. 30.* eaque artem significari existimat, qua reges sese aduersus consilia sua gerere soleant, vt auctoritas eorum et maiestas illibata conseruetur et apud populum augeatur. Chryssippi sententiam refert GALENVS *lib. 3. de Hippocrat. et Platon. decret.*, artes, nempe omnes, quae ex ratione in corde consistunt, atque ortum habent, per orationem, quae

„ quae ex capite egreditur, in lucem proferri;
 „ et quamuis non per os Iouis, sed e vertice
 „ eius Mineruam egressam fuisse fabulentur,
 „ non absurdum tamen id esse, quum plerae-
 „ que huiusmodi vocabulorum immutationes
 „ alterius rei significationem prae se ferant. Ita
 „ quidem Chrysippum pulchre et ingeniose
 „ fabulam interpretantem ad Stoicorum decre-
 „ tum eam accommodasse, quod vero in ea
 „ summum sit et praecipuum, de quo certare
 „ conuenerat, breuissime illum praeteruolas-
 „ se. Ipse autem Galenus veritati fabulam sic
 „ adaptari posse existimat, si dicamus, infe-
 „ rioribus partibus conceptam prudentiam,
 „ qui sit spiritus animalis, in capite adolesce-
 „ re et perfici, praecipue circa verticem, qua
 „ in parte medius atque idem principalis ce-
 „ rebri ventriculus sit.,

*Explicatur
 fabula.*

Non longe ab hac sententia recedit, quod paulo ante de Ioue Metin deglutiente dixi, et ex ipso HESIODO *Theogon*, vs, 899, magis confirmatur:

Αλλ' ἄρα μιν Ζεὺς πρόσθεν ἐν ἑγκάτθετο νηδύν,
 ὡς δὴ οἱ Φράσσαιο θεὰ ἄγαθόν τε κακόν τε.

See

*Sed illam sane Iupiter ante in suum condidit ventrem,
Ut nempe ei indicaret Dea bonumque malumque.*

Quare cum ipse Poeta hanc explicationem tradat, ab ea discedendum non est; nimirum ostendit Ioui consilium et sapientiam perpetuo adesse, nec unquam ab eo discedere, quum sine ea nec stare, nec regi et gubernari mundus queat. Hanc itaque sapientiam solam sibi seruauit, caeterarum vero facultatum etiam alios participes esse voluit. Idem quoque ex eo confirmari videtur, quod CALLIMACHVS *Hymn. in Pallad. vs. 132.* Mineruam omnia paterna habere dixit:

- - - μῶνα Ζεὺς τόγε θυγατέραν

Δῶκεν Ἀθηναίᾳ πατρῷα πάντα φέρονταί.

- - - Soli Iupiter hoc ex filiabus

Dedit Mineruae, ut paterna omnia habeat.

et Aristides Mineruam Δύναμιν τοῦ Διὸς, Iouis vim omniumque cum eo participem esse ait, notante id Viro Illustri EZ, SPANHEM. *ad d. l.* vbi eandem ad dextram patris sedere et Ioui proximam esse probat. Quibus addendum, quod HESIODVS *Theogon. vs. 896.* Mineruam praedicat, vt

Ἴσθον ἔχουσαν πατρὶ μένος, καὶ ἐπίφρονα βουλήν.

P

Par

Par habentem patri robur et prudens consilium.

Euidens praeterea est, cum Veteres Ioui partum Mineruae tribuere vellent, fingere sine absurditate non potuisse, quod pepererit modo naturae conueniente. Decentius etiam erat, deam sapientiae et prudentiae, atque artium et scientiarum praesidem ex capite Iouis prodisse. Artes enim et scientiae sunt opus rationis. Ex arce itaque rationis vniuersalis et diuinae, capite scilicet Iouis, educenda erat Minerua, vt recte Chrysippus.

*Coniugium
Iouis cum
Themide,
Iunone Ce-
rere, etc.*

Metide ergo, vt pergamus, deuorata, Themidem, id est, Ius duxit iustus Iupiter. Nam ad totum hocce vniuersum regendum et moderandum, consilium sine iure minus aptum fuit, sine quo ne existere quidem regimen istud potuit, nisi id ad mundi exitium et interitum statim ab eius ortu in Iouem collatum fingamus, quod absurdum. Nam, vt PLATO *de Legibus lib. 4.* ait, praesens paratumque exitium huic ciuitati perspicio, in qua non leges Magistratibus, sed legibus Magistratus praesunt. Mundus autem ex sententia CICE-

RONIS

RONIS *lib. 1. de Legib.*, communis deorum atque hominum est ciuitas. Themis igitur socia thori Ioui adiungenda fuit. Hanc Iouem deuorasse nullibi confictum legitur. Ius enim in omnes res creatas quasi dispersum, cum illis communicatum fuit. De Iunone, quae tertia Iouis vxor fingitur, et quam vim aetheream et aeream crediderunt Veteres, adeo ut Iouis mentem esse dixerit Orpheus, videndus EVSEBIUS *Praepar. Euangel. lib. 3. cap. 11.* Praeter has, alias insuper vxores, ut est in fabulis, habuit Iupiter, *Cererem, Mnemosynen et Eury-nomen* etc. de quibus vid. HESIOD, *d. l. vs. 907. seqq.* Sed hae quidem ad ius non pertinent, adeoque missas eas faciamus. Id saltem monemus, satis apte fingi ex Mnemosyne, id est, memoria nouem Musas natas esse; cuius fabulae ratio percipi potest ex ORPHEI *Hymno in Mnemosynen.*

Sed ut ad coniugium Themidis redeam, intelligimus exinde, quod etiam antea monui, indiuiduam et perpetuam consuetudinem Ioui esse cum sapientia et iustitia, non quidem illa,

*Iupiter
Themidem
latentem et
fugientem
sibi copula-
uit.*

illa, quae hominibus etiam communis est, sed quam ipse solus possidet, et sortem humanam excedit. Vnde ab illorum insania, qui mundum fortuito existere, et casu potius, quam prouidentia gubernari existimant, fabulae huius auctores longe abfuisse patet. Cur autem Iouem non latentem solum Themidem, sed et fugientem sibi copulasse comminisci voluerint Poetae, dubito, an idonea aliqua adsignari possit ratio. Quo enim intelligi potest modo, Themidem, quae omnibus rebus modum et formam praebet, quae lex naturalis, omnibusque rebus connata celebratur, cui cuncta subiecta sunt, societatem cum totius vniuersi moderatore repudiasse? quum tamen, vti saepius dictum, sine Themide nihil ne per momentum quidem consistere possit, quin et ipsius Themidis potestas et officium nullum esset futurum, nisi in societatem adscito rectore vniuersi, qui ius statueret.

*Quaenam
probabilis
huius rei*

Probabili tamen ratione dici potest, summam aeternae et diuinae legis castitatem hoc ipso

ipso indicari, quae ne quidem cum potestate ratio vide-
 supremo Numini subordinata misceri vo- atur.
 luerit: vel, Themidem ideo ut fugientem
 fingi, quod per omnes res creatas dispersa,
 multiplex, varia et multiformis sit, ut sese
 quasi ex oculis subducatur, veritasque sincera et
 ἀλικρινής, nec non modus, quo singula composi-
 ta et coagmentata sunt, non nisi ab ipso loue de-
 prehendi, et in consortium adscisci possit. Ne-
 que enim inepte dicuntur nos fugere, vel aciem
 oculorum effugere, quae infinitae sunt multitu-
 dinis et sublimitatis immensae, ex quibus nihil
 habeas, nisi totum habeas. Nam ita reuera cum
 iure comparatum est, ut si vel vnum deficiat,
 totum deficiat. Vel, an eam ideo profugisse di-
 cemus, quod, ORPHEO teste, sit virgo ἀγνή, *casta?*
 hoc quidem primum est elogium, quod Poe-
 ta illi tribuit, alterum vero, quod sit ἐυπαρίσια,
nobilis, vel bono patre nata. Decebat igitur The-
 midem, castam nobilique ex genere ortam
 virginem, ut fugeret potius et verecunde re-
 nueret matrimonium, quam ut meretricio
 more sese persequenti offerret. Fugiebat ita-

que non animo detrectandi matrimonium, sed, ut est apud Virgilium,

Et fugit ad salices, et se cupit ante videri,
 utque se dignam ostenderet, quam ipse Iupiter (Iouem enim non pro Supremo Numine hic accipi supra monui) non sine labore aliquo obtineret.

Cur Themis Ichnaea dicatur?

Latens autem ideo fingi videtur, quod ius non minus, quam ipsa diuina sapientia et veritas, qua vniuersum hoc regitur, abditum lateat, ut non nisi magno studio, multo labore ac diligenti adhibita inuestigatione pauca inueniri et deprehendi queant. Recte igitur et naturae conuenienter deprehensa dicitur Themis in locis, quibus pedum eius impressa erant vestigia: vnde et Ichnaea dicta, et locus, vbi inuenta, *κατ' ἴχνας*, id est, *secundum vestigia*, oppidumque loco isti vicinum Ichnae appellatum, vti STRABO *Geograph. lib. 9.* et STEPHANVS *de urbibus* prodiderunt. Certum enim est, ius rebus omnibus impressum ex certis vestigiis agnosci, maxime ab hominibus. Nec absurde etiam de Ioue id fingitur, cum is vestigia

stigia rebus impressa constanter et perpetuo sequi, nec vnquam ab iis deflectere soleat. Vnde HESYCHIVS *ιχνέμην* vult dictam Themidem ab *ιχναόμας*, quod est *ιχνοσκοπεῖν*, *per vestigia scrutari*. IOANNES quoque TZETZES *ad Lycophrontis Cassandram*, Themidem Ichnæam vocari ait, ab insequendo per vestigia Gigantum. Ioui enim bello Giganteo viam ad hostes monstrasse dicitur, eo quod obscura et latitans iniquitas per eam recta ratione detegatur. Sed haec quidem obiter: doctioribus ea diligentius inuestiganda relinquimus.

Reliquum est, vt de liberis ex hoc Themidis et Iouis coniugio natis dispiciamus, qui dicuntur fuisse Horae et Parcae. Prius videmus de Horis, quorum nomina indicat HESIODVS *Theogon*, vs. 901.

Filiae Themidis tres et prima quidem Eunomia.

Δεύτερον ἠγάγετο λιπαρὴν Θέμιν, ἣ τέκεν Ωρας,
Εὐνομίην τε, Δίκην τε, καὶ Εἰρήνην τε θαλῶαν.

Αἶψ' ἔργ' ὠραίουσι καταθνητοῖσι βροτοῖσι.

*Poëta duxit splendidam Themis, quae peperit
Horas,*

Eunomiamque, Dicenque, et Irenen florentem:

Quae opera matura faciunt mortalibus hominibus.

Ordinem nascendi sine dubio secutus Poeta,
Euno-

Eunomiam primo loco collocat, quem et rerum ordo illi adsignat. Nam *εὐνομία* significat, *bonis legibus utitur*; inde Eunomia idem quod bonae leges, aptaque earum dispositio, ordo et iustitia. Haec Eunomia aliam quam Themidem matrem habere nequit. Vnde enim bonae leges, nisi ab ipso iusti, boni et aequi praeside, quae Themis est, ipsumque iustum, bonum et aequum ut tale intuetur? Itaque notitiam bonarum legum, non nisi a DEO per Themidem hominibus datam et concessam crediderunt. Primum igitur Themidis opus est Eunomia. Ipsa enim cuncta, quae sunt, viuunt et mouentur, vniuersali, optima et sanctissima lege, per omnia sese diffundente, virtute ipsius boni conseruat et ad vnum finem dirigit, licet inter se maxime diuersa et contraria saepe videantur. Per omnes enim elementorum species disseminata, vnicuique rei creatae, aequa proportione et iusta mensura, secundum materiae qualitatem et muneris rationem, tantum tribuit, quantum reliquorum omnium harmonia desiderabat: nec plus

plus aut minus concedit, quam quantum ad pacem et amicitiam inter omnes res creatas satis est. Atque omnes istae leges, variae, multiplices, multisque gradibus distinctae vnam constituunt Themidem, et vnum corpus legum perfectum et absolutum, cuiusmodi est disdiapason in Musica, quod dissonantias in suauissimam redigit harmoniam.

Eunomiam excipit Dice, id est, Iustitia, *Altero Dice.* vel Iudicium, quae secundum leges ipso actu omnia distribuit, vbi opus est, et turbata in ordinem redigit. Haec legibus vim, auctoritatem et robur conseruat, omniaque in officio continet, ne quid fines ab Eunomia constituto segradiatur. Haec iniustitiam, iniquitatem, impietatemque hominum accusat apud Iouem, teste HESIO DO, quem sic canentem audire iuuabit, *Oper. et Dier. vs. 256. seqq.*

Ἡ δὲ τε παρθένος ἐστὶ Δίκη, Διὸς ἐκγεγαυῖα,
 Κυδρὴ τ' αἰδοίη Ἰε θεοῖς οἱ Ὀλυμπον ἔχουσιν.
 Καὶ ῥ' ὅπότε ἄν τις μιν βλάβῃ σκολιῶς ὀνοάζων,
 Λύτικα παρ' Διὶ παρὶ καθεζομένη Κρονίῳ,
 Γηρῦν ἀνθρώπων ἀδικὸν νόον, ὄφρ' ἀπορίσῃ
 Δῆμος ἀτασθαλίας βασιλῆων, οἱ λυγρὰ νοσῶντες,
 Ἀλλή παρκλίνουσι δίκας, σκολιῶς ἐνέποντες.

Q

Virgo

*Virgo autem iustitia., Ioue prognata,
Augusta et veneranda diis, qui coelum habent.
Ex orbe, cum quis ipsam impie contumelia afficiens,
Statim apud Iouem patrem. confidens Saturnium,
Quaeritur hominum iniquitatem: ut luat
Populus peccata regum, qui praua cogitantes
Alio. insectum ius, iniuste sententiam pronuntiantes*

*Tertia Themidis filia,
Irene.*

Ex Horis natu minima est Irene, seu pax, quae in lucem editis duabus prioribus non potuit non sequi. Haec Themidis virtutibus, quantum ius et felicitatem perfectionemque vniuersa attinet, maximum splendorem conciliat. Bonis enim legibus in vniuerso constitutis, secundum vniuscuiusque numerum, pondus et mensuram, iisque factis rectis conseruatis, sua sponte insequitur pax et tranquillitas. Hanc recte HESIODVS *Theogon.* vs. 902, dixit *παιδα λυαυ φαιρεντεμ*, quia vitam, incrementum, pulchritudinem et ornatum cunctis tribuit, fructusque pulcherrimos producit, amorem et concordiam.

Quam utilitatem illae Respublicae praesent.

Tres istas virgines diuinas quasdam potestates existimarunt Gentiles. In finitam enim toti vniuerso, in specie hominibus, tam in coetibus publicis, quam priuatis et domesticis

cis societatibus, praestant vtilitatem. Eadem summam in republica potestatem eiusque partes et officia accurate repraesentant. Nam Eunomia, id est, bonae leges, ad potestatem pertinent Legislatoriam, quae rempublicam non minus, quam totum vniuersum recte ordinant et constituunt. Dice, seu iustitia, ad potestatem spectat iudiciariam, quae bonas leges a contemptu vindicat, atque efficit ne effectu destituantur. Irene, siue pax, finis est potestatis publicae, quae fructus vtilitatesque ex prioribus prouenientes percipit, et felicitatem omnibus conseruat et auget. Hinc PINBARVS *Olympt.* 13, vs. 4. Corinthum laudaturus, eam Horatum praesentia beatam praedicat:

τῶν ὀλβίαν Κόρινθον, Ἰσθμίου
 Πρόθυρον ποσειδάωνος, ἀγλαόκουρον.
 Ἐν τῇ γὰρ Εὐνομία ναίει, κασιγνη-
 ταί τε, Δικαιοσύνην,

Ἀσφαλές βῆθρον, καὶ ὁμό-
 τροπος Εἰρήνη, ταμίαι

Ἀνδράσι πλούτου, χρύσειαι
 Παιδῆς εὐβούλου Θείμιος.

*Beatam Corinthum, Isthmii
 Vestibulum Neptami, iuuenibus florentem.*

*In hac enim Eunomia habitat, soro-
 resque, Iustitia urbium*

Q 2

Firmum

cat Pindarus, ad summam felicitatem nihil illis deesset. Sed ignem Prometheus Ioui furto abstulit, et imprudens Epimetheus Pandoram virginem accepit, causam omnis calamitatis, grauiumque curarum originem. Itaque Pudor et Nemesis, id est, Iustitia virtutesque omnes desertis hominibus ad superiores migrarunt, sola spe (hanc enim ynam euolare non permisit Pandora, consilio Iouis) in fundo remanente: quam fabulam iucundam pariter et vtilem pluribus exponit HESIODVS *Oper. et Dier. vs. 45. et seqq.* Haec de Horis, de quibus praeter alios agit PHARNVTVS *de Diis cap. 29.*

De Parcis.

Nunc de Parcis videamus, sed paucis, cum Pighius diligenter, quae ad eas pertinent, explicarit, fabularumque nunc feret aedeat. Nam vt verba GALENI loco supra relato, mea faciam, Ego quidem id, quod Plato ipse inquit, huiuscemodi omnia fabulamenta pulchra alioqui ac iucunda, sed nimium strenui, et laboriosi, nec admodum fortunati hominis esse existimo, atque id nulla alia

Q 3

de

„de causa, nisi quia post hoc necesse erit Hip-
 „pocentaurorum et Chimaerae formam ad ex-
 „amen redigere, ac sequitur talium Gorgo-
 „num et Pegaforum infinita series, aliorum-
 „que incredibilium atque a ratione abhor-
 „rentium multitudo.

Parcaestres.

Tres autem Parcas Themidem Ioui pepo-
 risse canit HESIODVS *Theogon.* vs. 904.

Μοίρας θ' ἧς κλειστόν τε μὴν πόρε μητίετα Ζεὺς,
 Κλωθὴν τε, Λάχεσιν τε, καὶ Ἀτροπὴν· οἳ τε διδοῦσι
 θνητοῖς ἀνθρώποισιν ἔχειν ἀγαθὸν τε κακὸν τε.

*Parcasque, quibus maximum honorem dedit pru-
 dens Iupiter,*

Clothoque, Lachesisque, et Atropo: quae dant

Mortalibus hominibus habere bonumque malumque.

At idem Poeta in praecedentibus vs. 211. 216.
 et seqq. eas ex Nocte et Erebo natas fingit;
 cuius rei causam aliis examinandam relinqui-
 mus. Id certum ad Legem aeternam, cac-
 teraque de quibus egimus et in sequentibus a-
 cturi sumus, etiam Parcas pertinere. Futura
 enim ante denuntiare creditum fuit, uti ex
 HOMERO constat *Odyss. H.* vs. 197.

Πίσχαι ἄσσα οἰοῖσα καταλῶδες τε βαρῆαι,
 Γεινομένω νήσαντο λίνω, ἅτε μὴν τέκε μήτηρ.

Patiatur

*Patiatur quaecumque ei fatum Parcaeque graues,
Iam nata verant filo, quando ipsam peperit mater.*

Hinc Parcae veraces et canere dicuntur. HORATIVS in *Carm. Secul.*

Vsque veraces cecinisse Parcae.

OVIDIVS *Trist.*

Dominae fati quidquid cecinere sorores.

Hominibus item bona et mala distribuunt ac delicta tam hominum quam deorum persequuntur, ex sententia HESIODI *d. l. vs. 219.* qui easdem *immites* et *atras* dixit *d. l. vs. 211. 217.* HORATIVS *Carm. lib. 2. Od. 8. vs. 16.* *filia* earum *atra* vocat. Non est igitur, ut SCALIGER in Horatium excandesceret, quod *filia* earum *atra* dixerit, quasi propter vitae lucem *candida* dixisse oportuerit. Dicuntur item *concordes* VIRGILIO in *Pollione*:

Concordes stabili fatorum nomina Parcae:

Nomen traxerunt a *pariendo*, ut vult A. *Namina*

CELLIVS *Noch. Attia. lib. 3. cap. 16.* quasi *Partae* *Parcarum, et cur tres fingantur.*

quia hora natiuitatis boni vel mali semina inserunt. Vnde et Pindarus eas *parturientibus* *adstere* ait. Clotho colum gestat, Lachesis pensa hominibus distribuit, Atropos vitae filum

lum abrumpit. Videntur autem Parcae singulis hominibus bona sua distribuere, Horae autem communia omnibus bona praebere. Illae fata, fortunam, et vitae terminum cuique adsignant, quae ingenio humano praeuideri nequeunt: Themis vero vniuersum ius homini quadantenus intelligibile constituit. Tres autem finguntur Parcae, quia vt PLATO *de republ.* ait, vna praesens, altera praeteritum, tertia futurum tempus respicit. HESIODO dicuntur Μοῖραι et Κῆρας, qui in *Theogon.* vs. 211. Μόρον et Κῆρα *fatum* nominat, quod vtrumque apud Poetas occurrit, Latini *Nonam, Decumam, Mortam* nominarunt, de quibus videndus A. GELLIVS *Noct. Attic. d. l. conf.* ARISTOTELES *lib. de mundo in fin.*

Idem Numen variis nominibus appellarunt Gentiles.

Sed quidquid de nominibus sit, Poetas constat eidem rei tot deos praefectos constituisse, quot sunt nomina rem illam significantis. Sic enim Μοῖρας habent et Κῆρας, Μόρον et Κῆρα, idem ὑσμῆνας, Φόνους, μάχας, ἀνδροκτασίας, pugnas, caedes, praelia et strages virorum, quas tanquam filias Contentionis HESIODVS coniunxit *Theogon.*

gon. vs. 218. Eodem modo Themis cum sex filiabus, Nemefi, Astraea, Termino, Adastria etc., vnam denotat potestatem generalem cum speciebus suis in varia officia distinctis, quod ex iis, quae de Termino dicemus, clarius elucescet. Plura, quae huc pertinent, dicam alias, si opus videbitur, et

τὸν ὑπὲρ κεφαλῆς

τὸ ταντάλου λίθον παρὰ τισ ἔ-

τραψεν ἄμυ θεός.

Supra caput impendens

Tantali saxum aliquis a-

uertet nobis deum.

Hac occasione ad Astraeam transeamus, *De Astraea Virgine.* quae et ipsa dea legum et iustitiae habita fuit, et an haec eadem, an alia et diuersa a Themide sit, dispiciamus. Genus et parentes eius incerti sunt. Nonnulli eam Astraei, Titanis et Terrae filii (licet aliter sentiat HESIODVS in *Theogon.* vs. 375,) Principis iustissimi filiam ex Aurora susceptam existimant: alii a Ioue et Aurora natam statuunt: alii ex Ioue et Themide editam censent.

ARATVS in *Phoenomenis* vs. 98. locum eius in coelo describens *Virginem* eam vocat, et

R

incer-

incertum ait, fueritne Astraei, an alterius cuiusdam proles.

Εἴτ' οὖν Ἀστραίου κίνη γένος (ὅν ῥά τε Φασιν
 Ἀστρων ἀρχαίων πατέρ' ἔμμεναι) εἴτε τοῦ ἄλλου
 Εὐκελὸς Φορβοῖο.

*Sive igitur Astraei illa proles (quem utique ferunt
 Astrorion primaeuorum patrem esse) sive cuiuspiam
 alius*

Secura versetur.

SCOLIASTES Arati variam Veterum de hac Virgine sententiam esse notat, aliis eam a Ioue genitam, aliis Astraei et Dicei filiam existimantibus, ideoque Poetam id in medio reliquisse. Ut probabiliora sequamur, Iouis et Themidis filia habenda videtur, et quidem ipsa illa Dice, seu Iustitia, quam inter illorum filias Hesiodus collocat. Diserte enim ARATVS d. l. vs. 105. eam Dicen vocatam asserit,

Καὶ ἡ Δίκην καλέσκειν.

Atque ipsam Iustitiam vocabant.

et HESIODVS in Theog. vs. 378. Astraeum (quem magnum vocat) ex Aurora Ventos et Astra procreasse, Dicen vero ex Ioue genus ducere refert,

Fabula de

Lucundam non minus, quam vtilem de
 Astraea

Astraea fabulam, Aratus magnifice, et, *ut Astraea in Arato.*
 Scholiastes eius iudicat, stylo Homérico celebravit, quae ita se habet: Quum aureum hominum genus terram incoletet, Astraeam ait inter homines versatam, nec virorum nec foeminarum coetus vnquam fugisse, quod omnes iusti essent, iusteque viuerent: senes tam in foro, quam in viis congregasse legesque civiles, et, *ut Scholiastes addit,* iustitiam aliasque virtutes docuisse. Homines eo tempore ignaros litium et disceptationum forensium, ab omni seditione alienos, nec mercaturae, sed agriculturae solum deditos, manuumque labore victum sibi quaerentes simpliciter vixisse. His Astraeam dominam et reginam populorum atque datricem iustorum omnia copiose subministrasse, ac tamdiu inter homines mansisse, quamdiu aureum illud genus hominum viueret. Argenteo seculo infecuto, nec blande nec frequenter cum hominibus conuersatam habitasse in montibus, et post crepusculum, cum nemo illam videret, solitariam (id est, *ut Scholiastes explicat,* v-

no tantum viro comitatam, qui prauitatem generis sui exuisset) in vrbes venisse, malitiamque eorum subinde increpasse, hoc addito, se non amplius apparituram, licet rogatam: aureos enim patres sobolem reliquisse peiorem, quae et ipsa deteriores editura sit liberos. Aenea igitur aetate, cum perniciosiores homines nati essent, qui primi gladios fabricarunt, bouesque operarios comedere coeperint, Astraeam, eosam eiusmodi hominum genus, in coelum euolasse, eamque occupasse regionem, vbi noctu adhuc cernitur prope Bootem, spicam manu gerens, quod amica fuerit agriculturae, hominesque negotiorum expertes viuere voluerit. Versus Arati, quia prolixiores, subiicere non lubet.

*Videtur
esse filia
Themidis.*

Vt sensum istius figmenti exponam, haud opus; manifestior enim est, quam vt interprete egeat. Id saltem obiter moneo, non esse Astraeam eandem cum Themide, vtpote huius filiam. Nam Aratus *d.* aliquoties eam vocat *Iustitiam* et *Virginem*. Iustitia vero, vt supra ostensum, Iouis et Themidis filia fuit.

Idem

Idem adserit HESIODVS *Op. et Dict. vs. 256.* et sequentibus supra relatis.

Cur *Virgo* vocetur exponam verbis Chry-^{Cur Virgo}
sippi latine redditis, quae A. GELLIVS *N. A. lib.*^{vocetur?}
14. c. 4. graece exhibet: „Dicitur autem vir-
go, vt hoc symbolo ostendatur eam incor-
ruptam esse, improbis nunquam concedere,
non admittere orationem suauem, non de-
precationem, non adulationem, non deni-
que quidquam aliud tale. Quas ob res me-
rito etiam tristis pingitur ac contracta fron-
te, adspectu contento et toruo, vt iniustis
terrorem incutiat, iustis fiduciam praebet,
cum huiusmodi facies iustis grata, iniustis
molesta sit. Ex imaginis huius significatio-
ne Chrysiippus intelligi vult, notante id Gel-
lio, ludicem, qui iustitiae antistes (vel vt VLPI-
ANVS in l. 1. S. 1. de *Iust. et Iur. Iustitiae Sacerdos*) est,
oportere esse grauem, sanctum, seuerum, in-
corruptum, inadulabilem, contraque improbos
nocentesque immisericordem atque inexora-
bilem erectumque et arduum ac potentem, vi
et maiestate aequitatis veritatisque terrificum.

*Aliter quo-
que Astraea
a Themis
de differre
videtur.*

Differre etiam Themis, in omne virgo, Nobilis aeternum, ab Astraea videtur in eo, quod illa sit Praeses vniuersi iuris per totum mundum disseminati, quod vinculis suis totam molem constringere et continere Veteres crediderunt: Astraea vero inuentrix videatur iustitiae humanae, legumque quibus homines in vita ciuili beate et tranquille viuenda indigent. Vnde nec vaticinia, nec reliqua, quae Themidi supra competere diximus, illi tribuntur, sed istud solum, quod coetus hominum iustorum lubens frequentauerit, malorum vero consortio ne vocata quidem interesse voluerit, solitariam vitam in montibus agens.

*Astraeam
cum Fortu-
na eandem
esse aliqui
inducunt.*

Nonnulli ex Veteribus Astraeam cum Fortuna eandem esse existimant. Alii Fortunam ei vel successisse, vel Astraeam in Fortunam mutatam adfirmant: qua de re videndus DAN. HEINSIVS in *Hesiod. Op. et Dies, cap. 15*. Mihi quidem Astraeam illos aliter accepisse inde probabile fit, quod ab astris fortunam hominis pendere crediderint.

His,

His, quae Aratus de Astraea Virgine nar-^{De Pudore}
 rat, similia plane refert HESIODVS de Pudore^{et Nemese.}
 et Nemese, quas quinta eaque ferrea homi-
 num aetate relicta terra ad deos migrasse canit

Oper. et Dier. vs. 197.

Καὶ τότε δὴ πρὸς ὄλυμπον ἀπὸ χθονὸς ἐυρυδείης,
 Λευκοῖσιν Φαρίεσσι καλυψαμένην χροῖα καλὸν,
 Ἀθανάτων μετὰ Φύλ' ἴτην, προλιπόντ' ἀνθρώπους,
 Αἰδῶς καὶ Νέμεσις. τα δὲ λείψεται ἄλγεια λυγρὰ
 θνητοῖς ἀνθρώποισι. κακῷ δ' οὐκ ἴσσειαι ἀλήκη.

*Tum demum ad caelum a terra spatioſa,
 Candidis vestibis tectae corpus pulchrum,
 Ad deos ibant, reliſis hominibus.*

Pudor et Nemesis. Relinquentur autem dolores gra-

*Mortalibus hominibus. Mali vero non erit reme-
 dium.*

Hoc in loco *Nemese* pro *Iustitia* positam ma-
 nifestum est ex versu praecedente 193.

δικη δ' ἐν χερσὶ καὶ αἰδῶς
 οὐκ ἴσται.

*Iustitia vero in manibus et pudor
 Non erit.*

Fuit enim *Nemesis* iustitiae praeses. Nec ad-
 sentior Eustathio Grammatico, quem citat
 1. CLERICVS ad dict. vs. 193. statuenti *Nemese*
 hic dici correlate ad *Pudorem*, quod pudor sit

atten-

attentio orta ob Nemefin, feu caftigationem: *Nemefis* vero vituperatio ab aliquo, quem reueremur, profecta. Similis quippe relatio inter iuftitiam et pudorem nullo negotio euidenter ftatui potefl. Neque vlla cogit neceffitas, vt pudorem hic intelligamus, qui ex increpatione alterius oritur. Neque abfurde Proclum opinor *Nemefin* interpretari, *Angelum Iuftitiae*, quamuis eum hoc nomine reprehendat I. CLERICVS ad Theog. Hefiod. vs. 223. Nec errabimus, fi iuftitiam feculo ferreo ad deos migraffe Hefiodum dixiffe adfirmemus, idem quippe dixit Aratus, vt vidimus, quem fabulam de *Aftraca* ex ifto Hefiodi loco defumiffe Scholiaftes autumat. Eodem modo IUVENALIS Sat. 6. vs. 19.

Paulatim deinde ad fuperos Aftraca recessit.

Vetus Glossarium H. Stephani; *Aftraca*, παράθερος, δικαιοσύνη, ὡς Ἰεὺβενάλιος. Mentem Hefiodi exprimere etiam videtur OVIDIVS lib. 1. *Metam.* vs. 149. de tertia hominum aetate canens:

*Victa iacet Pietas, et Virgo caede madentes
Ultima coelestium terras Aftraca reliquit.*

vbi

vbi *Pietas* respicit ad *Αιδώς*, quod est pudor, reuerentia, vel *pietas* et *Astraea* idem quod *Iustitia*, vel *Nemesis*. CATVELVVS in *Epithal. Pelei et Thet.* vs. 405. pro *Iustitia* substituit *iustificam Deorum mentem*:

*Omnia fanda, nefanda, malo permissa furore,
Iustificam nobis mentem auertere deorum.*

De *Nemese* (quae et *Adrastia*) si omnia persequi vellem, infinitus esset labor, nec fabularum finis. πάντων δὲ κόπος ἐστίν. Conferendi *Orphei Hymni* in *Dicen*, *Nemesin* et *Iustitiam*, ex iisque iudicandum, quid inter has intersit.

Non possum tamen, antequam huic commentationi finem imponam, quin *Themidem* in forma *Termini* a *Veteribus*, ut quidem censet *Steph. Pighius* libro saepius laudato, exhibitam, diligentius contempler. Formam eius, quam ille penes *Rudolfum Pium Cardinalem Carpensem* se vidisse affirmat, sic describit: „Erat autem *Terminus* sesquipedali fere altitudine ex *Pario marmore* artificem manu sculptus. Eius caput muliebri decora atque honesta facie, crinibus a fronte et occipitio vitta in nodum collectis, ita ta-

Themidis et filiarum simulacra in Lapide Terminali, a Pighio exhibita.

S

men

„men vt duo longiores cincinni apte per hu-
 „meros defluerent. Reliquum corpus iusta
 „proportione quadratum, aequilateram, vt
 „Termini solent, columnam paribus an-
 „gulis efficit: quam tres semiplanae imagun-
 „culae puellares, eiusdem habitus et staturae, in
 „imo coronant, ita vt prima dextrum latus
 „tegat, altera medium frontispicium, tertia
 „sinistrum.

*An simula-
 cra illa
 fuerint Ve-
 neris et
 Gratia-
 rum?*

Existimarunt nonnulli id Veneris et tri-
 um Gratiarum esse simulacrum. At Pighius
 cum A. Augustino hoc Themidem eiusque fi-
 lias Horas repraesentare opinatur, quod tres
 illae imagunculae non nudae, sed stolatae
 cernantur. Quamuis autem haec ratio Pighii
 non videatur sola probare, quod ille intendit,
 quia antiquissimus temporibus etiam Gratiae
 cum vestibus tam fingi, quam pingi solitae fue-
 runt; teste PAVSANIA *lib. 9. c. 35.* cuius verba haec
 sunt: οστις δὲ ἦν ἀνθρώπων ὀγυμνὰς πρῶτος Χάριτας ἤτοι πλάσας
 ἢ γραφῆ μιμησάμενος, οὐχ οἷόν τε ἐγένετο πυθέσθαι με. ἐπιτὰ γε
 ἀρχαιότερα ἔχουσας ἐσθῆτα ὅι τε πλάσται καὶ κατὰ ταυτὰ ἐ-
 πείουσι οἱ ζωγράφοι. *At qui primus Grantias vel suaxe-*

rit

rit nudas, vel pingendo nudas ostenderit, nusquam comperi. *Apud priscos enim homines cum vestimento eas tam a factoribus quam a pictoribus factas non.* Ipse etiam Pighius a Nicolao Florentio hac de re admonitus epistola quadam sic se purgavit, vt appareat eum sese extricare non potuisse, notante G. I. VOSSIO *de Physiol. Christian. lib. 9. cap. 32.* Certum tamen est, et Veneri et Themidi simulacrum istud conuenire, quod et Vossius *d. l.* statuit; imo, nostro quidem iudicio, melius Themidi, quam Veneri conuenit; id quod ea, quae in sequentibus dicemus, forte probabunt.

Primum itaque videamus, quid Veteres hoc signo indicare voluerint, et qua mente Themidem statuerint Terminum. Sententia Pighii haec est: „Signum hoc demonstrare, vltra quam fas sit, diuinitatis conditionem inquirere non permillum, certosque fines a Deo propositos esse, quos etiam Numinum inferiorum potentiis egredi datum non sit: tanto magis nos tale quid vt conemur, ingenii nostri confidentia, sacros-

Quid Veteres hoc signo indicare voluerint, iudicio Pighii.

S 2

que

„que terminos vt transgrediamur, omnino
 „nefas, temerarium atque impium fore. Ne-
 „que hoc fugere sagacem antiquitatem, quae
 „nobis complurium deorum terminos idcirco
 „prodiderit, variisque fabellis vulgus a diuini-
 „tatis curiosa nimis inquisitione deterrere vo-
 „luerit: eoque spectare, quae de Gigantum,
 „Promethei, Ixionis Tantalique apud inferos
 „poenis legimus. Sic ille.

*Id quod plu-
 ribus expli-
 catur in seq.*

Mihi haec res ita explicari posse videtur;
 Gentiles, quum intelligerent omnes res crea-
 tas finitas esse, certisque limitibus circumscri-
 ptas, atque ita initium et finem habere, diui-
 na quadam vi illis tributa, vnamquamque
 vim maiorem, quae sine Deo (vt CICERO *de*
Nat. deor. loquitur) regi non posset, deum ap-
 pellarunt. Hinc Iano deo initium rerum tri-
 buerunt, Terminum vero, quem fingebant
 barbata facie, manibus pedibusque truncum,
 itidem inter deos referendum existimarunt,
 vt fines atque limites rerum quarumcunque
 illi sacri essent. Themidem itaque vt Termi-
 num concipere recte possumus, quia secun-
 dum

dum legem aeternam et immutabilem non solum totum vniuersum, vt toties diximus, terminis ac numeris constat; iisdemque legibus et rationibus conseruatur atque sustinetur, sed et singulae eius partes, siue sint quatuor illa *εἰρηματα*, seu elementa, siue aliae res compositae, animatae et inanimatae, limitibus suis continentur. Themis itaque videri potest Terminus rerum omnium intellectualis: idque primum et praecipuum est, quod de illa intelligere nos posse existimo.

Huc spectant, ni fallor, **versus HORATII** *Versus Horatii explicatur.*
in carmine seculari:

Vosque veraces cecinisse Parcae,

Quod semel dictum est, stabilisque veritas

Terminus seruat, bona iam peractis

longite fata.

Vir Clarissimus R. BENTLEIUS ad verba, *stabilisque veritas terminus seruat*, minime mirandum esse notat et veteres et novos Interpretes in hoc loco cespitasse. Quocunque enim quis se vertat, nullum exitum inueniri, adeo magnis vadique difficultatibus obsessam et cir-

cum uallatam haerere sententiam. Sic autem locum emendandum censet, *quod semel dictum, stabilis per acuum Terminus seruet, vel, quod simul dictum est, stabilis per acuum etc.* Latini enim sermonis rationem poscere, ut post *cecinisse quod*, sequatur subiunctius *seruet*, uel, ut pro *semel* scribatur *simul*, pro *simul* atque. Vulgatum porro istud, *stabilis rerum Terminus*, alienum ab auctoris mente sensum parere, quia *terminus rerum* sit extremitas rerum, ut apud SENEC. *Hercul. fur. vs. 290.* quo nihil infalsius fingi hic possit. Terminum enim apud Horatium non *ultimum* et *extremum* significare, sed *fixum et immobile*. Sic quippe Terminum saepe absolute poni. Reponit ergo Vir ille Clarissimus *per acuum*, quod hic loquendi modus sit optimis scriptoribus familiaris, idque multis exemplis probat.

Ne quid tamen dissimulem, vulgatam lectionem retinendam mihi video, ut tamen laudi, quae ingeniosae Viri doctissimi emendationi debetur, nihil detractum uelim. *Terminus* enim ibi non accipiendus pro
ultimo

ultimo et extremo rerum omnium: insulsum quippe est, ut recte Vir clarissimus iudicat, si dicamus, *Rerum extremitas seruat effata Parcarum*; sed *Terminus* dicto loco deum significat, uti probant tum ea, quae de Termino diximus, tum quod ille Parcis iungatur veracibus: ut sensus sit, quod semel a Ioue (vel Parcis) dictum et sancitum est de Romani Imperii aeternitate et felicitate, id Parcae et Terminus atque ordo rerum stabilis immutabili necessitate seruet. *Terminus* enim iustitiae, fidei, pacis (vid. versus Ouidii infra citandos) et amicitiae custos, sicut ipsa *Themis* et ex eadem ratione, dictus fuit: quia fines et terminos rerum lege aeterna constitutos crediderunt veteres. Unde *SENECA ep. 94.* a Clariss. Benteio allegatus, *sapientia*, inquit, *rerum terminos nouit*, id est, fines et naturam rerum: et *LVCRETIVS lib. 1. p. m. 3.* *Terminum per finitam potestatem exponit.* Cum enim dixisset mortalem hominem mente peragrasse immensum omne, addit eum nobis retulisse:

- - - *quid possit oriri,*

Quid

*Quid nequeat; finita potestas denique cuique
Quanam sit ratione; utque alte terminus haereat,*
quae repetit lib. 5. p. 71.

Recte quoque Horatius ait, *quod semel dictum est.* Nam sicuti vox illa vsurpatur de iis, quae physice et per naturam non possunt repeti, ita quoque de iis, quae Numinis veracitate et potentia facta sunt irreuocabilia, ut in illo OVIDII, *epistol. 5. vs. 103.*

Nulla reparabilis arte

Laesa pudicitia est: deperit illa semel.
et HORATII lib. 1. *Carm. Od. 28. vs. 16.*

Et calcanda semel via leti,

vid. lib. 1. *Carm. 24. vs. 16.* et lib. 3. *Od. 29. vs. 48.*
Nec inepte quis dixerit, Poetam ad fabulam de Termino, quam ex Seruio in sequentibus referemus, hic respicere. Quid quod sensus, quem pareret illud *simul atque*, τῶ *semel* vel includatur, vel certe exinde sequatur? Diserte HOMERVS *Iliad. A. vs. 525.*

Εἰδ' ἄγε τοι κεφαλῇ κατανούσομαι, ὄφρα πεποιθήσῃ.
τοῦτο γὰρ ἐξ ἐμῶθεν γέ μετ' ἀθανάτοισι μέγιστον
τέκμαρ. οὐ γὰρ ἐμὸν παλιάρηστον, οὐδ' ἀπατηλὸν,
οὐδ' ἀτελεύτησόν γ', ὅ, τι κέν κεφαλῇ κατανούσω.

Quin age tibi capite annuam, ut coisidas.

Hec enim a me cum immortalibus maximam

Signum

*Signum: non enim meum reuocabile, neque dolosum,
Neque sine fine, quodcumque capite annuam.*

Sic itaque Themis est Terminus rerum intellectualis: ac proinde simulacrum eius pro termino corporeo et visibili in rebus soli et agris haberi et statui poterat et debebat, ubi usus illius maximus est. Themidem enim, vel Iustitiam, non urbibus solum praesse, sed et agris et agricultura delectari, supra ostendimus. Imo Terminus dominia rerum distinguere et sancte custodiri, quam maxime necessarium, sicuti eos mutare et tollere iniustum et impium est. Itaque Themidi cura eorum atque custodia merito tributa, ut metu numinis eo inuiolabiliores essent. Pulchre OVIDIUS *lib. 2. Fastor. vs. 659.*

Tu populos, vrbesque, et regna ingentia finis:

Omnia erit sine te litigiosus ager.

Nulla tibi ambitio est: nullo corrumpere auro.

Legitima seruas credita rura fide.

et paulo post:

Termine, post illud leuitas tibi libera non est.

Qua positus fueris in statione mane.

Nec tu vicino quidquam concede roganti;

Ne videre hominem praeposuisse Ioui.

T

Et

*Et seu vomeribus, seu tu pulsabere rastris,
Clamato: Meus est hic ager, ille tuus.*

*Sacra Ter-
minalia.*

Terminus vero apud Veteres non solum lapis, sed et stipes erat. Sic enim OVIDIUS *d. l. vs. 641.*

*Termine siue lapis, siue es defossus in agro
Stipes, ab antiquis sic quoque numen habes.*

Primus ex Romanis Terminum coluisse dicitur Numa Pompilius. Festa vocabantur Terminalia et 7, vel, ut alii, 9. Kalendis Martiis celebrabantur, dicta a Termino, vel quod dies extremus anni constitutus esset. Apud veteres enim Romanos tertius et vigesimus dies Februarii ultimus totius anni habitus fuit. Ritus exponit OVIDIUS *d. l.* qui videndus. Numa quidem animalia Termino immolare vetuit, quia, quum pacis sit praeses et iustitiae arbiter, caede purus esse debeat, teste PLUTARCHO in *Quaest. Rom.* et in *Numa*, pag. 70. Itaque tunc temporis offerebantur solum liba Cerealia: postea vero agni, HORAT. *Epod. Od. 2.* et porcae lactentes, OVIDIUS *d. l.* Publica sacra Termino celebrabantur sexto ab vrbe lapide

pide in via, qua Laurentum itur, inter viam Hostiensem et Appiam, OVID, *d. l. vs. 679*, quia ibi antiqui agri Romani fines erant. Priuata fiebant in agris priuatorum supra terminos.

Templum habuit iuxta aedem Iouis in ^{Termini} Capitolio, de quo Romani aliam fabulam ex- ^{templum in} cogitarunt, quam adscribam, quia ad firmitatem et immutabilitatem non solum Terminusorum, sed et iuris ac iustitiæ demonstrandam pertinere videtur. Breuiter eam refert OVIDIUS *d. l. LIVIUS lib. 5. cap. 54. FLORUS lib. I. cap. 7.* alique. Exponam eam verbis SERVII ad *Virgil. Aeneid. lib. 9. v. 446. p. m. 575*, quae ita se habent. „In vrbe Roma Iouis templum non fuit, quod cum iam deuotum a Prisco Tarquinio vellet Superbus Tarquinius aedificare, coepit auguriis captare, qui mons huic templo, esset aptissimus. Et cum in omnibus Tarpeius esset inuentus (in quo multi erant diuersorum numinum facella) actum est, vt exinde ad alia templa numina euocarentur sacrificiis, quo posset libere et sine piaculo templum Iouis aedificare. Cumque omnes dii,

„libenter inde migrassent, Terminus solus, hoc
 „est, limitum deus, descendere noluit, sed il-
 „lic remansit. Tum de hoc ipso sacrificatum
 „est et deprehensum, quod Terminus cum
 „Ioue remanens aeternum vrbi imperium cum
 „religione significaret. Vnde in Capitolio pro-
 „na pars recti patet, quae lapidem ipsum Ter-
 „mini spectat. Nam Termino non nisi sub diuo
 „sacrificabatur. Hinc ergo nunc dixit Virgi-
 „lius, Capitoli immobile saxum Accolet, quia
 „Terminus non est reuulsus de loco,„ Haec
 ille, Notum est iura naturalia esse immutabi-
 lia, adeo vt nec DEVS hoc rerum statu illud
 mutare velit aut possit.

*Themidi
 numerum
 quaternarium con-
 venire.*

Quod si igitur formam Termini quadra-
 tam spectemus, non est, vt eam ad solam
 Themidem pertinere statuamus. Nam figu-
 ram quadratam etiam Rheae, Veneris, Ce-
 reris et Vestae tribuisse Pythagoricos, refert
 PLVTARCHVS in *Isid.* p. 36. Arcades etiam, quos
 figura quadrata delectatos scribit PAVSANIAS
Arcad. cap. 48. variis diis eam consecrasse idem
 tradit cap. 31. et duobus sequentibus. Fuit et
 quater-

quaternarius numerus olim Mercurio sacer, tum quia primus in Aegypto sedecim litteras inuenerit (quibus deinde quatuor a Palamede, et quatuor a Simonide fuerunt additae) tum etiam, quod Mercurius quarto die mensis natus sit, teste PLUTARCHO in *Symposio lib. 9. q. 3.* Negari tamen nequit secundum doctrinam Graecorum de numeris traditam, qua convenientiam quandam rerum spiritualium, seu incorporalium, cum numeris et aliis rebus corporalibus ostendere, illarumque naturam exinde explicare annexi sunt, Themidi numerum quaternarium quam maxime convenire,

Legem enim aeternam dixerunt vel ipsam ^{Et quomodo.} mentem opificem esse ipsamque voluntatem diuinam, veletiam actionem Dei eodem semper modo se habentem, perpetuaque et immutabili ratione diuina genera et res omnes producentem, vid. HIEROCLES *ad aur. Carm. Pythag. p. m. 23. 28.* Legem hanc in essentia rerum positam indicari ex eo, quod in earum natura sit superius et inferius: ordinem vna cum earum recta constitutione et *εὐταξία* natum esse; ordinata

dinata enim omnia podiisse, non vero fortu-
 ito ab initio edita, deinde discreta esse et sepa-
 rata, *Idem d. l. pag. 19.* quia Deus numerus nu-
 merorum celebretur. Omnia enim, quae
 sunt, Dei consiliis sempiternis subsistere, ergo
 et numerum in quacunque specie rerum, a
 causa earum pendere, ibique primum nume-
 rum reperiri: denarium, interuallum nume-
 ri finitum esse. Qui enim ultra numerare ve-
 lint, eos necesse esse ad vnum, duo et reli-
 qua retrogredi: vim vero denarii consistere
 in quaternario per compositionem numero-
 rum ab vno ad quaternarium productum:
 quaternario propriam esse soliditatem: pri-
 mam pyramidem in quaternario conspici:
 quatuor praeterea dari facultates iudicandi,
 mentem, scientiam, opinionem et sensum;
 vnde et animo eum numerum tribuerunt:
 quidquid existit, id omne quaternarium col-
 ligare in elementis, numeris et aliis, nihilque
 esse, quod non ab eo, tanquam radice et
 principio originem trahat, atque, ita qua-
 ternarium omnium opificem et causam
 esse,

esse, etiam deorum, coelestium et sensibili-
lium.

Inuentor eius dicitur Pythagoras, vti Inuentor
quaternarij
Pythagoras
perhibetur.
habent versus ex aureis Pythagoricorum car-
minibus:

Ναὶ μὰ τὸν ἀμετέρα ψυχᾶ παραδόντα τετρακτὺν
Παγὰν αἰωνάου φύσεως. ἀλλ' ἔρχον ἐπ' ἔργον.

*Per eum (iuro) qui nostrae animae tradidit quater-
narium,*

Fontem naturae perpetuo fluentis: sed veni ad opus.

Horum sensum in dubium vocauit SELDENVS
de Diis Syris Syntagm. 2. c. 1. Aliter illi quoque
leguntur apud PLUTARCHVM *de Philosoph. decret.*
lib. 1. cap. 3. ET MACROBIVM *in Somn. Scipion.* hunc
in modum:

Οὐ μὰ τὸν ἀμετέρα ψυχᾶ παραδόντα τετρακτὺν
Παγὰν αἰωνάου φύσεως ριζώματ' ἔχουσαν.

Itaque de lectione et sensu horum verborum
pauca praemittam, vt reliqua, quae dicenda
superfunt, addere et finem huic commentati-
oni imponere queam.

Quod igitur lectionem istius loci attinet, De lectio-
ne vera
uersum in
Carm. aur.
Pythag.
quam priore loco exhibuimus, ea vsus est Hi-
erocles, qui verba et sensum, inprimis iura-
mentum, non negatiue (vti quidem Plutar-

chus

chus habet) sed affirmatiue conceptum explicat, inquires, *Auctorem carminum adhibito iuramento theologari, eoque ad confirmationem dogmatum uti.* Iam vero si post vocem φύσεως admittere cum Plutarcho velimus, quae ille addit, *ῥιζώματ' ἔχουσας*, sequentium versuum ordinem et sensum turbabimus. Inserenda enim quaedam erunt, vt verba haec *ἀλλ' ἔρχου ἐπ' ἔργον*, quae abesse nequeunt, locum suum in contextu et serie versuum tueantur. Quare cum discipuli Pythagorae quidpiam negaturi, verba, *οὐ μὰ Τὸν ἀμετέρα* etc. sermone vulgari protulerint, Plutarchus verba iuramenti, prout in vsu quotidiano erant, referre forte voluit.

Confirmabo haec, quae dixi, testimonio IAMBlicHI *de Vit. Pythag.* *Segm.* 150, et 162. vbi vtriusque iuramenti affirmatiui et negatiui formulam recitat, ita tamen vt neutra aut nostrae, quam ex Hierocle retulimus, aut illi, quam Plutarchus habet, conueniat, et facile intelligi possit, num certa lectio in antiquorum scriptis statui semper queat, Formula affirmantium haec est:

Ναί

καὶ μὴ τὸν ἀμετέρας σοφίας εὐρόντα τετρακτῶν
 Παγὰν αἰωνίου φύσεως ριζωμάτων ἔχουσα.

Formulam negatiuis verbis conceptam hanc refert:

οὐ μὴ τὸν ἀμετέρη γενεῇ παραδόντα τετρακτῶν
 Παγὰν αἰωνίου φύσεως ριζωμάτων ἔχουσαν.

Quin, meo iudicio, verba haec ριζωμάτων ἔχουσαν praeter mentem scribentis adiecta videntur. Nam quae praecedunt παγὰν αἰωνίου φύσεως satis declarant mentem auctoris carminis. Quod si enim tetractys est fons omnium rerum et naturae fluentis, quatuor certe elementa, quae per ριζώματα intelliguntur, teste Plutarcho *diab. lib. I.* radices in fonte suo habere, addere superfluum erat.

Quantum ad sensum versuum existimat *Sensus ver-* quidem Seldenus eos non bene ita verti, *sunt illo-* Non *rum quis* per eum, qui dat animae nostrae quaternarium *fit.* numerum: sed ita, Non per tetractyn, seu quaternarium, qui animae nostrae fontem dedit, in quo perennis naturae, siue aeternitatis, fundamenta, aut aeternae naturae radices, id est, non per uniuersum Creatorem. Sed huic versioni vehementer repugnat, quod Graeci, quibus utique hac in

re credendum, tradant Pythagoricos non per tetractyn, sed Pythagoram iurasse. Testis est Hierocles ad dictum locum: *Decet, inquit, Magistro veritatis tantum honoris tribui, ut etiam per ipsum iuretur, si quando ad placitorum confirmationem opus sit, nec tantum ipse dixit, de eo usurpare, sed quod ista ita se habeant, per ipsum iurare, Νῆ τὸν αὐτὸν.* Hierocli addendus **SEXTVS EMPIRICVS contra *Mathemat. c. 20.*** aliique.

Qui probatur.

Atque haec verbis ipsis ante citatis conueniunt, quia τὸν ibi legitur, quod ad παραδόντα pertinet, non vero τὴν, ut ad τετρακτὸν referri possit. Vidit id Seldenus, et ut dubium tolleret, ait Gentiles sexum deorum confudisse, eosque ἀρρηνοθήλεις dixisse. Quamuis autem id, ut supra diximus, negari nequeat, ab hoc tamen loco et tetracty, de qua agimus, alienum plane videtur. Quamuis etiam ex **HESYCHIO voc. *Tétractys*** et **PLVTARCHO de placit. *Philos. lib. 1.*** et de *Isid. et Osir.* quaternarium maximum et sanctissimum Pythagoricorum iusiurandum complecti constet, in sensu tamen carminis nihil mutandum, quia non pugnat

gnat eos per Pythagoram et per ipsam tetractyn multo magis iurasse: id quod in controuersiam vocari vix posse puto, quia IAMBLICHVS *de vita Pythagorae Segm.* 150. tradit, Pythagoram praecepisse, ne quis iureiurando deorum nominibus abuteretur, ideoque illos deorum nominibus vti reueritos, ipsum quoque Pythagoram prae reuerentia nominare noluisse, sed per inuentionem numeri quaternarii, quem tetractyn nominabant, nomen eius circumscripsisse. Pythagoram per tetractyn, discipulos vero eius per Pythagoram iurasse putat MEVRSIVS *de denar. Pythagor. cap. 6.* vbi plurima loca auctorum in contrarias sententias discedentium collegit.

Caeterum primo quidem intuitu probabilis videtur Seldeni, viri doctissimi, sententia, existimantis, nomen diuinum Tetragrammatum Iudaeis religiosissime cultum et, vt quidam volunt, absconditum, Gentibus innotuisse et a Pythagora per Tetractyn indicatum fuisse: idque eo minus mirum videri posset, quia Pythagoras Nazaratum Assyrium, quem

An Pythagorae numerus quaternarius ad nomen diuinum Tetragrammatum respiciat.

quem nonnulli Ezechielem Prophetam putarunt, docentem audiuisse creditur, qua de re videndus Seldenus *d. l.* Verum licet diuini illius nominis celebritas in gentes quoque dimanarit, de quo videri potest GROTIUS *ad Matth.* aliique: si tamen omnia, quae huc spectant, perpendemus, videbimus, nisi valde fallor, mera coniectura niti, quod ille existimat, Pythagoram per tetractyn nomen illud indigitasse. Quid ni enim diceremus Aristotelem et Pythagoram eiusque discipulos numero ternario etiam ad Trinitatem diuinam respexisse. Hunc enim numerum pro perfecto habuerunt, eoque vsi sunt in sacrificiis, ac praeterea ipsum omne, et omnia tribus determinata statuerunt. Diserte ARISTOTELES *lib. 1. d. coelo cap. 1.* cuius verba, quae huc faciunt, adscribam: *Ipsa tria, omnia sunt, et ipsum ter omniquaque. Quemadmodum enim aiunt Pythagorici, ipsum omne et omnia tribus determinata sunt. Finis enim et medium et principium numerum habent eum, qui ipseus omnis est: hoc autem eum, qui ipseus trinitatis est.* Quapropter a natura

tura accipientes tanquam leges illius, et ad sacrificia deorum utimur hoc numero, etc.

Et cur haec caeteraque eius generis Pythagoram a Chaldaeis et Iudaeis accepisse, non vero proprio Marte inuenisse dicemus? cum, Hierocle teste, fuerit *ἀνθρώπος ὁμοιάσει θεοῦ κοσμηθεὶς*, *vir dei similitudine praeditus*, et mathematicae scientiae doctrinam, referente IAMBLI-CHO *ad Nicomach. Arithm. p. 3.* mirabili principiorum demonstratione non tantum exacte tradiderit, sed et theorematum proposuerit aliorum dogmatibus non perturbata et confusa: cum foecundus, ordinatus et compositus in numerorum *εἰδήσει*, *scientia* (Tennulius male vertit *speciebus*) fuerit, quorum originem inuestigavit nullo omisso, ut apud ipsum quis inueniat, quod in aliis libris non videat, Aristoteles certe, quod de tribus et trinitate loco paulo ante relato, tradidit, *sequi se ait, quod natura ipsa sic induxerit.* Quibus perpensis nollem conuersationi cum Iudaeis promiscue adscribere, si quid Pythagoras dixisse reperiatur, quod a Iudaeorum disciplina non abhorret.

*De scopo
doctrinae
numero-
rum Pytha-
goricae ge-
neralia
quodam in
seq. profe-
renda.*

Quandoquidem autem in quaternarium Pythagoricorum incidimus, lubet generalia quaedam de scopo doctrinae numerorum a Pythagoreis excultae, quantum temporis angustia et instituti ratio patitur, in medium proferre, idque verbis ut plurimum Veterum, ne scientiae huic profundae et absconditae quid addamus aut detrahamus, ut Iamblichus loquitur.

*Philosophia
scientia eorum,
quae
vere sunt,
ex sententia
Pythagorae.*

Constat autem Pythagoram, qui primus Philosophiae nomen inuenisse dicitur, in ea opinione fuisse, quod vere non existant, nisi materia carentia et sempiterna, quia haec sola sint *ἀσπλάγητα ἀείμωστα*. Etenim corpora ille aequivoce dixit per participationem eorum, quae vere sunt, nunquam autem vere esse, et propterea in veram scientiam non cadere, neque firmam praebere cognitionem, quae aliter acquiri non possit, quam per cognitionem vniuersalium ad particularia relatam et applicatam. Philosophiam inde dixit, amorem esse sapientiae, sapientiam vero, scientiam veritatis et eorum quae vere sunt: finem tandem Philosopho-

Iosophiae λύσιν καὶ περιαιγωγήν ψυχῆς ἀπὸ σώματος, *soluti-*
tionem et abductionem a corpore.

Plato duplicem Philosophiam fecit, vnam Plato du-
opinabilium et alteram eorum, quae vere sunt. plicem Phi-
Hanc *ἑποπτικὴν* vocavit, quae opinabilibus, mix- losofiam
tis, et varietati obnoxiiis omnibus relictis, ad fecit, vnam
Ens primum, simplex et materiae expers nos opinabiliū,
deducat, veramque de eo sententiam con- et alteram
ciliet, quem perfectum Philosophiae finem eorum quae
statuerunt. Mentem enim humanam quam- vere sunt.
diu corpore et adfectibus continetur, nullam
cum DEO societatem habere putarunt Genti-
les, nisi quatenus Philosophiae adiumento
veluti per somnium intelligentia eum attin-
gat. At postquam solutus animus migra-
rit ad id, quod est inuisibile, perturbationi
non obnoxium, et castum atque purum, tum
DEVM ipsum eius esse ductorem, a quo pen-
deat, et absque vlla satietate contempletur,
atque desideret ineffabilem hominibus pul-
chritudinem.

Quamuis igitur Philosophi, vt dictum, cor- Corporea
porea vere non existere existimarint, optimi esse specula
tamen diminutatis.

tamen quique illa non minus, quam incorporea, quae mente percipiuntur, pro speculis habuerunt, in quibus aenigma aliquod DEI conspiceretur : quorum tamen alia aliis essent pro varia earum natura vel obscuriora vel clariora, a natura suppeditata, veluti instrumenta et artificia DEI omnia recte ordinantis et pulchre ornantis : quemadmodum et CICERO *lib. 2. d. Nat. deor.* bestias dixit specula esse naturae.

Hinc gentiles diis suis varia signa et simulacra tribuerunt.

Quam etiam causam puto, quod Gentiles omnes diis suis varia signa et simulacra tribuerint, quibus operationes virtutes et potentiam eorum designarent, quorum non pauca videri possunt apud PLUTARCH. *de Isid. et Osiride* : item quod Aegyptii in cultu sacro duplicia signa adhibuerint, principii nempe sensibilis, quod erat Isidis, et intelligibilis quod fuit Osiridis. Illo quidem usi fuerunt sapientius, intelligibili vero et luminoso rariius, quia intelligentia sancti, sinceri et non nisi mente percipiendi principii fulguris instar animum illuminet. vid. PLUTARCH. *d. l.*
illique

illique addatur IAMBlichVS *de Myſter. Aegypt.*
paſſim.

Cum ergo Pythagoras Philoſophiam eſſe
ſolutionem et abduktionem a corpore intelli-
geret et doceret, expoſuit quoque media
quae ad animum a corpore et ſenſibilibus ab-
ducendum optima iudicauit. Itaque totius
vniuerſi pulchritudinem a participatione eſ-
ſentiae primi Entis prouenire arbitratus, pri-
mum, quod in eo comprehendendi poſſit, ſtatuit
naturam numerorum rationumque per omnia
ſe inſinuantem: et ſcientiam, quae circa haec
verſatur, veram ſcientiam, huiusque aſſe-
ctationem Philoſophiam eſſe cenſuit: nume-
ri vero aeternam eſſentiam principium vni-
uerſi ac radicem deorum, omniaque numeris
ſimilia exiſtimauit, teſte IAMBlichO *de Vita*
Pythag. Segm. 146. 147. 162. Singulis etiam nu-
meris proprietates quaedam peculiareſ, rati-
onesque aequalitatis, diſſimilitudinis et diuer-
ſitatis ineſſe, ſinguloſque certarum quarun-
dam potentiarum locum ſuſtinere ſtatuit, qua-

*Inter me-
dia, quibus
animus a
rebus, ſenſi-
bilibus, ab-
ducitur Py-
thagoras
numerorū
doctrinam
retulit.*

X

rum

rum multae a Veteribus nobis conserua-
tae, vti omnes norunt, illasque hoc loco re-
censere velle praeter scopum esset et pro-
positum.

*Numerorū
doctrina
veram
sapientiam
contineri et
comparari
idem sta-
tuit.*

Hanc scientiam numerorum cum reliquis
adfinibus animo plurimum conducere arbitra-
tus est, Numeros vero primo loco et principaliter
contemplandos docuit, quia scientia eorum
versetur circa simplicia et quae principiorum
loco sint: eamque antecellere reliquos, non
quod in nudis cogitatis consistat, atque vlti-
ma sit, ex rebus sensibilibus demum exorta,
sed quia communes notiones doceat, quae
omnibus numeris, vbicunque sunt, accom-
modari queant: ipsum autem numerum per
se ante omnia considerandum esse, vt intelli-
gi possit is, qui vel naturae, vel moribus, vel
formis rerum, vel in vniuersum omnibus,
quae existunt, insit. Numerum ergo defi-
niuit, extensionem et vim efficacem ratio-
num seminosarum, quae sunt in vnitae: vel
id, quod ante omnia in diuina mente existi-
tit,

fit, a quo et ex quo omnia fuerunt ordi-
nata ac secundum inuiolabilem ordinem nu-
merata.

Praeeminenti itaque hac numerorum
scientia, caeterisque illi adfinibus, vno qua-
si vinculo colligatis, veram sapientiam com-
parari, si quis recte illas didicerit, affirma-
uit Pythagoras et post eum PHIL^o *Iud. lib. de*
Temulent.

Illum certe per eam omnem veritatem ad-
eptum fuisse, per numeros vaticinatum, et
deorum cultum numeris quam maxime co-
gnatum peregrisse refert IAMBlichVS *d. Vit. Py-*
thag. cap. 20. Segm. 142.

Vnde Theologia Pythagorica numeris Vnde Theo-
logia Py-
thagorica
numeris
comprehen-
sa fluxit.
comprehensa; cuius idem eodem loco *Segm.*
145. mentionem facit, eiusque specimen a-
pud Orpheum exstare dicit. Theologiam
illam Iamblichus vocat *θεολογίαν κατ' ἀριθμὸν*:
quam lectionem etsi damnet SCHEFFERVVS
de Philos. Ital. cap. 10. et scribendum iudicet
κατ' ἀριθμῶν. illudque *ἀριθμὸν* Interpretem mise-

re sefellisse existimet, nihil tamen vitii in illa adparet. Sic enim legimus *δικαιοσύνη κατὰ πίστιν* *Hebr. oap. 11. vs. 17. διδασκαλία κατ' ἐνσέβειαν, 1. Tim. cap. 6. vs. 3. add. 1. Tit. cap. 1, vs. 1.* Sic quoque recte edidit eum locum L, CΥSTERVS.

Cum yero, quae ad doctrinam numerorum Pythagoricam pertinent, omnia adferre necesse non sit, de vnitatem saltem, et deinde de quaternario quam Themidi assignarunt, non nulla dicemus, ad finem huius disquisitionis, qua possumus contentione, properaturi.

*De vnitatem,
Binario et
Ternario.*

Vnitatem itaque quam Graeci *μονάδα* dicunt, ita Pythagoras eiusque sectatores descripserunt, quod sit initium numeri, et prima atque communis eius pars, omniumque rerum terminus: confinium numeri et partium, forma formarum omnes numeros in se comprehendens etc. Vnde mirum videri nequit, illos per *μονάδα* DEVM intellexisse, eumque numerum numerorum nominasse, ipsos

ipsos etiam numeros deorum suorum appellationibus insigniuisse. Nam unitatem appellarunt Apollinem, Atropon, aliisque nominibus: Binarium vocarunt Dianam, Artemin, Isidem, item materiam. Hinc PHILO IVDAEVS de *Special. Legib. Addo et illud, naturam secutus, unitatem esse primae causae, seu primam Auctoris imaginem: dualitatem vero passibilis et diuisibilis materiae. Quisquis igitur dualitatem pluris, quam unitatem faciens, arripuerit, sciat se Deo praeferre materiam.* Ternarium Iustitiam appellarunt, quia aequalitas in medio posita sit, Triangulum aequilaterum Mineruam e Iouis vertice natam vocarunt, et Tritogeneian, quia tribus perpendicularis ex tribus angulis ductis diuiditur.

Tetractyn vero, seu quaternarium numerum, primum solidi naturam ostendere docent, quia ab unitate incorporea et essentia intelligibili nos ducat ad corporis trifariam patentis considerationem, indeque

*Tetractys
Pythagorica.*

X 3

mul-

multum existimationis ei numero concilia-
 ri, etiam ex eo, quia sit quadrangulus *ισο-
 νης ἰσος*, vt Philo Iud. loquitur, vel vt Iam-
 blichus, *ἀριθμῶν ἀριθμῶν παρὶς παρ*, (descripti-
 onem eius vide ap. IAMBlich. *ad Nicom.*)
 id est, ex duobus binariis non tantum ad-
 ditis, sed et multiplicatis oriatur, sicque
 mensura sit iustitiae et aequalitatis, pulcher-
 rimamque consonantiae speciem prae se fe-
 rat, quae nulli ex reliquis numeris insit,
 cum ex ternario multiplicato orientur nouem.
 vid. PHILO IVDÆVS *de Opific. Mund. et de Vit.
 Mos.*

*Tetractyn
 mundum
 appella-
 runt Pytha-
 gorici.*

Tetractyn porro Mysticam *mundum* ap-
 pellarunt, quod ex primis quatuor paribus
 et primis quatuor imparibus compositis per-
 ficiatur, quam miram rem dixit PLUTAR-
 CHVS *de Anim. procreat. e Timaco.* Ratio-
 nem conuenientiae numeri quaternarii cum
 mundo Socrates sic exposuit: Mundo, in-
 quit, quem deum *γενητόν* vocat, suam in-
 esse conuersionem, quam humerus perfe-
 ctus

fectus comprehendat : quaternionem vero perfectiorem habere procreationem, vbi pares paribus, impares imparibus interuallis multiplicentur : id quod pluribus demonstrat PLVTARCHVS *d. l.* Quin et Musicas Symphoniarum rationes quaternionem continere obseruarunt, diateffaron scilicet, diapente, et disdiapason, quae certe res non exigui momenti nobis esse videtur. Insigne quoque huius numeri priuilegium esse notant, quod medius sit inter septenarium, quem virginem dicunt, et vnitatem. Plura de hoc numero et reliquis, vt et nomina eorum diligenter congeffit MEVSIVS in *denario Pythagorico*, qui adeundus.

Quatuor Themidis symbola, originum, lucernam, ensen et pectinem refert EYSEBIVS *Praepar. Euangel. lib. 2. c. 3.* quae explicat Pighius laudato saepius libro. Haec de quaternario tradita sufficiant : cum ex illis nullo negotio intelligi.

Ex dictis intelligi, an numerus quaternarius Themidi conueniat.

ligi posse non dubitemus, an et quatenus numerus ille Themidi conueniat. Siquidem Themidis columna quadrata huius nostrae commentationis Terminus,

Χαίρει θεά. καὶ ταύδε σάω πόλιν, ἐν θ' ὁμοιοῖα,
Ἐν τ' εὐημερίᾳ.

Vale dea, et hanc serua ciuitatem, in concordia,

Et in felicitate.

SVMMA-

SVMARIA.

<i>M</i> ulta nobis quotidie offerri ad proficiendum in sapientia,	<i>Veteres originem iuris alte repetuisse.</i>	18.
pag. 1.	<i>Iuris constitutio an hoc postulet?</i>	19.
<i>Idque Dei benignitate, ut a pravitatem liberemur.</i>	<i>Ius etiam ex rebus creatis inuestigandum.</i>	20.
2.	<i>Sententia Hieroclii verbis eius exponitur.</i>	21.
<i>Modos, quibus Deus id efficit, innumeros esse,</i>	<i>Sententia Ciceronis de Lege aeterna.</i>	23.
ibid.	<i>Origo iuris varia videri potest.</i>	23.
<i>Interque illos et hunc, ut media adscientiam acquirendam necessaria suppeditet.</i>	<i>Obscurissima quaeque ad ius pertinentia evolvenda.</i>	24.
3.	<i>Cur Veteres iuris originem Amori non adscripserint?</i>	25.
<i>Ipsam imbecillitatem nostram huic fieri saepe inservire.</i>	<i>Terra ad iuris ortum quid contulerit.</i>	27.
4.	<i>Ius duplici natura praeditum.</i>	ibid.
<i>Ab omnia nostra non pendet scientiae adquisitio.</i>	<i>Creaturae sunt simulacra suae causae.</i>	28.
5.	<i>Inter illas est amicitia.</i>	29.
<i>Argumentum tractationis proponitur.</i>	<i>Iuris vocabulum hoc loco ius univolum comprehendere.</i>	30.
6.	<i>Etiams id, quo materia continetur.</i>	ibid.
<i>St. Pighius laudatur.</i>	<i>Sententia Pighii proponitur.</i>	31.
ibid.	<i>Duae Themides.</i>	33.
<i>Themis quid?</i>	<i>Sacra Themidis duplicia cur instituta fuerint.</i>	34.
7.	<i>An male duae Themides fingantur?</i>	35.
<i>Themidis parentes.</i>		
10.		
<i>Coelus quis?</i>		
ibid.		
<i>Amor antiquissimus Deorum.</i>		
11.		
<i>Quid Phanes Orphei.</i>		
12.		
<i>Sub fabulis Phaenomena naturae, politica, et moralia occultari.</i>		
14.		
<i>Cur Coelum Hesiodus dixerit antiquissimum Deorum?</i>		
ibid.		
<i>Coelus primus imperium tenuit.</i>		
16.		
<i>Per Coelum et Terram res visibiles intelligendae.</i>		
17.		

S Y M M A R I A.

<i>Carmenta eadem cum Themide.</i>	36.	<i>Quaedam facultates sola aetate matu-</i>	
<i>Carmentalia sacra.</i>	38.	<i>rescere.</i>	ibid.
<i>Euander filius Themidis.</i>	39.	<i>Furor pluribus describitur.</i>	64.
<i>Pighii sententia de duabus Carmentis.</i>	40.	<i>Testimonium Scaligeri.</i>	65.
<i>An Nomos et Themis differant?</i>	41.	<i>Qua re singuli motus existenter.</i>	66.
<i>Themis artem vaticinandi et sacrorum</i>		<i>Non omnes motus sequendos esse, sed</i>	
<i>ritus homines prima docuit.</i>	43.	<i>quosdam cohibendos.</i>	67.
<i>Ratio quaedam differentiae intra The-</i>		<i>Plures animi commotiones vanitatis</i>	
<i>min et Nomum.</i>	44.	<i>subiectas esse.</i>	69.
<i>Dii Gentilium duplicis sexus.</i>	45.	<i>Cur Veteres Themidi artem vaticin-</i>	
<i>Quod porro probatur.</i>	46.	<i>andi tribuerint?</i>	ibid.
<i>Themidis Epitheta.</i>	47.	<i>Esura intelligi nequeunt nisi a men-</i>	
<i>Cur ἰεροκόπος vocetur ab Orpheo.</i>	48.	<i>te, quae rerum omnium rationes</i>	
<i>Cur ἰεροκόπος ἀνδρῶν vocetur.</i>	50.	<i>aeternas complectitur.</i>	71.
<i>Varia de Themide afferuntur.</i>	51.	<i>Hinc potestatem aliquam, quae sci-</i>	
<i>Themis boue vesta.</i>	52.	<i>entiam illam conferat, post Deum</i>	
<i>Aegyptii bouem coluerunt.</i>	54.	<i>existere crediderunt.</i>	72.
<i>Themis Oraculorum Praefes, et va-</i>		<i>Quod testimoniis probatur.</i>	73.
<i>ticiniorum.</i>	ibid.	<i>Themis Apollini vaticinandi faculta-</i>	
<i>Agitur in sequentibus de furore Poe-</i>		<i>tem largita.</i>	78.
<i>tarum et aliorum.</i>	56.	<i>Quid per Nectar et Ambrosiam in-</i>	
<i>Non sibi Poetae mentis cogitationem</i>		<i>uigendum sit, ex Platone proba-</i>	
<i>patiantur.</i>	57.	<i>tur.</i>	79.
<i>Vita nostra perpetuo in motu consistit.</i>	ibid.	<i>Sententia Iamblichi de triplici homi-</i>	
<i>Motus ille varius est.</i>	58.	<i>nis vita.</i>	81.
<i>Varias esse animi nostri facultates.</i>	59.	<i>Quid Nectar et Ambrosia sit, ex Ho-</i>	
<i>Haec suo tempore parturire incipiunt.</i>	60.	<i>mero probatur.</i>	82.
<i>Et scientiam saepe nouam pariunt.</i>	62.	<i>An illa sint tibus, an potus, an v-</i>	
<i>Necesse est, ut abyssus mentis nostrae</i>		<i>trumque.</i>	83.
<i>recludatur.</i>	63.	<i>Fabulam de Apolline aliter narrat</i>	
		<i>Lucanus et Dionysius Periegetes.</i>	84.
		<i>Apollo Iouis Propheta dictus.</i>	85.
		<i>An Lucanus fabulam recte narret?</i>	86.
		<i>Cur Veteres Apollini, vaticinandi ar-</i>	
		<i>tem tribuerint?</i>	87.
			Apol-

S V M M A R I A.

<i>Apollinem mentes hominum scientia illustrare crediderunt Veteres.</i>	88.	<i>entem fibicopulatio.</i>	115.
<i>Quomodo vates scientia futurorum impleantur.</i>	89.	<i>Quaenam probabilis huius rei ratio videatur.</i>	116.
<i>Themis quoque ipsum factum moderari dicitur.</i>	90.	<i>Cur Themis Ichnaea dicatur?</i>	118.
<i>Confectaria quaedam ex distis deducta.</i>	91.	<i>Filiae Themidis tres et prima quidem Eunomia.</i>	119.
<i>Alia adhuc.</i>	93.	<i>Altera Dice.</i>	121.
<i>Vnam esse Themidem, et unam legem aeternam.</i>	94.	<i>Tertia Themidis filia Irene.</i>	122.
<i>Quatuor gradus Legis aeternae secundum Platonem.</i>	95.	<i>Quam utilitatem illae Republicae praestent.</i>	rbid.
<i>Hi gradus obiter examinantur.</i>	97.	<i>De Parcis.</i>	125.
<i>Pighii sententia de illis gradibus.</i>	ibid.	<i>Parcae tres.</i>	126.
<i>A Deo bona in homines per intermedios daemones derivari.</i>	100.	<i>Nomina Parcarum, et cur tres fingantur.</i>	127.
<i>Pulchritudo rerum quatuor circulis continetur iuxta Platonem.</i>	101.	<i>Idem Numen variis nominibus appellarunt Gentiles.</i>	128.
<i>An utilitatem aliquam habeant gradus illi iuris?</i>	102.	<i>De Astraea Virgine.</i>	129.
<i>Et quam?</i>	104.	<i>Fabula de Astraea ex Araso.</i>	130.
<i>Cognitio vera Iuris sine Deo nulla est.</i>	106.	<i>seq.</i>	
<i>Tria Iouis coniugia.</i>	107.	<i>Videtur esse filia Themidis.</i>	132.
<i>Quid per Iovem Veteres intellexerint.</i>	108.	<i>Cur Virgo vocetur?</i>	133.
<i>Metis prima Iouis coniux, et cur eam denorasse fingatur Iupiter.</i>	109.	<i>Aliter quoque Astraea a Themide differre videtur.</i>	134.
<i>Variorum sententiae de Minerva ex capite Iouis nata.</i>	111.	<i>Astracam cum Fortuna eandem esse aliqui indicarunt.</i>	ibid.
<i>Explicatur fabula.</i>	112.	<i>De Pudore et Nemese.</i>	135.
<i>Coniugium Iouis cum Themide, Iunone, Cerere, etc.</i>	114.	<i>Themidis et filiarum simulacra in Lapide Terminali, a Pighio exhibitae.</i>	137.
<i>Iupiter Themidem latentem et fugientem fibicopulatio.</i>		<i>An simulacra illa fuerint Veneris et Gratiarum?</i>	138.
		<i>Quid Veteres hoc signo indicare voluerint, iudicio Pighii.</i>	139.
		<i>Id quod pluribus explicatur in seq.</i>	140.
		<i>Versus Horatii explicantur.</i>	141.

S I V A M M A R I A.

<i>Themidis imago in lapide Terminali.</i>	145.	<i>Plato duplicem Philosophiam fecit,</i>
<i>Sacra Terminalia.</i>	146.	<i>unam opinabilium, et alteram eorum quae vere sunt.</i>
<i>Termini templum in Capitolio.</i>	147.	<i>Corporea esse specula diuinitatis. ibid.</i>
<i>Themidi numerum quaternarium conuenire.</i>	148.	<i>Hinc gentiles diis suis varia signa et simulacra tribuerunt.</i>
<i>Et quomodo.</i>	149.	<i>Inter media, quibus animus a rebus sensibilibus abducitur Pythagoras numerorum doctrinam retulit.</i>
<i>Inuentor quaternarii Pythagoras perhibetur.</i>	155.	<i>Numerorum doctrina veram sapientiam contineri et comparari idem struit.</i>
<i>De lectione vera versuum in Carm. aur. Pythag.</i>	ibid.	<i>Vnde Theologia Pythagorica numeris comprehensa fluxit.</i>
<i>Sensus versuum illorum quis sit.</i>	153.	<i>De unitate, binario et Ternario.</i>
<i>Qui probatur.</i>	154.	<i>Tetractys Pythagorica.</i>
<i>An Pythagorae numerus quaternarius ad Nomen diuinum Tetragrammatum respiciat.</i>	155.	<i>Tetractyn mundum appellarunt Pythagorici.</i>
<i>De scopo doctrinae numerorum Pythagoricae generalia quaedam in seq. proferenda.</i>	158.	<i>Ex dictis intelligi, an numerus quaternarius Themidis conueniat.</i>
<i>Philosophia scientia eorum, quae vere sunt, ex sententia Pythagorae.</i>	ibid.	

